

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

С.З. Романюк, О.І. Костащук

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ:
УКРАЇНСЬКА МОВА**

*Навчально-методичний посібник
для студентів ОР бакалавр*

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 373.3.016:811.161.2](072)
Р 697

Друкується за ухвалою вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 30.06.2022 р.)

Рецензенти:

Суржук Т.Б. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Унгурян І.К. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

Романюк С.З., Костащук О.І.

Р 697 Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) : навч.-метод. посібник / С.З. Романюк, О.І. Костащук. – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2023. – 175 с.

ISBN 978-966-423-000-0

У навчально-методичному посібнику вміщено матеріали з усіх розділів курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі: українська мова» для опрацювання студентами та допомоги їм у підготовці до навчальних занять.

Видання адресовано здобувачам вищої освіти денної, заочної і дистанційної форм навчання спеціальності «Початкова освіта»

УДК 373.3.016:811.161.2](072)

© Чернівецький національний університет
імені Ю. Федьковича, 2023

ISBN 978-966-423-000-0

© Романюк С.З., Костащук О.І., 2023

ЗМІСТ

Передмова	4
Зміст навчальної дисципліни	6
Загальні питання методики навчання української мови	
Методичні рекомендації до опанування розділу	
«Навчання грамоти»	14
Плани семінарських занять	17
Плани практичних занять.....	19
Питання для контролю і самоконтролю.....	22
Методичні рекомендації до опанування розділу	
«Методика вивчення елементів мовної теорії»	25
Плани семінарських занять.....	27
Плани практичних занять.....	29
Питання для контролю і самоконтролю.....	33
Методичні рекомендації до опанування розділу	
«Методика розвитку мовлення»	35
Плани семінарських занять.....	37
Плани практичних занять.....	40
Питання для контролю і самоконтролю.....	41
Теоретичні питання для підсумкового контролю	45
Практичні завдання для підсумкового контролю	50
Творчі завдання до курсу	54
Завдання для самостійної роботи	62
Методичні рекомендації до самостійної роботи.....	67
Орієнтовна тематика курсових робіт	71
Методичні рекомендації до написання курсових робіт.....	74
На допомогу студенту	84
Орієнтири до календарно-тематичного планування	84
Зразки конспектів уроків	132
Список рекомендованої літератури	168

ПЕРЕДМОВА

В умовах суспільних трансформацій, зміни державних цінностей та підходів до навчання важливим залишається питання підготовки висококваліфікованого фахівця, який володів би критичним мисленням, творчими здібностями, фаховими компетентностями, високим рівнем мовленнєвої культури. На важливість мовної підготовки, формування комунікативної компетентності зосереджують увагу не лише нормативні документи закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепція Нової української школи, а й нагальні потреби часу, виклики сьогодення. Володіти комунікативною компетентністю, здатністю успішно користуватися мовою і мовленням в усіх сферах суспільного буття та видах мовленнєвої діяльності, в процесі пізнання навколишнього світу – нова мета сучасної початкової шкільної мовної освіти.

Саме тому майбутнім учителям необхідно навчити школярів стежити за розвитком думки, адекватно сприймати емоційно-оцінну інформацію, помічати в тексті слова, найбільш важливі для розуміння висловлювання, формувати елементарні уміння орфографічно правильного письма.

На реалізацію окреслених завдань спрямована дисципліна «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)», яка є однією з ключових в педагогічній освіті майбутніх учителів початкових класів. Мовно-літературна освітня галузь (українська мова) спрямована на вивчення української мови молодшими школярами задля формування їх комунікативної компетентності, що є однією із найважливіших в умовах НУШ. Адже саме від умінь і навичок з української мови (читати, запитувати і відповідати, розповідати, переказувати прочитане й почуте, висловлювати свої думки усно й письмово) залежатимуть успіхи школяра в оволодінні знаннями з усіх інших предметів, зростання його загального розвитку, культурного рівня, кругозору. Незаперечним є те, що вільне володіння словом сприяє налагодженню комунікації, забезпечує потреби особистості

у спілкуванні, дає можливість висловлюватися та відстоювати свої думки, бути комунікативно незалежним. У період становлення зростаючої особистості забезпечується оволодіння мовою і мовленням, що є засобом пізнання, навчання і виховання, спілкування та самовираження.

Завдання пропонованого видання полягає в тому, щоб допомогти майбутнім педагогам опанувати теоретичними (лінгвістичними, психолого-педагогічними) положеннями, на яких базується сучасна методика навчання української мови, а також оволодіти практичними вміннями і навичками, необхідними для навчання молодших школярів.

Даний посібник відповідає структурі навчального курсу, який складається з трьох розділів *«Лінгводидактичні основи навчання української мови у початковій школі. Методика навчання грамоти»*, *«Методика вивчення елементів мовної теорії»*, *«Методика розвитку мовлення»* та вміщує програму навчальної дисципліни: плани лекційних, семінарських, практичних занять, питання і завдання для самоконтролю, підсумкового контролю, завдання практичного характеру, самостійної роботи, орієнтовну тематику курсових робіт, зразки календарно-тематичного планування, конспекти уроків мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у початковій школі, розгорнутий список рекомендованої літератури. Навчально-методичний посібник стане у нагоді студентам при підготовці до лекційних, семінарських і практичних занять, забезпечить набуття практико-методичних умінь, які необхідні учителю для навчання української мови в початкових класах, сприятиме розвитку їх професійної самостійності та фахової компетентності.

Таким чином, запропоноване видання ознайомить майбутніх фахівців із загальними підходами до методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова), особливостями роботи з молодшими школярами в процесі мовної освіти, плануванням та методичним забезпеченням уроків української мови в початковій школі, допоможе студентам розвинути свої фахові вміння і навички, методичну підготовку, здатність самовдосконалюватись, підготуватись до роботи в новій українській школі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна *«Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)»* є нормативною у підготовці фахівців ОР бакалавр спеціальності «Початкова освіта», **метою** якої є формування професійно-педагогічної компетенції майбутнього вчителя початкових класів, зокрема, озброєння студентів сучасними теоретичними і практичними здобутками методики навчання української мови молодших школярів, вироблення умінь і навичок, необхідних для вирішення актуальних проблем мовної освіти учнів початкової школи відповідно до державних і європейських стандартів на основі компетентнісного підходу з використанням інноваційних педагогічних технологій та комп'ютерної техніки; сприяння розвитку професійної самостійності студентів, залучення їх до науково-дослідницької діяльності.

Завдання: дати студентам знання основних теоретичних положень методики навчання української мови в початковій школі; забезпечити засвоєння мовних та мовленнєвих понять, належний рівень мовленнєвої культури; ознайомити з формами організації освітнього процесу в умовах НУШ; здійснювати національне виховання, формувати патріотичні почуття творчої особистості майбутнього вчителя.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

знати: положення Державного стандарту початкової освіти («Мовно-літературна галузь»), вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з «Мовно-літературної освітньої галузі» (українська мова); зміст Типової освітньої програми початкової освіти («Мовно-літературна освітня галузь» (українська мова)), укладеної під керівництвом Савченко О.Я.; програми навчання української мови (3-4 класи); укладеної під керівництвом Шиян Р.Б. та Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти («Мовно-літературна освітня галузь» (українська мова));

структуру курсу, завдання кожного розділу, наукові основи методики української мови, її зв'язки з іншими науками; структуру підручників та дидактичний інструментарій для початкової школи; форми організації освітнього процесу з української мови у початковій школі; ефективні методи, прийоми, принципи розкриття суті мовних та мовленнєвих явищ; інноваційні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови у початковій школі; зміст, структуру і методику уроків української мови різних типів та сучасні вимоги до їх проведення; норми оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Вміти: визначати навчальну, виховну, розвивальну мету уроків та позаурочних занять з української мови, оптимально досягати її у процесі навчання; моделювати уроки української мови та проводити їх на основі сучасних інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, здійснювати аналіз та самоаналіз проведених занять; створювати власне навчально-методичне забезпечення курсу методики навчання української мови з метою підвищення комунікативної компетентності молодших школярів; аналізувати основний зміст навчання і методичний апарат до нього, закладений у підручниках («Буквар», «Українська мова») та навчальних посібниках (комплектах) для початкових класів, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог, застосовувати прийоми розкриття мовних понять; оцінювати результати діяльності молодших школярів відповідно до сучасних критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.

На вивчення курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)» відведено 3,4 кредит ECTS, що становить 210 год., з них для самостійної роботи студентів денної форми навчання відведено 75 год., а для заочної – 180 год. Дисципліну «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)» студенти вивчають упродовж 2 семестрів. Курс поділено на три змістові модулі, відповідно до програм яких студенти опановують навчальний матеріал.

Оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів здійснюється за кредитно-трансферною системою. Методи перевірки спрямовані на виявлення рівня навчальних досягнень студентів. Це методи усної, письмової та практичної перевірки.

Семестровий контроль проходить у таких формах: індивідуальне та фронтальне опитування, вирішення тестових завдань, проведення ділових ситуацій за складеними конспектами (фрагментами) уроків української мови у початковій школі, опрацювання додаткових джерел інформації, обговорення публікацій педагогічних журналів, Інтернет сайтів з проблем методики навчання української мови у 1-4 класах, презентація передового педагогічного досвіду вчителів-класоводів, рецензування навчально-методичних посібників, добір ігрового матеріалу для уроків української мови, оцінювання виготовленої наочності до уроків навчання грамоти у 1 класі та української мови у 2-4 класах.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит.

До іспиту допускаються студенти, які прослухали лекційний курс, виконали практичні завдання, запропоновані види самостійної роботи, а також індивідуальні завдання, написали модульні контрольні роботи.

Змістовий модуль I

Лінгводидактичні основи навчання української мови у початковій школі. Методика навчання грамоти

Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука і навчальна дисципліна. Предмет, мета і завдання методики навчання української мови. Сучасні підходи до навчання української мови молодших школярів. Джерела методики навчання української мови, зв'язок її з іншими науками. Методи та етапи дослідження в методиці української мови.

Тема 2. Методика навчання грамоти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Навчання грамоти одне з головних завдань початкової школи. Педагогічні вимоги до організації навчання грамоти. Особливості побудови шкільної програми з навчання грамоти, відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти. Психолого-педагогічні та лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма як видів мовленнєвої діяльності.

Тема 3. Методи навчання грамоти. Методи навчання грамоти, їх класифікація. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти, розроблений К.Д.Ушинським. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Прийоми звукового аналізу та синтезу.

Тема 4. Добуквений період навчання грамоти. Особливості та основні завдання добуквеного періоду. Методика формування в учнів початкових уявлень про слово, речення, висловлювання. Розвиток фонетичного слуху. Методика підготовки першокласників до письма. Особливості навчання письма ліворуких дітей. Зміст, структура та методика уроків добуквеного періоду.

Тема 5. Буквений період навчання грамоти. Завдання та завдання буквеного періоду навчання грамоти. Етапи буквеного періоду. Види словникових, словниково-логічних вправ та методика їх проведення. Методика формування початкових умінь і навичок читання. Структура уроків читання у буквений період.

Тема 6. Методика навчання письма першокласників. Завдання уроків письма у період навчання грамоти та вимоги до нього. Особливості сучасного шрифту та характеристика способів навчання письма. Методика навчання письма букв, складів, слів. Особливості формування графічної навички письма у ліворуких першокласників.

Тема 7. Післябуквений період навчання грамоти. Значення післябуквеного періоду навчання грамоти. Особливості та структура уроків. Методика використання навчального посібника «Післябукварик» (Особливості використання додаткових текстів для читання та методика роботи над ними). Свято «Прощання з Букварем». Методика підготовки і проведення свята.

Змістовий модуль II

Методика вивчення елементів мовної теорії (фонетики, лексики, граматики, правопису, орфографії)

Тема 1. Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови згідно Державного стандарту початкової освіти. Методологічні та лінгвістичні основи методики навчання української мови. Класифікація методів навчання української мови в початкових класах. Компетентнісний підхід до навчання української мови. Реалізація у програмі основних змістових ліній Державного стандарту загальної початкової освіти. Принцип розташування мовного матеріалу за роками навчання. Аналіз підручників «Українська мова» для початкової школи.

Тема 2. Особливості уроку української мови в початковій школі. Основні вимоги до уроку української мови в контексті положень Державного стандарту початкової загальної освіти. Типологія і структура уроків української мови. Місце ранкового кола у структурі уроку та особливості його проведення. Технологія інтегрованого уроку мовно-літературної освітньої галузі. Планування уроків, підготовка та їх проведення.

Тема 3. Методика формування в учнів початкових класів уявлень про мову і мовлення, текст. Практичне ознайомлення молодших школярів з поняттями «мова», «мовлення», «тест», їх характерними ознаками. Формування уявлень про текст. Ознайомлення молодших школярів із типами текстів (розповідь, опис, міркування). Методика формування в учнів елементарних уявлень про стилі українського мовлення.

Тема 4. Методика вивчення елементів синтаксису і пунктуації. Формування початкових уявлень про речення. Методика розкриття понять «основа речення», «головні і другорядні члени речення». Робота над встановленням смислового та граматичного зв'язку між словами в реченні. Методика ознайомлення молодших школярів із пунктуацією. Види вправ із синтаксису і пунктуації. Труднощі у засвоєнні елементів синтаксису і пунктуації.

Тема 5. Методика вивчення елементів лексикології. Наукові основи методики роботи над вивченням лексики в початковій школі. Методика роботи над прямим та переносним значенням слів. Система роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними словами. Робота з фразеологічними одиницями. Види вправ з лексики, методика їх проведення.

Тема 6. Методика вивчення морфемної будови слова. Завдання вивчення розділу «Будова слова» та її місце у курсі української мови. Методика роботи над коренем, префіксом, суфіксом, закінченням (комунікативно-діяльнісний підхід). Морфемний розбір слів (повний і частковий). Запобігання типовим учнівським помилкам у морфемному аналізі слів.

Тема 7. Методика вивчення частин мови (основних та допоміжних). Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови. Значення і завдання вивчення морфологічного матеріалу в початкових класах. Система опрацювання основних частин мови (іменника, прикметника, дієслова). Методика вивчення займенника, прислівника

числівника. Методика ознайомлення зі службовими словами. Види вправ. Морфологічний розбір, методика проведення повного і часткового морфологічного розбору (усного і письмового).

Тема 8. Методика вивчення основ фонетики і графіки. Роль і завдання вивчення елементів фонетики у зв'язку з орфоепією та графікою. Зміст і послідовність навчання фонетики та графіки в початковій школі. Методи і прийоми роботи, види вправ з фонетики. Методика ознайомлення учнів з алфавітом, прийоми вивчення алфавіту напам'ять. Структура і методика уроку на вивчення фонетичного матеріалу.

Тема 9. Методика навчання орфографії. Навчання орфографії – одне з головних завдань початкової школи. З історії методики навчання орфографії. Принципи української орфографії: морфологічний, фонетичний, історичний (традиційний). Залежність методики пояснення від лінгвістичної природи написань. Формування орфографічних навичок. Уявлення про орфограму. Методи і прийоми навчання орфографії. Методика вивчення окремих тем з орфографії. Види орфографічних вправ. Зміст, структура уроку написання диктанту.

Тема 10. Позакласна робота з української мови

Завдання і принципи позакласної роботи. Форми і види позакласної роботи. Гурткова робота. Мовний гурток. Принципи організації позакласної роботи з української мови.

Змістовий модуль III ***Методика розвитку мовлення***

Тема 1. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів в контексті реалізації положень Державного стандарту початкової освіти. Становлення методики розвитку мовлення учнів. Поняття про мовлення. Види мовлення. Стили мовлення і методика їх формування. Структура і зміст програми з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Культура мовлення і методика її формування. Поняття про мовний етикет.

Тема 2. Рівні роботи з розвитку мовлення у початковій школі. Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні. Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення. Методика роботи над словосполученням і реченням. Робота з розвитку мовлення на текстовому рівні.

Тема 3. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови. Мовленнєва діяльність як основа розвитку особистості. Програмні вимоги до формування в учнів початкових класів діалогічного мовлення. Методика навчання діалогічного мовлення на уроці української мови. Критерії оцінювання рівня сформованості діалогічного мовлення в учнів початкових класів.

Тема 4. Робота над переказами в системі розвитку зв'язного мовлення учнів. Значення і завдання переказів, вимоги до усних і письмових переказів. Методика проведення детального, вибіркового, стислого переказів. Методика роботи над виправленням помилок. Критерії і норми оцінювання учнівських переказів.

Тема 5. Методика роботи над учнівськими творами в початковій школі. Місце творів у системі розвитку мовлення. Основні етапи роботи над учнівським твором. Мовленнєві помилки учнів. Немовні помилки. Методика роботи над виправленням помилок.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Методичні рекомендації до опанування розділу «Навчання грамоти»

Одним із важливих завдань формування зростаючої особистості, підготовки її до життя та діяльності є належне опанування грамоти, формування умінь і навичок, які мають вирішальне значення у подальшому навчанні. Такими початковими навичками є читання і письмо, компетентності яких закладаються у період навчання грамоти. Навчання грамоти – це період навчання дітей у 1 класі, це початок їх шкільного життя, це час, коли провідною для дитини стає навчальна діяльність. Тому студенти мають зосереджувати значну увагу саме на цей період, оскільки він є основоположним в усьому подальшому навчанні, стає визначальним у становленні молодшого школяра. Працюючи з першокласниками, треба так організувати їхнє навчання (життя), щоб не викликати відразу, сум, розчарування, роздратованість, потрібно наповнити шкільне навчання цікавими ситуаціями, створити ситуацію успіху кожної дитини.

Першим кроком до опанування мовної освіти є розділ «Навчання грамоти», який знайомить студентів з науковими основами сучасної методики навчання грамоти, прийомами звукового аналізу і синтезу, особливостями сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти, розвитком фонематичного слуху, моделюванням складової та звукової будови слова; методикою роботи над простим реченням, розвитком мовлення і мислення в період навчання грамоти, формування навичок роботи в команді та самостійності першокласників. Майбутні педагоги знайомляться з різними видами наочності, дидактичним матеріалом, який використовується вчителями в НУШ, самі долучаються до її виготовлення.

Основною формою опанування змістового / програмного матеріалу є лекція, яка акумулює наукові засади теорії і практики викладання курсу, закладає основу формування професійних умінь і навичок. Студентам слід усвідомити, що лекція містить професійний матеріал і треба від неї отримувати максимальну користь. Для засвоєння лекційного матеріалу варто дотримуватись методичних порад, а саме: записати план і рекомендовану літературу до лекції, уважно конспектувати її текст, ознайомитися з матеріалом підручника. Отримані знання на лекціях студенти закріплюють на семінарських заняттях, основні професійні уміння формуються на практичних заняттях. Так, під час підготовки до семінарсько-практичних занять варто повторити / перечитати конспект лекції, підготувати відповіді на контрольні питання, виконати завдання для самостійної роботи, завдання практичного характеру, опрацювати додаткову літературу. Для легшого запам'ятовування змісту лекції варто підкреслювати текст, виділяючи ключові слова / абзаци, вибудовувати структуру майбутньої відповіді, моделювати уявні ситуації. Забезпечить якість у підготовці до занять знайомство з практичним досвідом роботи в школі учителів, приклади і зразки інноваційних підходів у навчанні молодших школярів. Підвищать рівень засвоєння навчального матеріалу знання студентів з фонетики, графіки української мови, оволодіння ними сучасними навичками каліграфічного письма. При цьому здобувачам вищої освіти варто вправлятися/тренуватися в індивідуальному каліграфічному написанні літер, за будь-яких можливостей прописувати їх у спеціальному зошиті з друкованою основою – прописах, що, в свою чергу, забезпечуватиме їх підготовку до роботи в школі.

Сьогодні школярі хочуть бачити в школі цікавого, активного, творчого вчителя, який не стоїть над дитиною, а спілкується, працює разом з нею. З цією метою у розділі «Навчання грамоти» передбачено вивчення студентами напам'ять скоромовок, чистомовок, віршів на кожному літеру, прислів'їв, приказок та казок, які стануть у нагоді не лише під час підготовки до занять та практики, а й у майбутній професійній діяльності.

Складаючи свій конспект чи фрагмент уроку, доречно переглянути відео з такими уроками на різних платформах: ютуб-канал, EdEra, ознайомитися з досвідом роботи вчителя-практика. Варто усвідомити, що провідну роль в організації освітнього процесу у початкових класах відіграє гра, оскільки цей вид діяльності наближений до вікових та психологічних особливостей молодшого школяра. Тому студентам слід знайомитися з дидактичними іграми, самим створювати їх, поповнювати методичну скарбничку цікавими творчими завданнями, які можна використати у своїй подальшій професійній діяльності. Так, вивчаючи тему «Добуквений період навчання грамоти», майбутні педагоги мають знати, як навчити молодших школярів розрізняти голосні і приголосні звуки, вимовляти їх, робити звуковий аналіз слів, працювати зі словом, реченням. Під час знайомства з голосними звуками доцільним буде наступний прийом: голосні звуки вимовляються без перешкод, їх можна проспівати, ротик при вимові кругленький, а тому вони позначаються кружечком (а (O), і (O), у (O) і запропонувати наступну таблицю:

2. Гра «Добери пару»

Учні мають з'єднати слово з його схемою.

Ріка	-O	-O
Липа	=O	-O
Ікра	O-	-O
Папка	-O-	-O

Не менш цікавим для школярів буде пояснення написання літер, їх з'єднань: нижнє з'єднання – *ли* (дві букви взяли за ручки – вони подружки), середнє – *на* (подали один одному руки), верхнє – *аг* (вія у ляльки) та ін. Саме такі завдання захоплюють дітей, забезпечують мотивацію до навчання.

Оскільки освітній процес у НУШ побудований на дослідженні, студенти мають бути готовими допомогти дитині шукати відповіді на запитання, осмислювати вивчене, через гру, моделювання ситуацій долучати школярів до пізнання нового, вчити їх бути самостійними.

Плани семінарських занять

Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука і навчальна дисципліна

1. Предмет, мета і завдання методики навчання української мови.
2. Сучасні підходи до навчання української мови молодших школярів.
3. Методи та етапи дослідження в методиці української мови.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте зв'язок методики навчання української мови з іншими науками та вкажіть як вони впливають на лінгвометодичну підготовку вчителя початкової школи.
- ✓ Дайте коротку характеристику історії методики навчання української мови.
- ✓ Джерела вивчення курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)»

Тема 2. Методика навчання грамоти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа»

1. Навчання грамоти одне з головних завдань початкової школи.
2. Педагогічні вимоги до організації навчання грамоти.
3. Особливості побудови шкільної програми з навчання грамоти, відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти.
4. Психолого-педагогічні та лінгвістичні основи методики навчання грамоти.
5. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма як видів мовленнєвої діяльності

Питання для обговорення:

- ✓ Сформулюйте основні завдання, які розв'язує методика навчання грамоти.
- ✓ Охарактеризуйте основні педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти.
- ✓ Основна мета курсу сучасної української мови у початкових класах та його роль для молодших школярів.

Тема 3. Навчально-методичне забезпечення курсу «Українська мова» в початковій школі

1. Типові освітні програми за редакцією О.Савченко та Р.Шияна.
2. Навчально-методичний комплект з навчання грамоти.
3. Аналіз структури та основного змісту підручників для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання.
4. Принципи побудови діючих букварів. Державні вимоги щодо навчальних досягнень учнів з української мови.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте всі види ілюстрацій букваря за їх призначенням та проаналізуйте прийоми роботи з ними.
- ✓ Охарактеризуйте лінгвістичну основу методики навчання грамоти.
- ✓ Розвиток пізнавальної активності учнів у процесі навчання грамоти.

Тема 4. Методи навчання грамоти

1. Методи навчання грамоти, їх класифікація.
2. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти, розроблений К.Д.Ушинським.
3. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.
4. Прийоми звукового аналізу та синтезу.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте зміст буквоскладального методу навчання грамоти.
- ✓ Охарактеризуйте особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти та історію його становлення.
- ✓ Охарактеризуйте методичну правильну послідовність виконання звукового аналізу та синтезу.

Тема 5. Буквений період навчання грамоти

1. Завдання та особливості буквеного періоду навчання грамоти.

2. Методика навчання аудіювання та говоріння.
3. Компетентнісний підхід у навчанні грамоти першокласників: формування мовленнєвої, мовної, соціокультурної та діяльнісної компетентностей у буквеній період навчання грамоти.
4. Структура уроків читання у буквеній період.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте основні завдання буквеного періоду навчання грамоти.
- ✓ Охарактеризуйте групи умінь і навичок загальнонавчального характеру, які необхідно виробляти у першокласників у буквеній період навчання грамоти.
- ✓ Основні напрямки роботи з розвитку мовлення молодших школярів у буквеній період навчання грамоти та джерела збагачення словникового запасу на цьому етапі.

Тема 6. Методика навчання письма першокласників

1. Завдання уроків письма у період навчання грамоти та вимоги до нього.
2. Особливості сучасного шрифту та характеристика способів навчання письма.
3. Методика навчання письма букв, складів, слів.
4. Особливості формування графічної навички письма у ліворуких першокласників.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте коло методичних умінь, необхідних для проведення уроків письма.
- ✓ Охарактеризуйте основні вимоги до організації та проведення уроків письма у 1-ому класі.
- ✓ Види орфографічних завдань з письма для учнів 1-ого класу.

Плани практичних занять

Тема 1. Добуквеній період навчання грамоти

1. Аналіз змісту навчання добуквеного періоду навчання грамоти.
2. Методика формування в учнів початкових уявлень

про: слово, речення, висловлювання.

3. Методика ознайомлення учнів з фонетичними уявленнями

Питання для обговорення:

- ✓ Запропонуйте систему вправ ігрового характеру на звуковий аналіз та звуковий синтез у двобуквений період навчання грамоти.
- ✓ Зробіть аналіз двобуквеної частини «Букваря».
- ✓ Моделювання прикладів вправ з розвитку мовлення і мислення та опис методики їх проведення в двобуквений період навчання грамоти.

Тема 2. Буквений період навчання грамоти

1. Методика ознайомлення з новою буквою та звуками, які вона позначає на письмі.
2. Формування початкових умінь і навичок читати прями склади; ознайомлення з елементами фонетики, граматики, правопису.
3. Прийоми звукового аналізу та синтезу під час вивчення приголосних.

Питання для обговорення:

- ✓ Розробіть систему вправ на нарощення складів, слів у буквений період навчання грамоти.
- ✓ Покажіть на конкретних прикладах методику проведення звукового та звуко-буквеного аналізу слова. Вкажіть, яка різниця існує між повним і частковим звуковим аналізом слів.
- ✓ Змодельуйте прийоми звукового аналізу та синтезу, які варто використовувати під час вивчення теми «Звук [д], [д'] і позначення їх буквою «де».

Тема 3. Методика навчання письма першокласників

1. Прийоми навчання письма букв, їх з'єднань.
2. Графічна будова букви, прийоми пояснення елементів друкованих і писаних букв.
3. Особливості навчання ліворуких дітей.
4. Зміст і побудова навчального посібника «Зошит для письма», методика роботи з ним на уроці.

Питання для обговорення:

- ✓ Розв'яжіть методичну задачу.

На завершення 1 класу вчитель запропонував учням написати під диктовку наступний текст:

У зоопарку різні звірі. Ось великі зубри. Під деревом сидить бобер.

- Обґрунтуйте доцільність добору такого текстового матеріалу? Внесіть зміни в текст диктанту.

- ✓ Складіть план-конспект уроку письма у буквеній період навчання грамоти (тема за власним вибором).

- ✓ Продемонструйте деякі прийоми для вироблення в першокласників навичок грамотного письма.

Тема 4. Післябуквеній період навчання грамоти

1. Методика опрацювання тестів післябуквеного періоду, удосконалення технічних, графічних, орфографічних умінь і навичок.
2. Аналіз проектів уроків та їх фрагментів у післябуквеній період.
3. Порядок ведення учнівських зошитів і оформлення письмових робіт.
4. Методика організації і проведення свята «Прощання з Букварем».

Питання для обговорення:

- ✓ Опишіть методику проведення уроків читання у післябуквеній період навчання грамоти.

✓ Основне завдання словникової роботи полягає в тому, щоб домогтись розуміння і правильного вживання дітьми слів у мові. Вона є важливим засобом розуміння прочитаного, тобто свідомого читання. Запропонуйте ряд методичних прийомів ознайомлення учнів з лексичним значенням слів. Відповідь проілюструйте прикладами.

- ✓ Обґрунтуйте важливість використання на уроках читання у післябуквеній період навчання грамоти додаткового дидактичного матеріалу, періодичних дитячих видань, ілюстрованих дитячих книжок. Складіть орієнтовний список таких видань на допомогу вчителям початкових класів.

Питання для контролю і самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття «методика навчання української мови в початковій школі» та визначте завдання, які стоять перед нею.
2. Назвіть основні розділи курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)» та обґрунтуйте їх послідовність.
3. Обґрунтуйте зв'язок методики навчання української мови з іншими науками (лінгвістикою, лінгводидактикою, педагогікою, психологією, психолінгвістикою).
4. Обґрунтуйте наукові основи сучасної методики навчання грамоти.
5. З яких періодів складається процес навчання грамоти?
6. Здійсніть історико-критичний аналіз методів навчання грамоти.
7. З урахуванням чого відбувається вибір методів та прийомів навчання? Відповідь обґрунтуйте.
8. Охарактеризуйте лінгвістичні та психолого-педагогічні основи методики навчання грамоти.
9. Хто з учених-методистів намагався обґрунтувати методи навчання мови? Проаналізуйте їхні погляди.
10. Розкрийте внесок М. Корфа у розвиток методики навчання грамоти.
11. Визначте основні завдання післябуквеного періоду навчання грамоти.
12. Визначте основні напрямки роботи з розвитку мовлення учнів у добуквений період навчання грамоти та проаналізуйте джерела збагачення словникового запасу молодших школярів на цьому етапі. Відповідь проілюструйте прикладами.
13. Вкажіть на особливості навчання письма ліворукої дитини.
14. Проілюструйте дидактичний матеріал з навчання грамоти та розкрийте методику його використання.
15. Доведіть, що необхідною умовою розвитку писемного мовлення є формування графічних навичок письма.

16. З'ясуйте особливості розвитку зв'язного мовлення першокласників у період навчання грамоти.
17. Запропонуйте наочний матеріал до уроку ознайомлення з літерою «Ю». Яку роль відіграватиме запропонована наочність у засвоєнні навчального матеріалу?
18. Проілюструйте зміст і побудову сторінки букваря у буквений період навчання грамоти.
19. Розкрийте значення і завдання буквеного періоду та вкажіть на його етапи.
20. Назвіть основні критерії, за якими здійснюється класифікація методів навчання грамоти.
21. Назвіть основні принципи аналітико-синтетичного методу та схарактеризуйте їх.
22. Назвіть та охарактеризуйте основні функції, які реалізують підручники для школи першого ступеня.
23. Обґрунтуйте важливість використання на уроках післябуквеного періоду навчання грамоти додаткового дидактичного матеріалу, періодичних дитячих видань, ілюстрованих дитячих книжок. Складіть орієнтовний список таких видань на допомогу вчителям початкових класів.
24. Обґрунтуйте необхідність формування фонематичного слуху у першокласників в період навчання грамоти.
25. Опишіть методiku ознайомлення учнів з фонетичними уявленнями та їх позначенням (звуки мовлення, голосний звук, приголосний звук, твердий і м'який приголосні, наголос, ненаголошений склад).
26. Опишіть методiku проведення уроків у післябуквений період навчання грамоти.
27. Опишіть прийоми звукового аналізу.
28. Опишіть прийоми звукового синтезу.
29. Запропонуйте орієнтовну структуру інтегрованого уроку вивчення нової букви.
30. Розкрийте основні шляхи підготовки першокласників до каліграфічного письма.
31. Охарактеризуйте види робіт з письма у буквений період.
32. Охарактеризуйте змістові лінії, за якими будується

- українська мови як навчальний предмет.
33. Охарактеризуйте матеріал для розвитку зв'язних висловлювань учнів першого класу.
 34. Охарактеризуйте методику процесу навчання письма.
 35. Охарактеризуйте організаційні та гігієнічні умови навчання письма.
 36. Охарактеризуйте основні навички письма, якими повинні оволодіти школярі протягом першого року навчання (технічні, графічні, початкові орфографічні).
 37. Охарактеризуйте періоди та етапи навчання грамоти за звуковим аналітико-синтетичним методом.
 38. Проаналізуйте діючі букварі для початкової школи та вкажіть на їх спільні й відмінні ознаки.
 39. Проаналізуйте зміст, структуру і методику проведення уроків у добуквений період.
 40. Проаналізуйте методику роботи над реченням у період навчання грамоти та формування умінь у першокласників будувати зв'язні висловлювання.
 41. Проаналізуйте основні причини вад дитячої звуковимови. Запропонуйте ряд вправ для відпрацювання правильного вимовляння дзвінких приголосних звуків.
 42. Проаналізуйте педагогічні вимоги до навчання грамоти шестирічних першокласників.
 43. Проаналізуйте сучасні принципи, які покладено в основу методики навчання української мови.
 44. Розкрийте методику формування в учнів початкових уявлень про слово, речення, висловлювання. Чим відрізняються ці поняття один від одного?
 45. Розкрийте особливості методики роботи над реченням у період навчання грамоти.
 46. Розкрийте особливості роботи над загадками та прислів'ями у першому класі та їх роль у мовленнєвому розвитку першокласників. Відповідь проілюструйте прикладами.
 47. Розкрийте особливості української фонетики.

48. Розкрийте особливості формування в учнів умінь читати прямі склади.
49. Розкрийте суть поняття «мовленнєвий розвиток учнів». Визначте основні завдання роботи з розвитку мови першокласників.
50. Схарактеризуйте коло знань, умінь і навичок, які засвоюють учні в буквений період навчання грамоти.
51. Який принцип покладений в основу формування графічної навички письма і забезпечує не тільки його каліграфічність, а й грамотність?
52. Яких знань, умінь і навичок набувають учні, завершуючи добуквений період навчання грамоти?
53. Яких умінь набувають учні у добуквений період навчання грамоти?
54. Які види робіт з письма можна використовувати у буквений період навчання грамоти? Визначте основну мету проведення даних вправ.
55. Які існують форми виявлення ступеня готовності дітей до навчання грамоти?
56. Які недоліки і переваги буквоскладального та складового методів?
57. Які основні етапи буквеного періоду навчання грамоти ви знаєте? Охарактеризуйте кожний з них.

***Методичні рекомендації до опанування розділу
«Методика вивчення елементів мовної теорії»***

Сформувати комунікативно-мовну особистість не можливо без знань з теорії мови, без опори на засади мовознавчої науки. Розділ, який вивчається у структурі мовно-літературної освітньої галузі, спрямований на засвоєння основних положень лінгводидактики, мовних явищ і фактів з української мови, формування методичної та практичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, а відтак і його комунікативної компетентності та

мовленнєвого розвитку.

Розділ «Методика вивчення елементів мовної теорії» структурований за блоками (фонетика, морфеміка, морфологія, лексикологія, орфоепія, графіка, орфографія), матеріал яких знайомить студентів з вузловими питаннями української мови, що становить її структуру – зміст і принципи побудови навчання мови, системний підхід до організації навчання, основні аспекти розвитку мовлення учнів, а також з тими, які вивчаються в початковій школі: поняття про звуки і букви, слово, будова слова, частини мови, речення, текст.

Опрацьовуючи розділи, присвячені методиці навчання шкільного курсу української мови, студенти мають усвідомити значення кожного, після чого ознайомитися з методами та прийомами теоретичного й практичного вивчення кожного розділу, кожної теми. Важливо, щоб майбутні вчителі досконало володіли теоретичним змістом мовного матеріалу, були знайомі з діючими типовими програмами та підручниками з української мови в початковій школі, навчилися методично доцільно застосовувати набуті знання у практичній роботі.

Значної уваги потребує вивчення фонетики, лексикології, синтаксису, мовленнєвого розвитку. У цьому аспекті роботу треба проводити у двох напрямках: спочатку ознайомити студентів з теоретичними основами вищезазначених тем, після чого виробити практичні уміння проводити вправи з розділів мовного курсу й розвитку мовлення у зв'язку з вивченням граматики, орфографії й пунктуації. Вміння розпізнавати та чітко називати звуки, правильно наголошувати й вимовляти слова, формувати найважливіші фонетичні поняття, встановлювати взаємозалежність між фонетикою, графікою та орфографією – важливе завдання, яке має реалізувати учитель початкових класів у мовленнєвому розвитку молодших школярів та їх подальшому навчанні. Тому у роботі над фонетичним матеріалом студенти мають виявляти труднощі, з якими зустрічаються діти, та вміти попередити/виправити помилки.

Розглядаючи прийоми з розвитку мовлення,

студентам варто зосередити увагу на роботі з текстом монологічної й діалогічної структури, ознайомитися з методикою різних видів переказів і творів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови згідно Державного стандарту початкової освіти

1. Методологічні та лінгвістичні основи методики навчання української мови.
2. Класифікація методів навчання української мови в початкових класах.
3. Компетентнісний підхід до навчання української мови.
4. Реалізація у програмі основних змістових ліній Державного стандарту загальної початкової освіти.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте основні принципи лінгводидактичних основ методики навчання української мови.
- ✓ Прокласифікуйте методи викладання рідної мови в початкових класах. Які вчені займалися дослідженням проблеми методів навчання рідної мови?
- ✓ Охарактеризуйте методи навчання рідної мови за Є.Дмитровським. Проаналізуйте 2 з них (на вибір).

Тема 2. Особливості уроку української мови в початковій школі

1. Мета та зміст уроку: організація навчальної діяльності молодших школярів.
2. Реалізація технологічного підходу на уроках української мови.
3. Технологія інтегрованого уроку мовно-літературної освітньої галузі.
4. Місце ранкового кола у структурі уроку та особливості його проведення.
5. Планування уроків та підготовка до них. Аналіз

підручників «Українська мова» для початкової школи.

Питання для обговорення:

- ✓ Дайте визначення сучасному уроку української мови в початковій школі, виділіть його основні ознаки, критерії ефективності.
- ✓ Охарактеризуйте типи уроків української мови у початковій школі згідно концепції Нової української школи. Розкрийте структурні компоненти одного із них (на вибір)
- ✓ Вкажіть види роботи, що входять до структурного етапу уроку «мотивація навчальної діяльності».

Тема 3. Методика вивчення основ фонетики і графіки

1. Значення і завдання вивчення фонетико-графічного матеріалу.
2. Звуковий і звуко-буквений аналізи, методика їх проведення.
3. Труднощі у засвоєнні елементів фонетики і графіки.
4. Вимоги до порядку ведення учнівських зошитів і оформлення письмових робіт з мови.

Питання для обговорення:

- ✓ Опишіть алгоритм проведення звуко-буквеного аналізу слова.
- ✓ Розкрийте сучасні методи та прийоми навчання елементів фонетики, графіки.
- ✓ Аналіз програми, діючих підручників щодо програмових вимог до вивчення елементів фонетики, графіки учнів початкових класів та їх реалізації через зміст навчання.

Тема 4. Методика навчання орфографії

1. Значення оволодіння орфографією.
2. Формування орфографічних дій і навичок молодших школярів. Мотивація орфографічної роботи.
3. Робота з орфографічним словником.
4. Методика вивчення окремих тем з орфографії.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте мету, завдання, зміст навчання елементів орфографії у початковій школі.
- ✓ Запропонуйте перелік орфограм, які вивчаються у початковій школі на уроках української мови. Виділіть найбільшу групу орфограм.
- ✓ Назвіть відомі Вам орфографічні вправи, які варто застосовувати у початковій школі.

Тема 5. Позакласна робота з української мови

1. Завдання і принципи позакласної роботи.
2. Форми і види позакласної роботи. Гурткова робота.
3. Принципи організації позакласної роботи з української мови.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте види позакласної роботи з української мови та методику їх проведення.
- ✓ Охарактеризуйте значення позакласної роботи з української мови для формування мовної особистості молодшого школяра.
- ✓ Проаналізуйте специфічні принципи позакласної роботи з української мови та розкрийте їх зміст.

Плани практичних занять

Тема 1. Методика формування в учнів початкових класів уявлень про мову і мовлення, текст

1. Вимоги програми щодо обсягу знань, умінь і навичок, які повинні засвоїти учні з розділу.
2. Практичне ознайомлення з поняттям «мова» та «мовлення», «текст» їх характерними ознаками.
3. Ознайомлення молодших школярів із типами текстів та стилями.
4. Формування в молодших школярів умінь, необхідних для планування змісту тексту.

Питання для обговорення:

- ✓ Визначте коло умінь, які необхідно сформулювати в

молодших школярів під час роботи вивчення теми «Текст».

- ✓ Заповніть узагальнюючу таблицю з метою створення цілісного уявлення в молодших школярів понять про тексти різних типів:

Вид	Розповідь	Опис	Есе
мета			
питання			
будова тексту			

- ✓ Складіть текст-опис, текст-розповідь, есе (тема за вибором).

Тема 2. Методика вивчення елементів синтаксису і пунктуації

1. Робота над встановленням смислового та граматичного зв'язку між словами в реченні.
2. Види синтаксичних і пунктуаційних вправ.
3. Синтаксичні труднощі у вивченні словосполучення і речення та шляхи їх подолання.
4. Методика синтаксичного і пунктуаційного розборів у початкових класах.

Питання для обговорення:

- ✓ Запропонуйте приклади вправ із синтаксису та пунктуації для учнів 2-4 класів.
- ✓ Розкрийте методику формування початкових уявлень про словосполучення та речення і його будову (підготовчий етап) 1 клас навчання грамоти.
- ✓ Змодельуйте вправи на етапі актуалізації опорних знань учнів до уроку української мови на тему «другорядні члени речення».

Тема 3. Методика вивчення елементів лексикології

1. Методика роботи над прямим та переносним значенням слів.
2. Система роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними словами.
3. Робота з фразеологічними одиницями. Види вправ з лексики, методика їх проведення.

Питання для обговорення:

- ✓ Доберіть вправи до кожного напрямку роботи:
 - *засвоєння лексичного значення слова;*
 - *усвідомлення прямого і переносного значення слова;*
 - *усвідомлення багатозначності і омонімії;*
 - *робота над синонімами і антонімами.*
- ✓ Доберіть дидактичний матеріал для проведення ігор на активізацію словника учнів (до однієї – на вибір): «Розкажи. Хто що робить?», «Кому належать ці знаряддя праці?», «Коли це буває?», «Хто виготовив ці предмети?», «Як буде навпаки?»
- ✓ Розробіть план-конспект уроку на вивчення синонімів з використанням вправ та завдань диференційованих за рівнем складності.

Тема 4. Методика навчання морфемної будови слова

1. Методика роботи над коренем, префіксом, суфіксом, закінченням (комунікативно-діяльнісний підхід).
2. Розбір слова за будовою. Види словотворчих вправ та методика їх проведення.
3. Моделювання морфемної будови слова.
4. Проведення фрагменту уроку вивчення теми «Будова слова»

Питання для обговорення:

- ✓ Змоделуйте тренувальні завдання і вправи до теми «Будова слова. Орфографія», «Словотвір. Орфографія».
- ✓ Розробіть банк контрольних запитань для тематичної атестації молодших школярів з розділу «Будова слова».
- ✓ Складіть 5-6 проблемно-ситуативних завдань до

вивчення будови слова в початковій школі.

Тема 5. Методика вивчення частин мови (основних та допоміжних)

1. Система опрацювання іменних частин мови (іменника, прикметника, числівника, займенника), дієслова та прислівника у початковій школі.
2. Морфологічний аналіз іменника, прикметника, займенника, дієслова та прислівника у 1-4 класах.
3. Методика проведення повного та часткового морфологічного розбору (усного і письмового).
4. Практичне ознайомлення з прийменниками та сполучниками.
5. Труднощі вивчення морфології в початкових класах та шляхи їх подолання.

Питання для обговорення:

- ✓ Складіть конспект уроку на ознайомлення з частиною мови (на вибір) з постановкою проблемної ситуації на етапі пояснення нового матеріалу.
- ✓ Запропонуйте систему вправ до тем узагальнюючих уроків «Іменник», «Прикметник», «Дієслово».
- ✓ Скласти календарно-тематичне планування ознайомлення учнів 4 класу із допоміжними частинами мови.

Тема 6. Методика вивчення основ фонетики і графіки

1. Зміст і послідовність навчання фонетики та графіки в початковій школі.
2. Види вправ з фонетики.
3. Методика ознайомлення учнів з алфавітом, прийоми вивчення алфавіту напам'ять.
4. Структура і методика уроку на вивчення фонетичного матеріалу.

Питання для обговорення:

- ✓ Доберіть вправи, які б допомогли учням усвідомити різницю між:

А) звуком і буквою

Б) голосними і приголосними звуками

В) приголосними твердими і м'якими

- ✓ Складіть 2-3 вправи для учнів 3-4 класів на повторення правила позначення на письмі твердих і м'яких приголосних звуків.
- ✓ Розробіть план-конспект уроку з використанням нетрадиційних підходів до вивчення фонетики (тема за вибором).

Тема 7. Методика навчання орфографії

1. Особливості формування правописних навичок молодших школярів.
2. Основні типи орфографічних помилок учнів та методика їх опрацювання.
3. Проведення фрагментів уроку

Питання для обговорення:

- ✓ Складіть вірш або казку про одну з орфограм, які вивчаються в початковій школі.
- ✓ Запропонуйте вправи для списування з метою формування орфографічної пильності молодших школярів.
- ✓ Розробіть фрагмент уроку ознайомлення учнів 4 класу з орфографічним правилом (на вибір). Включіть спостереження над мовним матеріалом, виведення правила, аналіз формулювання.

Питання для контролю і самоконтролю

1. У чому полягає суть методологічних та лінгвістичних основ методики навчання української мови?
2. У чому полягає суть діяльнісного підходу до навчання української мови?
3. Розкрийте зміст системного підходу до навчання української мови.
4. Які види вправ з української мови для молодших школярів можете назвати?
5. Які типи уроків української мови виділяють у початкових класах?
6. Розкрийте особливості нестандартних уроків

- української мови у початковій школі.
7. Проаналізуйте особливості організації індивідуальної навчальної діяльності на уроках української мови.
 8. Як відбувається ознайомлення учнів зі звуками мови?
 9. Розкрийте особливості формування способів звукового аналізу.
 10. Назвіть основні види вправ з фонетики, орфоєпії. Розкрийте їх значення та методику проведення.
 11. Проаналізуйте основні функції морфем та способи їх аналізу.
 12. Які труднощі і помилки виникають у молодших школярів під час розбору слів за будовою?
 13. У чому полягає взаємозв'язок вправ з морфеміки і орфографії?
 14. Які існують способи виділення морфемних частин слова?
 15. Назвіть основні види словотворчих вправ та розкрийте методику їх проведення.
 16. З якими труднощами зустрічаються молодші школярі під час вивчення морфології? Розкрийте шляхи їх подолання.
 17. Які прийоми роботи зі словом як морфологічною одиницею варто використовувати у початковій школі?
 18. Доведіть, що твір є складовою частиною системи розвитку мовлення. Розкрийте методику підготовки до написання твору.
 19. Доведіть, що вправи як метод забезпечують глибше осмислення мовних знань. Види вправ та їх характеристика.
 20. Дайте характеристику опрацювання орфографії у початкових класах та зробіть історичний аналіз становлення методики орфографії.
 21. Визначіть особливості формування у молодших школярів елементарних уявлень про стилі українського мовлення. Види писемного ділового мовлення у початкових класах.

22. Розкрийте умови формування орфографічних навичок, їх види та методику проведення.
23. Охарактеризуйте систему роботи над прикметником у початкових класах і методику опрацювання граматичних категорій.
24. Розкрийте методику роботи над іменником у початковій школі.
25. Проаналізуйте методику ознайомлення молодших школярів з числівниками й прислівниками та вкажіть на методи і прийоми, які необхідно застосовувати для ознайомлення учнів з кількісними та порядковими числівниками на конкретному прикладі.
26. Охарактеризуйте роль синтаксичних вправ у системі роботи з розвитку мовлення.
27. Доведіть, що нетрадиційні уроки з української мови і читання – важливий засіб активізації творчого мислення молодших школярів.
28. Охарактеризуйте систему роботи над дієсловом у початкових класах.
29. Розкрийте зміст та методику роботи над будовою слова, його значенням у розвитку мовленнєвої культури молодших школярів.
30. Розкрийте зміст та методику роботи над синонімами, омонімами, антонімами та багатозначними словами початкових класах. Види вправ з лексики та методика їх проведення.

***Методичні рекомендації до опанування розділу
«Методика розвитку мовлення»***

Стратегія підвищення якості системи освіти, запровадження компетентнісної парадигми актуалізують необхідність формування свідомого успішного мовця, розвиток учня, який володіє певною системою знань, сформованими комунікативними та творчими здібностями. У низці нормативних документів: закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про мови», Державна

національна програма «Освіта (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Концепція «Нова українська школа», Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти – розкрито потенціал для реалізації особистісного та інтелектуального розвитку особистості кожного учня в оволодінні державною мовою.

Пріоритетним принципом вивчення української мови сьогодні є розвиток мовлення учнів початкових класів. Йдеться про впровадження компетентнісного підходу до навчання з урахуванням основних компетентностей, до яких відноситься «вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння усно та письмово висловлюватися, аргументовано доводити свою думку, пояснювати факти, відчуття краси слова, любов до читання, осмислення ролі мови у спілкуванні та культурному самовираженні, бажання та готовність спілкуватися українською мовою у різноманітних життєвих ситуаціях».

У даному контексті провідною метою мовної освіти є формування духовної, національно свідомої мовної особистості, яка вміє правильно використовувати мовні засоби у всіх сферах мовленнєвої діяльності. Отож розвиток мовлення молодших школярів є надзвичайно важливим, адже це основний принцип навчання української мови, який має на меті застосування систематичної роботи, спрямованої на:

- ✓ збагачення словникового запасу учнів;
- ✓ розвиток граматичної будови їхнього мовлення;
- ✓ знання норм української літературної мови;
- ✓ формування вмінь та навичок сприйняття, відтворення та побудови усних/письмових висловлювань відповідно до мети та умов спілкування.

Успішне володіння мовою як інструментом спілкування (вміння точно, правильно, послідовно, виразно висловлювати свої думки) є одним з основних завдань для учнів початкових класів, що дозволяє їм сформувати систему ціннісних ставлень до себе та інших людей, забезпечує легку

адаптацію до шкільного навчання.

Таким чином, під час опанування студентами розділу «Методика розвитку мовлення» слід звертати увагу на наступне:

- ✓ розуміння методики розвитку мовлення учнів початкових класів у контексті реалізації положень Державного стандарту початкової освіти;
- ✓ знання рівнів роботи з розвитку мовлення молодших школярів;
- ✓ вміння застосовувати ротаційні моделі «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі;
- ✓ впровадження роботи з розвитку діалогічного/монологічного мовлення молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі;
- ✓ знання методики роботи над переказами, творами у системі розвитку зв'язного мовлення учнів тощо.

Плани семінарських занять

Тема 1. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів в контексті реалізації положень Державного стандарту початкової освіти

1. Поняття про мовлення. Періоди мовленнєвого розвитку людини.
2. Фактори розвитку мовлення. Види мовлення. Зовнішнє і внутрішнє мовлення.
3. Стили мовлення і методика їх формування.
4. Культура мовлення і методика її формування. Поняття про мовний етикет.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте основні функції мовлення.
- ✓ Назвіть умови, без дотримання яких мовленнєва діяльність стає неможливою.
- ✓ Проаналізуйте періоди мовленнєвого розвитку людини:

- *домовленнєвий*
- *раннє дитинство*
- *дошкільний період*
- *молодший шкільний вік*
- *середній шкільний вік*
- *старший шкільний вік*

Тема 2. Рівні роботи з розвитку мовлення у початковій школі

1. Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні.
2. Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення.
3. Методика роботи над словосполученням і реченням.
4. Робота з розвитку мовлення на текстовому рівні.

Питання для обговорення:

- ✓ Проаналізуйте програму, діючі підручники щодо програмових вимог з розвитку мовленнєвих умінь учнів 1-4 класів та їхньої реалізації через зміст навчання.
- ✓ Розкрийте основні напрями роботи у роботі над вивченням лексичних понять у початковій школі.
- ✓ Проаналізуйте особливості формування початкових уявлень про речення у молодших школярів.

Тема 3. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови

1. Мовленнєва діяльність як основа розвитку особистості.
2. Програмні вимоги до формування в учнів початкових класів діалогічного мовлення.
3. Методика навчання діалогічного мовлення на уроці української мови.
4. Критерії оцінювання рівня сформованості діалогічного мовлення в учнів початкових класів.

Питання для обговорення:

- ✓ Назвіть основні завдання та напрями роботи з розвитку зв'язного мовлення.
- ✓ Проаналізуйте методику роботи над діалогічним мовленням на уроці української мови у початковій школі.

- ✓ Розкрийте програмові вимоги до формування у молодших школярів діалогічного мовлення.

Тема 4. Робота над переказами в системі розвитку зв'язного мовлення учнів

1. Значення і завдання переказів, вимоги до усних і письмових переказів.
2. Методика проведення детального, вибіркового, стислого переказів.
3. Методика роботи над виправленням помилок.
4. Критерії і норми оцінювання учнівських переказів.

Питання для обговорення:

- ✓ Розкрийте значення переказів у системі розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.
- ✓ Визначте особливості та навчальну мету усіх видів переказів. Вкажіть, в якому класі рекомендується починати роботу над переказами.
- ✓ Вкажіть на особливості проведення орфографічної роботи під час написання переказу.

Тема 5. Методика роботи над учнівськими творами в початковій школі

1. Місце творів у системі розвитку мовлення.
2. Основні етапи роботи над учнівським твором.
3. Мовленнєві помилки учнів. Немовні помилки.
4. Методика роботи над виправленням помилок.

Питання для обговорення:

- ✓ Обґрунтуйте, яке місце займають твори в системі роботи з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Доведіть або ж спростуйте наступне твердження: «Твір – один з найскладніших видів роботи з розвитку зв'язного мовлення». Відповідь аргументуйте.
- ✓ Вкажіть, за якими ознаками здійснюється класифікація творів.
- ✓ Охарактеризуйте вміння, які формуються в учнів під час роботи над побудовою усних і письмових творів.

Плани практичних занять

Тема 1. Реалізація ротаційних моделей «Щоденні 5» на уроках української мови в умовах інтегрованого навчання

1. Компоненти «Щоденних 5».
2. Методика організації процесу навчання з використанням ротаційних моделей «Щоденні 5».
3. Поради вчителю у роботі з ротаційними моделями.

Питання для обговорення:

- ✓ Змоделюйте приклади ротаційних моделей «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної галузі (українська мова).
- ✓ Складіть пам'ятку порад для вчителя початкової школи «Особливості роботи з ротаційними моделями»

Тема 2. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови

1. Особливості діалогу як форми усного мовлення.
2. Формування мовленнєвого етикету під час роботи над діалогічним висловлюванням.

Питання для обговорення:

- ✓ Розробіть систему вправ для формування мовленнєвої компетенції молодших школярів у діалогічному мовленні.
- ✓ Складіть наступні види діалогів та вкажіть на мотив, мету, кінцевий результат діалогу:
 - діалог-розпитування
 - діалог-домовленість
 - діалог-обмін враженнями (думками)
 - діалог-дискусія

Тема 3. Робота над переказами в системі розвитку зв'язного мовлення учнів

1. Методика навчання усних і письмових переказів у початковій школі.

2. Критерії та норми оцінювання учнівських переказів

Питання для обговорення:

- ✓ Запропонуйте текст для написання переказу (вид переказу й клас за вибором). Проведіть в аудиторії переказ з підготовленим текстом.
- ✓ Складіть методичні поради до складання плану-конспекту уроку навчального детального переказу.
- ✓ Розробіть фрагмент уроку підготовки до написання переказу (вид, тема та клас за вибором).

Тема 4. Методика роботи над учнівськими творами в початковій школі

1. Учнівські твори, їх види та методика роботи над ними.
2. Методика аналізу учнівських творів (мовні, лексико-стилістичні, синтаксично-стилістичні, логічні).
3. Критерії та норми оцінювання учнівських творів.

Питання для обговорення:

- ✓ Змоделуйте уроки з написання творів за:
 - картиною
 - серією малюнків
 - спостереженнями
 - матеріалами екскурсії
 - ✓ Розкрийте методику аналізу учнівських творів
 - ✓ Складіть твір на тему: «Весняний дощ»
- твір за картиною
- твір на основі творчої уяви.

Питання для контролю і самоконтролю з розділу

1. Охарактеризуйте методи розвитку мовлення учнів.
2. Розкрийте історичний аспект проблеми виникнення методів розвитку мовлення.
3. Схарактеризуйте змістову лінію «Взаємодіємо усно/письмово» програми у контексті розвитку мовлення учнів початкових класів.

4. Опишіть способи та прийоми пояснення значення слів:
 - ✓ демонстраційний
 - ✓ використання контексту
 - ✓ словотворчий аналіз
 - ✓ тлумачення слів
5. Розкрийте періоди мовленнєвого розвитку людини.
6. Вкажіть фактори, що визначають мовленнєвий розвиток людини
7. Обґрунтуйте державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки молодших школярів у розділі «Мовленнєва діяльність».
8. Розкрийте структуру мовленнєвої дії.
9. З'ясуйте особливості імітативних, комунікативних методів розвитку мовлення учнів.
10. Зміст та значення лексичної роботи у початковій школі.
11. Види мовлення, які знаходяться у центрі уваги початкової мовної освіти.
12. Назвіть особливості усного, писемного мовлення. Вкажіть на їхні спільні та відмінні риси.
13. Розкрийте норми та критерії оцінювання учнівських переказів.
14. Розкрийте норми та критерії оцінювання учнівських творів.
15. Чинники, що впливають на успішність розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.
16. Вкажіть на особливості проведення орфографічної роботи під час написання переказу.
17. Охарактеризуйте культуру спілкування учнів початкових класів.
18. Розкрийте основні шляхи подолання типових полук молодших школярів під час написання творів.
19. Проаналізуйте методика роботи над синтаксичними, морфологічними, стилістичними помилками.
20. Методика формування в учнів умінь складати діалог.
21. Методика формування в учнів умінь складати монолог.

22. Розкрийте етапи творення тексту.
23. Назвіть основні шляхи активізації творчої діяльності учнів під час роботи над переказами.
24. Особливості проведення підготовчих вправ до написання навчального переказу.
25. Назвіть види творів залежно від джерела матеріалу.
26. Розкрийте зміст технології «Сторітелінг». Покажіть, як можна її застосовувати на уроках розвитку мовлення.
27. Поміркуйте: на формування яких компетентностей може бути спрямоване редагування змісту текстів? Як повинні бути сформульовані завдання?
28. Формування уявлень про текст: тема, головна думка тексту, будова тексту.
29. Проаналізуйте основні види текстів.
30. Що таке зв'язне мовлення?
31. Що є одиницями зв'язного мовлення?
32. Назвіть основні форми мови?
33. В якій послідовності відбувається робота над розвитком усного мовлення молодших школярів?
34. Перерахуйте етапи творення тексту.
35. З якими труднощами стикаються школярі оволодіваючи монологом?
36. Назвіть основні види текстів.
37. Якими частинами мови насичений текст-розповідь?
38. Які слова найчастіше зустрічаються у тексті-описі?
39. Назвіть основні типи вправ з розвитку зв'язного мовлення?
40. Назвіть основні напрями розвитку мовлення молодших школярів.
41. Перерахуйте приклади вправ з розвитку зв'язного мовлення.
42. Які елементи включає найпростіша схема тексту-есе?
43. Назвіть приклади творчих завдань до різних видів переказів.
44. Перерахуйте типи творів, над якими працюють учні молодших класів та дайте їм визначення.
45. Охарактеризуйте помилки, які здебільшого

- допускають учнів у творах та переказах.
46. Назвіть основні шляхи активізації творчої діяльності учнів під час роботи над переказами.
 47. Які критерії оцінювання переказів існують у початковій школі?
 48. Яке значення відіграють твори для розвитку зв'язного мовлення молодших школярів?
 49. З якими видами творів за різними основами ознайомлюються учні у початкових класах?
 50. Розкрийте методику роботи над твором та підготовку учнів до його написання.
 51. Які критерії необхідно враховувати під час оцінювання учнівських творів у початковій школі?
 52. Опишіть основні етапи аналізу і перевірки учнівських творів?
 53. Які типові мовні помилки допускають учні під час написання творів?
 54. Розкрийте основні шляхи подолання типових полук молодших школярів під час написання творів.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність поняття «методика навчання української мови» та визначте завдання, які стоять перед нею.
2. Розкрийте основні завдання навчання української мови в початкових класах.
3. Обґрунтуйте зв'язок методики навчання української мови з іншими науками (лінгвістикою, лінгводидактикою, педагогікою, психологією, психолінгвістикою).
4. Назвіть методи наукового дослідження, які використовує методика викладання української мови та розкрийте їх роль в удосконаленні навчання початкового курсу української мови.
5. Назвіть основні розділи курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)» та обґрунтуйте їх послідовність.
6. Розкрийте завдання української мови як навчального предмета в початковій школі та обґрунтуйте їх важливість.
7. Розкрийте основні функції української мови.
8. Схарактеризуйте сучасні методи та прийоми навчання мови в початкових класах.
9. Розкрийте основні принципи, які покладено в основу навчання української мови.
10. Продемонструйте реалізацію компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови.
11. Розкрийте основні положення «Державного стандарту початкової загальної освіти» (мовно-літературна освітня галузь) у контексті положень НУШ.
12. Розкрийте мету та зміст мовно-літературної освітньої галузі у контексті реалізації положень Концепції «Нова українська школа»
13. Здійсніть аналіз навчально-методичного забезпечення процесу навчання грамоти першокласників за новою навчальною програмою.
14. Обґрунтуйте роль навчання грамоти у розвитку

- мовлення і мислення учнів. Наведіть приклади словникових, словниково-логічних вправ.
15. Проаналізуйте критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови у системі початкової загальної освіти (за методичним листом МОН України).
 16. Схарактеризуйте змістові лінії, за якими будується навчальний предмет «Українська мова» в початковій школі.
 17. Проаналізуйте основні завдання мовного компоненту мовно-літературної освітньої галузі та розкрийте особливості вивчення змістової лінії «взаємодіємо усно», враховуючи педагогічні вимоги до навчального процесу у початковій школі.
 18. Визначте наукові основи методики початкового навчання української мови та актуальні проблеми удосконалення змісту і методики навчання української мови в початкових класах.
 19. Назвіть і охарактеризуйте основні функції, які реалізують підручники з української мови для школи першого ступеня.
 20. Проаналізуйте загальну структуру і особливості підручників з української мови для початкової школи.
 21. Розкрийте психолого-педагогічні та лінгвістичні аспекти процесу навчання грамоти.
 22. Розкрийте суть звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти та внесок видатних педагогів у його розвиток.
 23. Охарактеризуйте періоди та етапи навчання грамоти за звуковим аналітико-синтетичним методом.
 24. Здійсніть історико-критичний аналіз методів навчання грамоти.
 25. Розкрийте прийоми звукового аналізу та синтезу, методику проведення повного звукового та звукобуквеного аналізу в початкових класах.
 26. Визначіть роль навчання грамоти у розвитку мовлення і мислення учнів. Розкрийте особливості словниково-логічних вправ.

27. Проаналізуйте методику роботи над реченням у період навчання грамоти та формування уміння першокласників будувати зв'язні висловлювання.
28. Визначте основні напрямки роботи з розвитку мовлення учнів у добуквений період навчання грамоти та проаналізуйте джерела збагачення словникового запасу молодших школярів на цьому етапі. Відповідь проілюструйте прикладами.
29. Розкрийте методику формування в учнів початкових уявлень про слово, речення, висловлювання
30. Обґрунтуйте необхідність формування фонематичного слуху у першокласників в період навчання грамоти.
31. Розкрийте особливості та основні завдання добуквеного періоду навчання грамоти.
32. Проаналізуйте зміст, структуру і методику проведення уроків у добуквений період.
33. Розкрийте значення і завдання буквеного періоду навчання грамоти та його етапи.
34. Охарактеризуйте типи та структуру уроків навчання грамоти у буквений період.
35. Проаналізуйте завдання післябуквеного періоду та складіть план уроку читання у післябуквений період (тема за вибором).
36. Охарактеризуйте методику і психолого-педагогічні особливості процесу навчання письма, систему графічних вправ та методику їх проведення.
37. Проаналізуйте педагогічні вимоги до навчання грамоти шестирічних першокласників.
38. Які основні завдання вирішує урок письма у добукварний період навчання грамоти?
39. Охарактеризуйте основні навички письма, якими повинні оволодіти школярі протягом першого року навчання (технічні, графічні, початкові орфографічні).
40. Вкажіть на особливості навчання письма ліворукої дитини.
41. Доведіть, що необхідною умовою розвитку писемного мовлення є формування графічних навичок письма.

42. Розкрийте методику навчання учнів писати букви, склади.
43. Охарактеризуйте організаційні та гігієнічні умови навчання письма.
44. Зміст і побудова сторінки букваря у букварний період навчання грамоти.
45. Продемонструйте послідовність роботи на тематичних розгортках букваря.
46. З'ясуйте особливості розвитку зв'язного мовлення шестирічок.
47. Проаналізуйте діючі букварі для початкової школи та вкажіть на їх спільні й відмінні ознаки.
48. Обґрунтуйте методичні шляхи формування у молодших школярів поняття про лексико-граматичні розряди слів – частини мови.
49. Розкрийте інноваційні підходи до проведення уроків української мови та доведіть їх доцільність у початковій школі.
50. Проаналізуйте систему роботи над іменниками у 1-4 класах. Вкажіть взаємозв'язок лексики і граматики під час вивчення іменника.
51. Охарактеризуйте систему роботи над прикметником у початкових класах і методику опрацювання граматичних категорій.
52. Охарактеризуйте систему роботи над дієсловом у початкових класах.
53. Проаналізуйте методику ознайомлення учнів із займенниками.
54. Проаналізуйте методику ознайомлення учнів з числівниками та прислівниками.
55. Види дидактичних ігор та методика їх проведення на уроках мови у початкових класах.
56. Проаналізуйте методику ознайомлення учнів з прийменником.
57. Розкрийте методику ознайомлення молодших школярів з лексикологічними поняттями.
58. Методика роботи над словосполученням. Види вправ на

- розвиток уміння виділяти словосполучення з речень.
59. Охарактеризуйте особливості вивчення основ фонетики і графіки, зв'язок фонетики з орфоепією.
 60. Дайте характеристику критеріїв і норм оцінювання учнівських переказів та творів.
 61. Охарактеризуйте методику розкриття понять «основа слова», «закінчення», «корінь», «суфікс». Визначіть види вправ, методику часткового та повного морфемного розбору.
 62. Проаналізуйте систему роботи над реченням у початкових класах. Визначіть принципи класифікації речень. Розкрийте методику синтаксичного розбору.
 63. Проаналізуйте види навчальних диктантів, їх педагогічну цінність і оволодіння граматичними навичками.
 64. Охарактеризуйте види орфографічних вправ, їх значення у формуванні правописних навичок школярів.
 65. Доведіть, що вправи як метод забезпечують глибше осмислення мовних знань. Види вправ та їх характеристика.
 66. Проаналізуйте типи, структуру і методику уроків мови в початкових класах.
 67. Дайте характеристику опрацювання орфографії у початкових класах та зробіть історичний аналіз становлення методики орфографії.
 68. Визначіть особливості формування у молодших школярів елементарних уявлень про стилі українського мовлення. Види писемного ділового мовлення у початкових класах.
 69. Розкрийте умови формування орфографічних навичок, їх види та методику проведення.
 70. Охарактеризуйте роль синтаксичних вправ у системі роботи з розвитку мовлення.
 71. Доведіть, що нетрадиційні уроки з української мови – важливий засіб активізації творчого мислення молодших школярів.
 72. Розкрийте зміст та методику роботи над будовою слова,

- його значенням у розвитку мовленнєвої культури молодших школярів.
73. Розкрийте зміст та методику роботи над синонімами, омонімами, антонімами та багатозначними словами початкових класів. Види вправ з лексики та методика їх проведення.
 74. Схарактеризуйте завдання, принципи, форми і види позакласної роботи з української мови в початковій школі.
 75. Розкрийте значення і завдання розвитку усного мовлення. Методика розвитку діалогічного та монологічного мовлення.
 76. Охарактеризуйте основні напрями роботи з розвитку усного і писемного мовлення молодших школярів.
 77. Розкрийте особливості формування у молодших школярів уявлень про мову і мовлення.
 78. Опишіть методику навчання діалогічного мовлення молодших школярів на уроці української мови.
 79. Проаналізуйте особливості формування у молодших школярів уявлень про текст. Типи текстів та їх структура.
 80. Проаналізуйте види переказів і методику їх проведення.
 81. Визначте типи учнівських творів, їх тематику. Проаналізуйте методику навчання дітей писати твори.
 82. Доведіть, що твір є складовою частиною системи розвитку мовлення. Розкрийте методику підготовки до написання твору.
 83. Розкрийте основні шляхи подолання типових помилок молодших школярів під час написання творів.
 84. Розкрийте суть словникової роботи у початкових класах, її основні напрями та прийоми семантизації.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Складіть план уроку навчання грамоти на тему: «*Звуки [с], [с'], позначення їх буквою «ес»*». При цьому врахуйте психологічну характеристику класу: у класі 18 учнів, у 5 наявні певні відхилення від норми (короткозорість - у 3,

- порушення слуху - у 2 учнів).
2. Складіть план уроку навчання грамоти на тему: «Звук [м], позначення його буквою «ем». Читання складів із вивченими літерами. Велика буква на початку речення».
 3. Сплануйте фрагмент уроку вивчення нового матеріалу з теми «Правопис закінчень іменників жіночого і чоловічого роду в орудному відмінку однини» (4 клас), використовуючи аналітико-синтетичні методи.
 4. Складіть план уроку навчання грамоти у 1 класі (тема за вибором).
 5. Складіть план уроку колективного написання переказу тексту «У лісі» за опорними словами у 2 класі. Визначте основні структурні компоненти уроку.
 6. Підготуйте фрагмент уроку пояснення нового матеріалу до теми «Відмінювання прикметників» (4 клас).
 7. Розробіть фрагмент інтегрованого уроку для 1 класу на тему «Рідна матуся - берег мого дитинства». Вкажіть, які предмети та види діяльності доцільно зінтегрувати.
 8. Запропонуйте систему вправ для засвоєння учнями 4 класу правопису відмінкових закінчень іменників чоловічого та жіночого роду на -а, -я в орудному відмінку.
 9. Складіть план комбінованого уроку з української мови на тему: «Споріднені (спільнокореневі) слова. Корінь» для 2-го класу. Заплануйте вправи розвивального характеру.
 10. Сплануйте урок з написання твору-опису за зоровою опорою та уявою «Барви осені» (4 клас). Врахувати психолого-педагогічну характеристику класу: у класі в 3-ох учнів не сформована звичка до самостійної роботи на уроці, у 2-ох учнів – близорукість.
 11. Розробіть фрагмент уроку, на якому шляхом зіставлення, порівняльного аналізу ви покажете відмінність багатозначності слів від омонімів у 3 класі.
 12. Продумайте систему підготовчих вправ до написання твору на тему: «Мої зимові канікули». В чому їх специфіка?

13. Складіть план уроку української мови в 4 класі на тему: «Відмінювання іменників», враховуючи при цьому психолого-педагогічну характеристику класу: у більшості учнів обмежений словниковий запас, у 3-ох учнів – дефекти мови.
14. Скласти план уроку української мови у 4-му класі на тему «Змінювання дієслів за часами і числами».
15. Запропонуйте систему вправ і завдань до уроку ознайомлення молодших школярів особовими займенниками (3 клас).
16. Сплануйте ряд вправ з метою повторення вивченого про прикметник як частину мови для учнів 3 класу.
17. Сплануйте ряд вправ з метою повторення вивченого про іменник як частину мови для учнів 3 класу.
18. Поставте правильно наголос у словах: завдання, загадка, дочка, олень, житло, чотирнадцять, нездійснений, рукопис, кілометр, гуртожиток, черговий та запропонуйте фрагмент уроку ознайомлення молодших школярів з наголосом.
19. Змоделуйте прийоми звукового аналізу та синтезу, які варто використати під час вивчення теми «Звуки [д], [д'] і позначення їх буквою «де».
20. Визначте обсяг завдань, які має вирішити вчитель під час ознайомлення з числівником у початковій школі. Які методи та прийоми необхідно застосовувати для ознайомлення молодших школярів з кількісними та порядковими числівниками? Проілюструйте свій вибір прикладами завдань.
21. Змоделуйте 4-6 словниково-логічних вправ різного типу та вкажіть теми, вивчення яких їх варто застосовувати у період навчання грамоти.
22. Сплануйте урок з української мови у 2 класі на тему: «Апостроф». Врахуйте психолого-педагогічну характеристику класу.
23. Запропонуйте систему завдань та алгоритм запитань для учнів 4 класу з метою перевірки знань про іменники жіночого роду третьої відміни.

24. Підготуйте фрагмент уроку, на якому здійснюватиметься повідомлення теми «Головні слова у реченні» (2 клас).
Доберіть 2-3 вправи на закріплення нового матеріалу, обґрунтуйте їх доцільність.
25. Складіть фрагмент уроку української мови на тему: «Прислівник – незмінна частина мови» – етап вивчення нового матеріалу (4 клас), передбачивши проблемну ситуацію.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ

МОДУЛЬ 1

1. Випишіть для дидактичної скриньки висловлювання видатних учених, письменників, громадських діячів про мову та обґрунтуйте можливість використання їх у практичній роботі вчителя початкових класів.
2. Законспекуйте висловлювання видатних педагогів-класиків (В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського) про особливості навчання рідної мови. Обґрунтуйте їх актуальність для сучасної педагогічної теорії та практики.
3. Проаналізуйте діючу програму з української мови для 1-4 класів, використовуючи наступну схему:
 - > основна мета курсу сучасної української мови у початкових класах та його роль у розвитку молодших школярів;
 - > зміст діяльності з даного предмета за розділами;
 - > основні вимоги до знань та умінь на кінець кожного навчального року;
 - > критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.
4. Проаналізуйте сучасні підручники з української мови та читання за наступною схемою:
 - > функції підручника (інформаційна, розвиваюча, виховна, мотиваційна);
 - > структура підручника (текст, апарат організації засвоєння, ілюстративний матеріал, апарат орієнтування);
 - > поліграфічне оформлення (естетика навчальної книжки, відповідність санітарно-гігієнічним вимогам);
 - > підручник у системі навчально-методичного комплексу (підручник – самостійний елемент навчального процесу; зв'язок підручника з іншими компонентами навчального комплексу, їх узгодженість; підручник і методична література та їх взаємозв'язок).

5. Здійсніть порівняльний аналіз підручників з навчання грамоти різних авторів (на вибір).
6. Складіть бібліографічний покажчик діючих підручників з української мови та читання для початкової школи.
7. Розробіть для кабінету початкової школи макет стенду «Рідна мова й народ».
8. Підберіть приклади вправ, які б сприяли реалізації принципів навчання рідної мови.
9. Складіть бібліографічний покажчик статей журналів «Початкова школа», «Рідна школа» та газети «Початкова освіта» про новинки навчання грамоти за останні 5 років.
10. Визначте загальнонавчальні уміння і навички, що формуються у першокласників в період навчання грамоти (загальнономовленнєві, загальнопізнавальні, контрольні-оцінні).
11. Випишіть для дидактичної скриньки 15-20 вправ, спрямованих на формування та розвиток фонематичного слуху.
12. Доберіть для дидактичної скриньки приклади усної народної творчості, які вчитель може використовувати в період навчання грамоти.
13. Проаналізуйте початкові вміння першокласників здійснювати мовний аналіз. Доберіть 4-5 вправ, які сприяли б формуванню таких умінь.
14. Розробіть систему аналітико-синтетичних вправ, які можна запропонувати учням в період навчання грамоти.
15. Змодельуйте приклади вправ з розвитку мовлення і мислення та опишіть методику їх проведення в добуковений період навчання грамоти.
16. Визначте роль усної народної творчості для розвитку зв'язного мовлення першокласників у добуковений період навчання грамоти. Доберіть приклади фольклору, як будуть сприяти реалізації даного завдання.
17. Запропонуйте види вправ для розвитку дрібних м'язів руки в добуковений період навчання грамоти.
18. Складіть план-конспект уроку читання в добуковений

період навчання грамоти.

19. Запропонуйте зміст лінгвістичної казки, яка розкривала б різницю між голосними та приголосними звуками (різницю між твердими та м'якими приголосними).
20. Запропонуйте приклади аналітичних та синтетичних вправ букварного періоду. Розкрийте їх значення та опишіть методику проведення.
21. Наведіть приклади лінійних та променевих складових таблиць, які можна використовувати під час вивчення теми «Звуки [в], [в¹] і позначення їх буквою «ве». Опишіть методику роботи над ними.
22. З якою метою і на якому етапі уроку можна використовувати дану таблицю. Запропонуйте подібний вид роботи для уроку ознайомлення з буквою «ем»

	А	О	У	И	І	Е
ж						
жв						
жб						
уж						
іж						
еж						

20. Доберіть наочний та дидактичний матеріал до уроку вивчення літери «же». Розкрийте роль наочності під час засвоєння навчального матеріалу учнями початкових класів.
21. Розробіть план-конспект уроку читання в період навчання грамоти на тему «Звуки [л], [л¹] і позначення їх буквою «ел» (тип уроку за вибором).
22. Змодельуйте приклади вправ, які б сприяли розвитку фонематичного слуху у дітей молодшого шкільного віку.
23. Розкрийте особливості роботи з розрізною азбукою. Виготуйте набірне полотно з великими та малими літерами.
24. Доберіть для методичної скриньки 8-10 фізпауз для використання їх на уроках читання і письма в період

- навчання грамоти.
25. Складіть план і конспект уроку читання на вивчення нової букви (тема за вибором).
 26. На основі аналізу програми початкової школи визначте коло умінь і навичок з письма, які одержують учні у букварний період навчання грамоти.
 27. Розробіть систему вправ з письма на закріплення опрацьованих літер.
 28. Розробіть план-конспект уроку письма у буквеній період навчання грамоти на тему «Написання малої літери *п* («пе»)
 29. Змодельуйте ряд аналітико-синтетичних вправ з реченням у період навчання грамоти та розкрийте роль кожної з них.
 30. Обґрунтуйте важливість використання логічних вправ у період навчання грамоти. Запропонуйте приклади таких вправ та розкрийте завдання кожної з них.
 31. Запропонуйте приклади аналітико-синтетичних вправ з різними мовними одиницями (реченням, словами, звуками) для роботи з учнями на уроках у післябуквений період навчання грамоти.
 32. Змодельуйте приклади вправ з посиленням для дітей орфографічним навантаженням. Розкрийте мету кожної вправи.
 33. Запропонуйте систему вправ, що будуть спрямовані на досягнення цієї мети та опишіть методику їх проведення.
 34. Змодельуйте приклади вправ спрямованих на відпрацювання способів читання (цілими словами, зв'язно) та техніки читання (швидкості, виразності, правильності, свідомості). Розробіть методичні рекомендації щодо їх використання.
 35. Запропонуйте сценарій свята «Прощання з Букварем», яким завершується для учнів період навчання грамоти.
 36. Складіть план-конспект уроку читання у післябуквений період навчання грамоти (тема за вибором).
 37. Запропонуйте ряд методичних прийомів ознайомлення учнів з лексичним значенням слів. Відповідь

проілюструйте прикладами.

МОДУЛЬ 2

1. Складіть таблицю «Методи навчання української мови».
2. Доберіть конкретні приклади вправ до кожного з видів вправ з української мови для молодших школярів.
3. Проаналізуйте підручники з української мови та розробіть методичні рекомендації щодо їх вдосконалення.
4. Складіть таблицю «Типи уроків з української мови у початкових класах та їх структура».
5. На допомогу вчителю початкових класів розробіть правила підготовки до уроку з української мови.
6. Підберіть лінгвістичні казки до уроків української мови (тема і клас за власним вибором).
7. Доберіть рід дидактичних ігор з складовими схемами та моделями слів.
8. Змоделуйте систему вправ для учнів 3-4 класів на повторення правила позначення на письмі твердих і м'яких приголосних звуків. І
9. Розробіть план-конспекту уроку з використанням нетрадиційних підходів до вивчення фонетики (тема за вибором).
10. Законспекуйте програмні вимоги щодо вивчення морфемної будови слова.
11. З метою збагачення методичної скарбнички підберіть мовні «цікавинки» до розділу «Будова слова».
12. Складіть план-конспекту уроку на тему, що вивчається.
13. Доберіть приклади використання методів на уроках вивчення граматичного матеріалу (фрагменти уроків).
14. Доберіть диференційовані завдання і вправи до вивчення основних та допоміжних частин мови.
15. Доберіть загадки, в яких є прислівники, числівники, займенники.

16. Виготовте демонстраційні картки-моделі морфемних частин слова.
17. З метою збагачення методичної скарбнички підберіть мовні «цікавинки» до розділу «Будова слова».
18. Складіть план-конспекту уроку на тему, що вивчається.
19. Доберіть приклади використання методів на уроках вивчення граматичного матеріалу (фрагменти уроків).
20. Доберіть диференційовані завдання і вправи до вивчення основних та допоміжних частин мови.
21. Доберіть загадки, в яких є прислівники, числівники, займенники.
22. Доберіть наочний та дидактичний матеріал до вивчення частин мови.
23. Розробіть фрагмент уроку ознайомлення з частинами мови, що вивчаються в початковій школі (частина мова за вільним вибором).
24. Підберіть з методичної літератури приклади цікавих вправ, лінгвістичних задач, мовних ігор до вивчення тем: «Числівник», «Займенник», «Сполучник», «Прийменник».

МОДУЛЬ 3

1. Доберіть теми до творів різних типів з урахуванням того, що про одне і те ж можна сказати по-різному: описати, розповісти, поміркувати.
2. Відредагуйте текст і запишіть його. Доберіть заголовок. Які відомості про текст отримують учні початкових класів?

Рябчик живе у густому великому лісі. Тут рябчик завжди знаходить, чим підживитися. Взимку - бруньками, серезками з дерев, а в інші пори року - ягодами. Притулившись до стовбура, рябчик ховається від ворогів.

3. Напишіть самостійно зразки творів на одну й ту ж тему у жанрі розповіді, опису, міркування художнім і науковим

стилем.

4. Розробіть мовленнєві ситуації з метою створення текстів різних типів. Наприклад: «Уявіть, що ваш друг цікавиться папугою. Опишіть папугу (розкажіть про нього)».
5. Змодельуйте фрагмент уроку написання твору-опису за зоровою опорою та уявою «Барви осені» (для учнів 4 класу).
6. Проаналізуйте план твору на тему «Фарби золотої осені». Чи всі вказані підтеми відповідають загальній темі? Вилучіть пункти плану, розкриття яких не відповідатиме означеній темі.

Осінні берези.

Осінні польові роботи.

Лаштування птахів до відльоту

Зелені ялинки.

До якого типу належить цей текст?

Ось уже кілька років гніздиться у нашому садку пара малинівок. Навесні, коли на вербичці з'являються серезжки, повертаються вони в свій садок, який став для них рідною домівкою. Лець перепочивши після важкої дороги, малинівки починають мостити гніздо. У турботах минає у них майже все літо. А коли вересень накине на крони беріз золотий серпанок, відлетять на південь і малинівки.

За М. Бубновим

7. За опорною групою лексики, реченнями та планом складіть твір на тему «Лісова казка».

1) *Ліс-велет, зима-матінка, квіточки-краплинки, красуні-берізки, весна-чарівниця, бруньки-немовлята; ніжно, хвилююче, тихесенько, затишно, крадькома, навкруги, казково;*

кришталеві окуви, стокрила весна, синьоокий барвінок, мереживна ковдра, загадкова тиша, пустотливий вітерець, вітерець розчісує, щедре проміння, нетерплячий пролісок, старезний дуб стоїть, природа радіє, наче маленьке дитя, травичка м'яка, мов килим.

- 2) *Прилинула довгождана весна. Звільнилася втомлена земля від снігу і вдихнула тепле повітря на повні груди. Синьоокий барвінок застелив землю мереживною ковдрою. Стрімко лине весна-чарівниця в найпотаємніші куточки лісу і веде за собою стежками лісової казки.*
- 3) *Весна завітала до лісу. Радість квітів. Природа ожила. Стежки лісової казки.*
8. Закінчіть речення, записавши їх. Запишіть 2-3 прислів'я, в яких вживаються слова, протилежні за значенням. Розкрийте методику ознайомлення учнів з антонімами.
- 1) Старий друг краще...
 - 2) День світлий, а...>
 - 3) Ріка глибока, а ...
 - 4) Диван м'який, а...
9. Спишіть речення, поставивши, де необхідно розділові знаки. З якими правилами треба ознайомити учнів для успішного виконання даного завдання?
- Вміння і труд все перетруть. Добре слово говориться не язиком а душею і серцем. Слухай багато а говори мало. Золото і срібло не старіють батько й мати ціни не мають. Наші предки сіяли у полі пшеницю ячмінь просо. Закрутилися сніжинки як веселі комашинки. Ой зозуле зозуленько нащо ти кувала?*
10. Які типи тексту можна скласти за таким зачином? Спробуйте написати уривок вибраного тексту.
- Діти виготовили іграшку ялинкову.*
- а) лише опис;
 - б) лише розповідь;
 - в) лише міркування;
 - г) лише розповідь з елементами опису;
 - д) різні типи.
11. Складіть із поданих у дужках слів речення так, щоб воно розвивало думку, висловлену у попередньому реченні. Поясніть побудову речень з точки зору теорії поділу речення.

а). Ввечері у хатинці ставало людно і гамірно (Василько, рибаки, горіхи, дарувати).

б) Ольга підійшла до Олега. І Олег пішов танцювати, хоча він танцювати не вмів (його, учити, Ольга)

12. Складіть план уроку написання переказу тексту «У лісі» (2 клас) за опорними словами. Визначте основні структурні елементи уроку.
13. Запропонуйте фрагмент уроку розвитку мовлення, на якому необхідно скласти план переказу або твору (за вибором клас, тип уроку, тема переказу або твору).
14. За опорною групою лексики, реченнями та планом складіть твір на тему «Запашний хліб».

1) Хліб, колосок, хлібороби, паляниця, пшениця, волога, лан, запах, радість, користь, покоси, море, жито, золотавий, чепурний, безцінний, найдорожчий, довгожданий, насущний, усміхатися, шанувати, хилитися, бережливо, щедро, навесні, щороку, незабаром, смачно, радіють колоски, усміхається сонечко, йдуть жнива, шумлять жита, золотіють лани, земля-годувальниця, хлібороби-трударі, колоски-діти; поле безмежне, як море, колоски гарні, немов дівоча коса.

2) Прийшла весна. Тепло, сонце, волога допомагають молодим пагонам пробитися до сонця. Спілим колоссям шумлять лани, безмежні, як море.

3) Прихід весни. Турботи хліборобів. Достигають колоски пшениці. Багатство, якому немає ціни.

15. Запропонуйте фрагмент уроку написання твору за картиною.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Модуль 1

1. Укласти бібліографічну довідку статей за останні 3 роки фахових журналів з анотацією.
2. Виписати висловлювання науковців, педагогів про мову.
3. Опрацювати Державний стандарт початкової освіти, мовно-літературну освітню галузь Нової української школи.

4. Оформити таблицю методів дослідження в методиці навчання української мови (презентація).
5. Проаналізувати навчальну програму з української мови в контексті сучасних вимог початкової школи та вказати на зміни, які відбулися.
6. Дослідити, як реалізується кожна змістова лінія освітньої галузі у Букварі.
7. Проаналізувати діючі підручники/букварі, здійснити їх порівняльний аналіз (за програмою О.Савченко і Р.Шияна).
8. Проаналізувати вправи і методичний апарат до них з метою виявлення можливості розвитку навчально-пізнавальної активності молодших школярів. Аналіз підручника «Українська мова» (зміст, методичний апарат, рубрики, ілюстративний матеріал, наявність творчих завдань тощо).
9. Виготовити наочність: схеми-моделі складового, звукового аналізу, рухомі складові таблиці.
10. Підібрати дидактичний матеріал для виконання аналітико-синтетичних вправ.
11. Змодельовати структуру уроку навчання грамоти у добуквений період з використанням методів інтерактивного навчання.
12. Виготовити навчально-методичний комплект наочності з методики навчання грамоти (фішки, дидактичні ігри).
13. Охарактеризувати добуквену частину Букваря.
14. розробити урок читання в період навчання грамоти (буква за вибором).
15. Підібрати дидактичні ігри та словниково-логічні вправи до кожної літери (оформити матеріал у «Методичну скриньку»).
16. Укомплектувати папку з наочним матеріалом на виучувану літеру (загадки, прислів'я, скоромовки, чистомовки, предметні малюнки) (літера за вибором студента).
17. Виготовити прямі та променеві складові таблиці.
18. Скласти урок письма на вивчення нової букви в буквений період (літера за вибором студента).

19. Законспектувати вимоги про єдині зразки каліграфічного письма.
20. Створити альбом-посібник з письмовими буквами та їх елементами, з віршованими текстами до кожної літери (оформлення матеріалів у відповідну папку).
21. Знати алгоритм написання всіх літер (великих і малих), вміти пояснити їх написання на занятті.
22. Скласти урок читання і письма у післябуквений період (тема за вибором).
23. Добрати різні види словниково-логічних вправ для збагачення словникового запасу учнів.
24. Дібрати тексти для додаткового читання у післябуквений період.
25. Скласти сценарій свята «Прощання з Букварем».
26. Розробити тематику занять з дитячою книжкою.

Модуль 2

1. Підібрати приклади вправ методів навчання української мови для молодших школярів.
2. Проаналізувати діючі підручники з української мови, вказавши на реалізацію вимог Державного стандарту.
3. Скласти таблицю «Типи уроків з української мови у початкових класах та їх структура».
4. На допомогу вчителю початкових класів розробити правила підготовки до уроку з української мови.
5. Підібрати лінгвістичні казки до уроків української мови (тема і клас за власним вибором).
6. Укласти вимоги до сучасного уроку української мови;
7. Розробити методичні рекомендації до інтегрованого уроку мовно-літературної освітньої галузі 1-го циклу навчання.
8. Розробити схему аналізу уроку української мови.
9. Дібрати творчі завдання для розвитку зв'язного мовлення для учнів 2-4 класів.
10. Розробити систему вправ на розвиток діалогічного та монологічного мовлення для учнів 1-4 класів.
11. Дібрати систему вправ на побудову словосполучень та

речень.

12. Створити скриньку невідкритих таємниць (дібрати сталі словосполучення з переносним значенням).
13. Виготовити дидактичний матеріал до теми «Речення».
14. Дібрати дидактичні ігри, цікаві завдання для збагачення словникового запасу учнів.
15. Дібрати вправи та завдання для парної роботи учнів з розділу «Лексичне значення слова».
16. Підготувати повідомлення про прийоми розкриття лексичного значення слів.
17. Розробити пам'ятку «Що повинні знати учні про лексичне значення слів».
18. Законспектувати програмні вимоги щодо вивчення морфемної будови слова,
19. Виготовити демонстраційні картки-моделі морфемних частин слова,
20. Скласти план-конспект уроку з елементами морфемного розбору (повного та часткового).
21. Підібрати лінгвістичні казки до вивчення частин мови.
22. Скласти фрагмент уроку для учнів 2-4 класів з кожної частини мови (по 1 уроку) – етап вивчення нового матеріалу.
23. Скласти лінгвістичну казку про частини мови.
24. Дібрати диференційовані завдання і вправи до вивчення основних та допоміжних частин мови.
25. Дібрати загадки, в яких є прислівники, числівники, займенники.
26. Труднощі у засвоєнні елементів фонетики і графіки.
27. Дібрати ігри зі складовими схемами та моделями слів.
28. Скласти 2-3 вправ для учнів 3-4 класів на повторення правила позначення на письмі твердих і м'яких приголосних звуків.
29. Розробити план-конспект уроку з використанням нетрадиційних підходів до вивчення фонетики (тема за вибором).
30. Опрацювати критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови.
31. Законспектувати загальні вимоги до оформлення

- письмових робіт у початковій школі.
32. Скласти систему вправ для попередження учнівських помилок.
 33. Розробити фрагмент уроку з теми, що вивчається.
 34. Розробити різнорівневі види завдань на списування для учнів 2-4 класів.
 35. Дібрати тексти навчальних та контрольних диктантів з метою формування правописних навичок.
 36. Дібрати проблемні ситуації завдання на матеріалі вивчених тем.
 37. Описати види позакласних занять.
 38. Розробити позакласне заняття з української мови для учнів 2-4 класів (клас на вибір).

Модуль 3

1. Упорядкувати вимоги до усного і писемного мовлення учнів.
2. Опрацювати критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови.
3. Дібрати систему вправ: на вироблення умінь керувати роботою дихального апарату, спеціальні вправи на вимову, вправи для відпрацювання артикуляції голосних і приголосних звуків, вправи з реченнями (аналітичні, синтетичні, конструктивні, за зразком).
4. Підготувати: а) комплекс вправ та завдань щодо розвитку орфоепічних умінь учнів; б) комплекс вправ та завдань, які забезпечують роботу над інтонацією мовлення; в) комплекс вправ та завдань щодо розвитку мовлення учнів на лексичному рівні.
5. Законспектувати програмні вимоги до формування в учнів початкових класів діалогічного мовлення.
6. Дібрати навчальний матеріал про культуру спілкування (вірші, оповідання).
7. Скласти 2-3 діалоги у формі речень-запитань, речень-привітань, речень-відповідей, речень-прохань.
8. Розробити фрагмент уроку, який містить завдання та

- види робіт щодо формування умінь складати діалог.
9. Дібрати 2-3 тексти для переказу.
 10. Скласти план-конспект інтегрованого уроку розвитку зв'язного мовлення з написання переказу.
 11. Розкрити методика формування умінь учнів початкових класів здійснювати самоперевірку та редагування власного переказу чи твору.
 12. Підготувати конспект уроку стислого письмового переказу тексту.
 13. Написати та проаналізувати програмові вимоги до усних і письмових зв'язних висловлювань.
 14. Укласти тематику творів для учнів 2-4 класів.
 15. Ознайомитись з учнівськими творами та проаналізувати їх.
 16. Скласти бібліографію статей до розділу «Твори».
 17. Скласти пам'ятку «Як працювати над твором».
 18. Написати твір на запропоновану тему.
 19. Підготувати конспект уроку написання твору в початковій школі.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Шляхи підвищення якості професійної підготовки вчителів у педагогічних ЗВО передбачають піднесення не тільки теоретичного рівня їх знань про зміст і структуру початкового курсу української мови, сучасні методи і прийоми її викладання та розвитку усного й писемного мовлення молодших школярів, а й вироблення у студентів практично-методичних умінь, необхідних їм для навчання дітей мови, розвиток самостійності, інтересу до творчої педагогічної діяльності.

Метою застосування різних видів самостійної роботи у лінгводидактичній підготовці вчителів початкових класів є закріплення знань програмового матеріалу, поданого на лекціях, а також методичних умінь і навичок, сформованих на семінарських і практичних заняттях. Завдяки цьому

знання студентів будуть розширюватись і поглиблюватись. До того ж у них вироблятимуться навички науково-дослідної роботи, необхідні сучасному педагогу.

У процесі лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів найбільш ефективними видами самостійної роботи є такі:

1. Читання відповідних розділів у підручниках і посібниках, професійно орієнтоване читання методичних статей.
2. Складання списку статей з певної теми і анотування кількох, що найбільше сподобались. Анотація – стислий виклад змісту статті. У структурі анотації наявні такі елементи, як тема статті і перелік питань, порушених у ній, без розкриття їх змісту.
3. Рецензування методичних статей за схемою:
 - Назва статті, автор, де вміщено статтю.
 - Тема статті, чому вона є актуальною.
 - Основні положення статті.
 - Висновки, яких дійшов автор статті.
 - Де може бути використаний методичний матеріал.
4. Визначення цілей, завдань, змісту й послідовності (етапності) вивчення певної мовної теми (розділу) в початковій школі. Для її виконання необхідно користуватися матеріалом лекції, підручником, дібраною методичною літературою.
5. Аналіз теми за шкільним підручником української мови, складання методичного довідника до певної теми за такою структурою:
 - місце і значення теми в початковому курсі української мови;
 - знання, вміння й навички, яких учні набувають під час опрацювання цієї теми;
 - науково-лінгвістичний і методичний аналіз виучуваного мовного матеріалу;
 - труднощі, з якими стикаються школярі під час вивчення теми;
 - основні методичні рекомендації щодо вивчення теми.

6. Складання методичного коментаря до плану уроку української мови. При цьому дидактичний матеріал добирається з методичного посібника для відповідного класу. Наприклад, план уроку навчання грамоти в буквений період може коментуватися з таких позицій:
 - На якому етапі процесу навчання першокласників грамоти доцільна така структура уроку і чому?
 - Які зміни можливі й доцільні в структурі уроку по мірі оволодіння дітьми навичками читання?
 - Як у плані уроку враховано особливості роботи з дітьми різного рівня підготовки? Які завдання варто використовувати у класі з інклюзивним учнем?
 - Де, коли і як краще провести цю роботу на уроці?
 - Яка робота з розвитку дитячого мовлення передбачена на цьому уроці?
7. Складання фрагментів уроків. При цьому студент
8. мотивовано пояснює, чому він дібрав саме такі прийоми, засоби та організаційні форми навчання дітей на уроці мови або читання. Майбутній учитель має показати, як на тому чи іншому етапі уроку здійснюється певна педагогічна ідея. Наприклад, як має бути організована перевірка домашнього завдання з метою повторення і систематизації набутих знань з теми «Будова слова» або підготовки учнів до сприйняття нового матеріалу про правопис префікса з- (с-).
9. Планування уроку, складання розгорнутого плану
10. конспекту уроку.
11. Складання перевірочних робіт з української мови
12. (добір текстів і завдань до диктантів з мови, розробка тестових завдань з української мови для учнів 1-4 класів, добір текстів для різних видів письмових переказів).
13. Добір завдань для організації самостійної роботи
14. учнів на уроках мови. Наприклад, розробити різномірівневі завдання для учнів 4 класу з теми «Речення з однорідними членами»; розробити завдання для організації групової роботи на уроці з теми «Дієслова минулого часу» (3 клас); дібрати прийоми самоконтролю

- виконання учнями певної вправи за підручником.
15. Добір цікавих матеріалів до уроків української мови.
 16. Йдеться про створення лінгвістичних казок, добір мовних та літературних ігор для молодших школярів, розробку студентами ребусів, кросвордів, анаграм тощо.
 17. Добір наочних посібників, мультимедійних засобів для використання на уроках мови. Це передусім схематична наочність, необхідна для засвоєння молодшими школярами мовних понять, відомостей і правил, різноманітний роздавальний матеріал.
 18. Аналіз вправ, уміщених у підручниках української мови для початкових класів, і завдань до текстів. Виконуючи такі завдання, студенти вчать оцінювати дидактичну, виховну і розвивальну значущість кожної вправи, поданої в чинних підручниках, розуміти, з якою метою вправа рекомендована саме для цього уроку, на якому етапі уроку (актуалізація, первинне закріплення, повторення тощо) її доцільно запропонувати учням. Наприклад: Оцінити можливості для виховання учнів на уроці української мови в 2 класі з теми «Іменник»; відшукати в підручнику для 3 класу вправи, які сприяють засвоєнню учнями синтаксичних понять; поміркувати над тим, як організувати роботу над вправою, щоб вона найбільше сприяла розвитку мислення й мовлення другокласників; спрогнозувати, як на уроці з теми «Вживання апострофа після префіксів, що кінчаються на приголосний», розвиватиметься орфографічна пильність (зіркість) учнів.
 19. Підготовка студентами коротких повідомлень методичного характеру на основі аналізу використаних літературних джерел, фрагмент уроку або весь урок і практичний додаток (пам'ятка, матеріал для ігор, схема аналізу орфографічних помилок тощо).
 20. Підготовка рефератів, доповідей та організація їх обговорення у групі, виступи опонентів. Схема аналізу доповіді (реферату) наступна:
 - а) Як розкрито тему в її теоретичній і практичній

частинах:

- чи виявив студент знання науково-методичної літератури з проблеми, чи зумів практично оцінити її ?;

- чи витримав систему викладу, логічний зв'язок між частинами доповіді?

б). Чи переконав доповідач у важливості розробки цієї теми для практики викладання української мови в школі?

в). Якою мірою в доповіді розкрито зміст програми і підручника з мови для початкових класів?

г). Як ви оцінюєте манеру викладу доповідача (культура мовлення, темп, зв'язок з аудиторією)?

д). Чи відповідають висновки тим завданням, які поставлені в доповіді?

Отже, професійна лінгводидактична підготовка вчителів початкових класів складається з сукупності наукових знань про мову і літературну творчість, вільного володіння способами методичної діяльності, готовності до повноцінної реалізації розвивального та виховного ефекту чинної шкільної програми. Неоціненну роль у підвищенні якості засвоєння студентами методики навчання початкового курсу української мови відіграє самостійна робота.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Розвиток писемного мовлення учнів початкових класів в умовах віртуального середовища
2. Прийоми роботи зі словником на уроках української мови в початковій школі
3. Самостійна робота молодших школярів на уроках української мови
4. Розвиток фонематичного слуху першокласників у період навчання грамоти
5. Формування пунктуаційних навичок молодших школярів у роботі над текстом.
6. Компетентнісний підхід у вивченні теми «Прикметник» у 2 класі.

7. Методика роботи над реченням у початковій школі.
8. Моделювання уроку української мови в Новій українській школі.
9. Ознайомлення молодших школярів із фразеологічним багатством української мови.
10. Розвиток діалогічного мовлення молодших школярів засобами ігрових технологій
11. Використання сучасних освітніх технологій на уроках мовно-літературної освітньої галузі
12. Формування граматичного поняття «прикметник» у молодших школярів засобами дидактичних ігор
13. Дидактична система вправ з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів на уроках української мови
14. Формування інформаційної компетентності учнів початкової школи на уроках української мови
15. Особливості роботи з медіатекстами на уроках мовно-літературної освітньої галузі
16. Гейміфікація як засіб вивчення мови та мовлення учнів
17. Формування діалогічного мовлення молодших школярів засобами сторітелінга на уроках української мови
18. Використання настільних ігор на уроках мовно-літературної освітньої галузі
19. Додатки Google як засіб налагодження взаємодії вчителя та учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі
20. Формування творчих здібностей молодших школярів на уроках української мови
21. Критичне мислення та основи медіа грамотності на уроках мовно-літературної освітньої галузі
22. Особливості навчання молодших школярів писати перекази
23. Особливості ознайомлення молодших школярів з діловим мовленням на уроках української мови
24. Організація вчителем освітньої діяльності учнів на уроках української мови у початковій школі
25. Педагогічні умови формування культури мовлення молодшого школяра
26. Професійна компетентність вчителя як умова успішного проведення уроків мовно-літературної освітньої галузі
27. Бесіда як метод активізації навчальної діяльності учнів на уроках української мови у початковій школі

28. Інтеграція навчальної діяльності молодших школярів у період навчання грамоти
29. Розвиток монологічного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобами навчальних ігор
30. Формування мовленнєвих навичок у період навчання грамоти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Підготовка майбутніх учителів початкової школи передбачає засвоєння ряду педагогічних дисциплін, серед яких важливу роль відіграє методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова). Дана навчальна дисципліна спрямована на практичне застосування набутих знань, озброєння здобувачів вищої освіти системою методичних понять, розкриває методологічну складову навчання української мови як науки, лінгводидактичні аспекти навчання української мови, зміст, завдання, принципи, методи, прийоми, засоби, знайомить студентів з особливостями підготовки та проведення уроків української мови у початковій школі.

Поряд з лекційними, семінарськими і практичними заняттями, важливу роль відіграє виконання індивідуальних, зокрема *написання курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)*, що сприяє самостійному науковому пошуку студентів з певної проблеми, виявляє коло їх наукових інтересів, виробляє у них вміння працювати з науковою джерельною базою дослідження, формує дослідницькі вміння та навички, допомагає вдосконалити та практично закріпити знання з вивчених навчальних дисциплін.

Курсова робота з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (мова) - це самостійне наукове дослідження, яке синтезує аналіз опрацьованого матеріалу з проблеми дослідження, а також елементи творчих напрацювань студентів. Підготовка здобувачів вищої освіти до написання курсової роботи є свідченням рівня засвоєння студентами знань, їхньої грамотності, компетентності, загальної ерудиції та культури. Основне завдання – уміння вести науковий пошук, працювати самостійно та робити узагальнення, вирішувати конкретні наукові завдання, тобто демонстрація рівня наукової кваліфікації.

Написання курсової роботи з методик навчання (зокрема й мовно-літературної освітньої галузі) є обов'язковою частиною освітнього процесу, що передбачено навчальним планом.

Робота над написанням курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у закладі вищої освіти є досить складним та відповідальним завданням для студентів, яке вимагає від них ґрунтовних знань саме з цього навчального предмета, вміння критично опрацьовувати навчально-методичну літературу, узагальнювати досвід роботи провідних учителів (викладачів), вдосконалювати власну педагогічну практику та вміння вести науковий пошук. Курсова робота з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) це:

- з одного боку – досягнення навчальної мети (студент повинен показати власний рівень засвоєння навчального матеріалу з предмета, якість ознайомлення з літературою з проблеми дослідження);
- з іншого боку – досягнення дослідницької мети (виявлення вміння студента аналізувати певні лінгводидактичні факти, узагальнювати їх, робити обґрунтовані висновки).

Таким чином, виконання курсового дослідження покликане розширити знання студентів з теоретичних основ курсу методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у закладі вищої освіти, та сформувані наступні практичні уміння та навички:

1. **методологічні** (вміння порівнювати дидактичні системи, їх методологічні засади, виокремлювати та розуміти зміст сучасних освітніх технологій; аналізувати та критично оцінювати традиційні підходи, методи, засоби навчання; застосовувати практично, здобуті на лекційних, семінарсько-практичних заняттях, знання з методики викладання української мови).

2. **конструктивно-планувальні** (вміння проектувати методичні розробки; створювати оптимальну систему занять; розробляти плани-конспекти практичних занять (уроків) з певної теми з урахуванням рівня підготовки учнів та різних умов навчання; відбирати найкращі прийоми досягнення поставлених завдань та цілей; вміти визначати

вправи та способи їх практичного виконання щодо етапів оволодіння мовленнєвими вміннями та навичками, з орієнтуванням на рівень підготовки та можливими труднощами у засвоєнні навчального матеріалу; створювати різноманітні навчальні мовленнєві ситуації, підбирати мовленнєвий матеріал для засвоєння мовних одиниць; розробляти плани виховних занять та сценарії шкільних свят).

3. **організаційні** (вміння планувати власну діяльність за підготовленим планом; забезпечення мовленнєвої діяльності здобувачів вищої освіти на семінарських (практичних) заняттях з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі; знайомити студентів з оптимальними прийомами самостійної роботи; чергувати виконання індивідуальних та колективних завдань з урахуванням особливостей кожного з них та етапу навчання; стимулювати студентів до самостійної пошукової діяльності; використовувати допоміжні засоби навчання (наочні, аудіативні, візуальні засоби); проєктувати позакласні заходи з української мови у початковій школі).

4. **діагностичні** (досліджувати інтереси, здібності, уподобання студентів; проводити діагностувальну роботу з колективом студентів; проводити систематично самоаналіз проведених занять та заходів; об'єктивно оцінювати рівень підготовки кожного студента індивідуально).

5. **розвивально-виховні** (використовувати розвивальний, виховний аспект та можливості мовленнєвого матеріалу кожного як лекційного, так практичного заняття з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі; розвивати емоційну та інтелектуальну сферу студентів, їх здібності та пізнавальні можливості; шляхом використання мовних засобів сприяти національному, патріотичному, моральному, культурному, естетичному вихованню студентів).

6. **дослідницькі** (досліджувати ставлення здобувачів освіти до навчальної дисципліни, вивчати рівень сформованості їх мовленнєвих умінь та навичок; здійснювати методичний аналіз мовного матеріалу для запобігання труднощів у його засвоєнні та уникненні помилок; аналізувати проведені лекційні та практичні заняття з позиції

розкриття різних сторін навчальної діяльності; вчити студентів застосовувати оптимальні форми роботи у своїй практичній професійній діяльності).

Тематика курсових робіт затверджена програмою з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) та охоплює всі її основні розділи:

- методика навчання грамоти ;
- методика вивчення елементів мовної теорії;
- методика розвитку мовлення.

Змістове наповнення курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) виходить від об'єкта дослідження, тобто, від того, яка складова частина мовної освіти стає предметом вивчення. Роботу над написанням курсової роботи на будь-яку мовну тему слід розпочинати з усвідомлення змісту досліджуваного питання. Для цього слід проаналізувати програмовий матеріал з обраної теми, який висвітлено у курсі методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова). Проведення такої попередньої роботи дозволить скласти план курсової роботи.

До виконання курсового дослідження з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі висуваються наступні вимоги:

- актуальність та перспективність теми дослідження;
- відповідність теми розвитку вищої освіти на сучасному етапі;
- науковий виклад матеріалу (лінгвістичний, психологічний, педагогічний, методичний аспекти);
- опис методичної системи;
- узагальнення одержаних результатів дослідження;
- обґрунтування висновків, практичних рекомендацій.

Виконання курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) здійснюється відповідно до графіка, затвердженого кафедрою, деканатом.

Написання курсової роботи вимагає усвідомлення її структури.

Структура курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)

1. Титульна сторінка;
2. Зміст;
3. Перелік умовних позначень (якщо вони є);
4. Вступ ;
5. Розділи та підрозділи роботи;
6. Висновки;
7. Список використаних джерел;
8. Додатки (за необхідності).

Усі структурні складові курсової роботи повинні бути пов'язаними між собою та демонструвати зв'язок методики як науки з практикою вивчення української мови у закладі вищої освіти. Обсяг курсової роботи: 22-30 сторінок (для студентів 3-ого курсу), 35-40 сторінок (для студентів 4-ого курсу). Під час написання курсової роботи, з метою правильної організації праці, раціонального розподілу часу, складання плану роботи, важливо дотримуватися алгоритму. Такий алгоритм дисциплінує студентів, дозволяє чітко та структуровано опрацювати літературну базу дослідження, написати, правильно оформити та захистити курсову роботу.

Виконання курсової роботи з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) здійснюється відповідно до графіка, затвердженого кафедрою. Кожен студент обирає тему курсового дослідження та розпочинає роботу, яка складається з трьох основних етапів:

- ✓ підготовчий етап до написання курсової роботи (вибір теми, визначення категоріального апарату дослідження: об'єкт, предмет, завдання, опрацювання літератури з проблеми, складання плану роботи)
- ✓ основний етап (робота над змістовим наповненням курсової роботи: складання вступу, основного тексту, оформлення узагальнюючих висновків та рекомендацій, списку використаних джерел та додатків (за необхідності))
- ✓ заключний етап (вчитка роботи, її структурних елементів, редагування тексту, доопрацювання

роботи відповідно до рекомендацій наукового керівника, презентація титульної сторінки, підготовка до публічного захисту, захист курсової роботи).

Підготовчий етап написання курсової роботи – етап, що розпочинається з вибору студентом теми наукового дослідження, її усвідомлення. Із переліку запропонованих кафедрою тем студент повинен обрати ту тему, яка цікава йому та відповідає колу його наукових інтересів. Важливо обрати тему, яка дозволить студенту проявити себе, свої творчі здібності та нахили. Студенти повинні розуміти актуальність обраної теми, наявність джерельної бази для її широкого розкриття тощо. Тема курсової роботи, яку обрав студент, виконується під безпосереднім керівництвом викладача кафедри. Керівник курсового дослідження проводить вступні, поточні консультації, допомагає студентам з'ясувати актуальність обраної теми, визначити об'єкт, предмет дослідження, окреслює план подальшої роботи.

Успішність виконання курсової роботи залежить від правильного визначення об'єкта та предмета дослідження. Об'єкт дослідження – це вся сукупність відношень теорії та практики науки, яка виступає джерелом інформації. Предмет дослідження – це лише ті поняття та відношення, які повинні бути досліджені безпосередньо у цій роботі, вони є основними для конкретного дослідження. Об'єкт дослідження є ширшим, аніж предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає те, що потрібно дослідити, а предметом – те, що вимагає наукового пояснення. Об'єктом дослідження у курсових роботах з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) можуть бути:

- ✓ формування понять та уявлень про мовні явища;
- ✓ мовленнєвий розвиток студентів/молодших школярів;
- ✓ освітній процес.
- ✓ Предметом дослідження у курсових роботах з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) можуть бути:
- ✓ методика вивчення мовних одиниць, явищ;
- ✓ методика збагачення мовлення майбутніх учителів

- ✓ початкової школи;
- ✓ творчі вправи тощо.

Щодо формулювання мети курсового дослідження – то вона логічно пов'язана з об'єктом та предметом, а також з кінцевим результатом. Мета дослідження – це очікування від отримання нових знань щодо об'єкта та предмета дослідження.

Наступним кроком є визначення завдань курсової роботи, які мають конкретизувати мету, чітко виокремлювати етапи наукового пошуку задля досягнення мети. Визначення завдань дослідження – це алгоритм, поетапність дослідження, логіка етапів наукового пошуку. З метою вирішення завдань курсового дослідження з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) доречно використовувати такі методи дослідження, як:

- теоретичні (опрацювання психолог-педагогічної, методичної літератури з проблеми дослідження; аналіз навчальних програм, підручників та посібників з мовно-літературної освітньої галузі; вивчення передового педагогічного досвіду);
- емпіричні (бесіди, анкетування з метою виявлення рівня сформованості певних мовних уявлень; спостереження уроків української мови та їх аналіз).

Під час опрацювання наукових джерел студентам потрібно працювати з різноманітними публікаціями. Це й дисертаційні роботи, монографії, автореферати, педагогічна преса (журнали, газети), наукові статті. Також слід зрозуміти, хто з відомих зарубіжних та вітчизняних дослідників вивчав питання, що стосується теми курсової роботи. Потрібно опрацьовувати праці загальні, де повністю розкрито проблему дослідження, а вже згодом переходити до вузких досліджень. Всі зібрані матеріали слід критично перечитати, проаналізувати, узагальнити та подати у курсовій роботі. Для того, щоб чітко орієнтуватися у зібраному матеріалі студенту потрібно:

- ✓ скласти картотеку;
- ✓ вести конспект;
- ✓ робити короткі анотації;

✓ укласти словник термінів тощо.

Змістове наповнення курсової роботи. Виконання курсової роботи потребує чіткої техніки письмового викладу результатів дослідження. З цією метою студент повинен продумати план роботи, послідовність викладу матеріалу, знати вимоги щодо оформлення курсової роботи з методики мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у закладі вищої освіти. Остаточний варіант курсової роботи повинен вчитуватися керівником із внесенням певних правок. Матеріал курсової роботи подається у відповідності до змісту у вигляді розділів та підрозділів. Кожен розділ роботи присвячений розкриттю окремого питання, а підрозділ – окремій частині цього питання.

Курсова робота складається з розділів, підрозділів. Кожен розділ починається з нової сторінки, вкінці кожного розділу необхідно сформулювати висновки, узагальнити, підсумувати викладене вище. Основна частина курсової роботи складається з теоретичного та практичного розділів. Перший (теоретичний) розділ містить аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, авторське бачення проблеми та пошук перспектив подальшого наукового пошуку. Другий (практичний) розділ – це результати власних досліджень, внесення новизни у бачення проблеми дослідження. У практичній частині студент розробляє систему вправ, методів, форм, уроків української мови. Завершуючи кожен розділ (теоретичний, практичний) потрібно зробити висновки, згодом на основі яких робляться загальні висновки до курсової роботи.

Заключний етап написання курсової роботи передбачає остаточне вдосконалення вступу, висновків роботи, оформлення списку використаних джерел, редагування тексту, оформлення титульної сторінки, додатків (за необхідності). Вступ до курсової роботи розкриває стан досліджуваної проблеми, обґрунтовує актуальність теми, її практичну значущість. У вступі подається огляд праць науковців з проблеми дослідження, визначається категоріальний апарат дослідження, розкриваються методи, структура роботи. Розкривши стан

досліджуваної проблеми, слід перейти до визначення актуальності теми курсової роботи з методики вивчення мовно-літературної освітньої галузі. Актуальність теми дослідження визначається соціальними запитам, практичними завданнями науки, недостатнім вивченням певних аспектів наукової проблеми.

Оформлення висновків є логічним завершальним етапом написання курсової роботи. Основна мета написання висновків – підсумувати проведену роботу, науковий пошук. Висновки до курсової роботи подаються як окремі положення, методичні рекомендації, відповіді на виокремлені завдання дослідження. У висновках потрібно розкрити всі позитивні аспекти проведеного дослідження, а також зазначити ті проблеми, які виникли, та запропонувати рекомендації щодо їх вирішення.

У списку використаних джерел відображається рівень вивченості досліджуваної проблеми. Тут подаються ті джерела, які стали методологічною, теоретичною, науково-методичною базою під час написання курсової роботи. У список використаних джерел входять тільки ті праці, які були згадані у роботі – це є свідченням рівня опрацювання студентом проблеми дослідження. У курсовій роботі повинні бути посилання на ті джерела, що подані у списку використаних джерел.

У курсовій роботі з методики вивчення мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) можуть міститися ілюстрації. Як у текстовій частині, так і в додатках. У додатках можна включати матеріал, що підсилює сприймання курсової роботи:

- ✓ таблиці;
- ✓ ілюстрації;
- ✓ картки;
- ✓ методичні розробки;
- ✓ методичні рекомендації;
- ✓ практичні вправи та творчі завдання;
- ✓ розробки уроків з української мови.

Кожен додаток у курсовій роботі починається на новій сторінці і містить заголовок посередині сторінки.

Зміст курсової роботи подається на початку роботи. У змісті вказано назви усіх розділів та підрозділів, нумерація сторінок, висновки, список використаних джерел, додатки.

Після оформлення курсової роботи з дотриманням усіх відповідних вимог – етап захисту. Захист курсової роботи відбувається на кафедрі у встановлений термін у складі комісії (викладачі кафедри). Під час захисту курсової роботи студент повинен вказати тему дослідження, розкрити категоріальний апарат, актуальність та перспективність результатів наукового пошуку. На особливу увагу заслуговує практична частина дослідження, представлені методичні розробки. Виступ студента на захисті завершується формулюванням висновків та рекомендацій. Під час захисту курсової роботи студент відповідає на запитання членів комісії. За результатами захисту курсової роботи виставляється оцінка.

НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТУ

Орієнтири до календарно-тематичного планування

НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ЧИТАННЯ

(автор: М.С.Вашуленко (2018))

«Українська мова. Буквар: підручник інтегрованого курсу
для 1 кл. закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах):

І семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
1		Буквар – перша навчальна книга. Я вчуся знайомитися (с.4-7)
2		Ознайомлення зі словами – назвами предметів Що? Хто? (с.8 -11)
3		Ознайомлення зі словами – назвами дій. Що робить? Що роблять? (с.12-13) Робота з дитячою книжкою Укр. нар казка «Ріпка»
4		Ознайомлення зі словами – назвами ознак. Який? Яка? Яке? Які? (с.14-17)
5		Речення (с.18-19)
6		Ознайомлення зі знаками в кінці речення. Крапка. Знак питання. Знак оклику (с.20-21) Робота з дитячою книжкою Укр.нар. казка «Коза – дери́за»
7		Ознайомлення зі службовими словами в реченні (с.22-23)
8		Поділ слів на склади (с.24-25)
9		Наголос у словах (с.26-27) Робота з дитячою книжкою Укр.нар. казка «Марійка і ведмідь»
10		Мовні та немовні звуки. Голосні та приголосні звуки (с.28-29)

11		Тверді і м'які приголосні звуки. Складозвуковий аналіз слів. Закріплення вивченого (с.30-33)
		Буквений період
12		Звук [а]. Буква а, А. Складання речень за схемами і малюнком. Звук [а](буква а, А) в ролі окремого слова (с.34-37)
13		Звук [а](буква а, А) в ролі окремого слова (с.34-37) <i>Робота з дитячою книжкою</i> Укр.нар. казка «Вовк і семеро козенят»
14		Звук [о]. Буква о, О. Складання речень за малюнками (с.38-41)
15		Закріплення букви о, О, її звукового значення
16		Звук [і]. Буква і, І. Звук [і] в ролі окремого слова (с.42-43) <i>Робота з дитячою книжкою</i> Укр.нар. казка «Горобець – молодець»
17		Звук [и]. Буква и, И. Один предмет – багато предметів (с.44-45)
18		Звук [у]. Буква у, У. Складання речень (с.46-49)
19		Звук [е]. Буква е, Е. Складання розповіді за серією малюнків (с.50-53) <i>Робота з дитячою книжкою</i> Укр. нар. казка «Лисичка, тиківка, скрипка та капкан»
20		Закріплення букви е, Е, її звукового значення, Складання речень за малюнками
21		Звук [м], позначення його буквою м, М (ем). Читання складів, слів та речень з буквою м, М (с.54-57)
22		Звук [л], [л']. Позначення їх буквою л, Л(ел). Читання складів і слів з буквою л. (с.58-61) <i>Робота з дитячою книжкою</i> Укр. нар. казка «У страху очі великі»

23		Звук [н], [н'], позначення їх буквою н, Н (ен). Читання складів і слів з буквою н. (с.62-63)
24		Закріплення звуків [н], [н'], буква н, Н. Читання слів, речень з вивченими буквами (с.64-65)
25		Звук [с], [с']. Позначення їх буквою с, С(ес). Читання складів і слів, речень, тексту з вивченими буквами (с.66- 69) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка « Хвалькувата муха»
26		Звук [к], позначення його буквою к,К (ка) . Читання складів і слів з буквою к
27		Закріплення букви к, К, її звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.72-73)
28		Звук [в], позначення їх буквою в, В (ве). Читання складів і слів з буквою в. (с.74-75) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка « Телятко, кабан, півник, качур та вовки»
29		Закріплення букви в, В, її звукового значення, уміння читати букви в словах, реченнях і текстах. Уявлення про особові займенники він, вона, воно, вони (без уживання термінів) (с.576-77)
30		Звуки [р], [р']. Позначення їх буквою р,Р. Читання складів і слів з буквою р (с.78-79)
31		Закріплення звуків [р], [р'], букви р, Р. Читання слів, речень з вивченими буквам (с.80-81) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Лисове серце»
32		Звук [п], позначення його буквою п, П (пе). Читання складів і слів та тексту з буквою п (с.82-83)
33		Закріплення букви п, П, її звукового значення, уміння читати вивчені букви в

		словах, реченнях і текстах (с.84-85)
34		Звуки [т], [т']. Позначення їх буквою т, Т (те). Читання складів і слів, речень, тексту з буквою т. Слова однакові за звучанням і написанням, але різні за значенням (с.86-89) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Ворона й рак»
35		Звуки [д], [д']. Позначення їх буквою д, Д (де). Робота над літературною вимовою слів із дзвінками приголосними [д], [д'] у зіставлення з [т], [т'] Читання складів і слів з буквою д (с.90-91)
36		Закріплення букви д, Д, її звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.92-93)
37		Звуки [з], [з']. Позначення їх буквою з, З (зе). Відпрацювання літературної (дзвінкої) вимови слів з виучуваними буквами. Читання складів і слів, речень з буквою з. (с.94-95) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Як лисиця з вовком м'ясо їла»
38		Закріплення звуків [з], [з'], букви з, З. Читання слів, речень з вивченими буквами (с.96-97)
39		Звук [б], букви б, Б (бе). Відпрацювання літературної вимови слів зі звуком [б]. Читання складів, слів, речень з буквою б. (с.98-99)
40		Закріплення букви б, Б, її звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.100-101) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Три бажання»
41		Звук [й], букви й, Й (йот). Читання складів, слів, речень з буквою й (с.102-103)
42		Закріплення букви й, Й, її звукового

		значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.104)
43		Закріплення букв, їхнього звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.105) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Мишача рада»
44		Закріплення букв, їхнього звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах (с.106)
45		Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами (с.107)
46		Підсумковий урок за семестр (с.108) Робота з дитячою книжкою Укр. нар. казка «Про клад»

НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ПИСЬМО

За зошитами : Зошит для письма № 1: навчальний посібник для 1 кл. загальноосвіт. навч.закладів / О.В. Вашуленко, О.Ю.Прищепя. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.

Зошит для письма № 2: навчальний посібник для 1 кл. загальноосвіт. навч.закладів/ О.В. Вашуленко, О.Ю.Прищепя. –К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.

I семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
		Добуквений період
1		Ознайомлення із зошитом для письма (прописом), письмовим приладдям. Правила сидіння за партою. Розмальовування малюнків (с. 2)
2		Правила користування зошитом, ручкою, олівцем. Правила сидіння за партою. Наведення малюнків за пунктиром (с. 3)
3		Правила користування зошитом, ручкою, олівцем. Правила сидіння за партою. Наведення ліній за зразком (с. 4)
4		Правила користування зошитом, ручкою, олівцем. Правила сидіння за партою. Наведення малюнків за пунктиром (с. 5) Розвиток зв'язного мовлення Тематична група слів про літо. Складання речень про літо
5		Координування рухів руки. Розміщення малюнка у обмеженому просторі. Письмо прямих і похилих. Розфарбовування малюнків. Складання речень за малюнками (с.6)
6		Виділення окремих предметів з групи

		предметів (с.7)
7		Контролювання натиску олівцем на папір. Розмальовування малюнків (с.8)
8		Орієнтування в напрямку письма. Розмальовування малюнків (с.9) Розвиток зв'язного мовлення Складання речень про літо
9		Основний рядок. Написання коротких і довгих паличок, хвилястих ліній. Складання речень за малюнками (с.10)
10		Ознайомлення з міжрядковою (допоміжною лінією сітки зошита). Письмо в рядку прямих ліній. Складання речень за малюнками (с.11)
11		Похила лінія сітки зошита. Ознайомлення з похилим положенням зошита під час письма у рядку. Написання коротких і довгих паличок із заокругленням. Поділ слів на склади (с.12)
12		Робочий рядок та його складові частини. Написання коротких і довгих паличок із заокругленням зверху і знизу. Поділ слів на склади (с.13) Розвиток зв'язного мовлення Слова – назви овочів, фруктів та ягід
13		Письмо в графічній сітці з допоміжними лініями. Розмальовування малюнків(с.14)
14		Письмо в повній графічній сітці. Зображення петлеподібних елементів у напрямку «вниз – угору», «угору – вниз» («і-раз»,» раз – і») (с.15)
15		Письмо в повній графічній сітці. Письмо півовалів, овалів (с.16-17)
		Буквений період
16		Письмо малої букви а (с.18) Розвиток зв'язного мовлення Слова – назви овочів, фруктів та ягід

17		Письмо великої букви А (с.19)
18		Письмо малої букви о (с.20)
19		Письмо великої букви О . Складання речень (с.21)
20		Письмо малої букви і (с.22) Розвиток зв'язного мовлення Тематична група слів «Навчальне приладдя»
21		Письмо великої букви І (с.23)
22		Письмо малої і великої букви и, И (с.24-25)
23		Письмо малої і великої букви у, У (с.26-27)
24		Письмо малої і великої букви е, Е . Звуковий аналіз слів (с.28-29) Розвиток зв'язного мовлення Тематична група слів «Навчальне приладдя»
25		Письмо малої букви м . Закріплення знань і вмінь, пов'язаних із вивченими буквами. Звуковий аналіз слів (с.30-31)
26		Письмо великої букви М . Закріплення навичок письма вивчених букв (с.32-33)
27		Закріплення навичок письма вивчених букв. Письмо малої букви л (с.36)
28		Письмо великої букви Л (с.37) Розвиток зв'язного мовлення Слова – назви іграшок
29		Письмо малої букви н (с.38)
30		Письмо великої букви Н (с.39)
31		Письмо малої букви с (с.40)
32		Письмо великої букви С (с.41) Розвиток зв'язного мовлення Слова – назви іграшок
33		Письмо малої букви к (с.42)
34		Письмо великої букви К (с.43)
35		Письмо малої букви в (с.44)

36		Письмо великої букви В (с.45) <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Осілля мозаїка
37		Закріплення вивчених букв (с.46-48)
38		Письмо малої букви р (с.50)
39		Письмо великої букви Р (с.51)
40		Закріплення вивчених букв (с.49) <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Осілля мозаїка
41		Письмо малої букви п (с.52)
42		Письмо великої букви П (с.53)
43		Письмо малої букви т (с.54)
44		Письмо великої букви Т (с.55) <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Творча розповідь «Подорож осіннього листочка»
45		Письмо малої букви д (с.56)
46		Письмо великої букви Д (с.57)
47		Письмо малої букви з (с.58)
48		Закріплення вивчених букв <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Творча розповідь «Подорож осіннього листочка»
49		Письмо великої букви З (с. 59)
50		Письмо малої букви б (с.60)
51		Письмо великої букви Б (с.61)
52		Закріплення вивчених букв. <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Слова – назви одягу та взуття
53		Письмо малої і великої букви й, Й (с.62)
54		Письмо буквосполучення йо, Йо , слів (с.63)
55		Закріплення навичок письма вивчених букв, слів із вивченими буквами (с.64)
56		Закріплення навичок письма вивчених букв, слів із вивченими буквами (с.65) <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> Слова – назви одягу та взуття

57		Закріплення навичок письма вивчених букв, слів із вивченими буквами (с.66-67)
58		Закріплення навичок письма вивчених букв, слів із вивченими буквами (с.68-69)
59		Закріплення вміння писати слова, речення (с.70) <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> «У країні побутової техніки»
60		Закріплення вміння писати слова, речення (с.71)
61		Закріплення вміння писати слова, речення (с.72)
62		Підсумковий урок за семестр <i>Розвиток зв'язного мовлення</i> «У країні побутової техніки»

**НАВЧАННЯ ГРАМОТИ
ЧИТАННЯ
II семестр**

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
Буквений період		
1	17.01	Звук [г]. Буква г, Г (ге). Читання складів, слів і речень з буквою г. (с.4-5) <i>Робота з дитячою книжкою. Укр нар казка «Лисичка суддя»</i>
2	18.01	Закріплення букви г, Г, її звукового значення. Читання слів. Опрацювання тексту «Конкурс у класі». (с.6-7)
3	19.01	Звук [г], позначення його буквами г, Г (ге). Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів (с.8-9)
4	24.01	Закріплення букви г, Г, її звукового значення. Читання слів. Опрацювання тексту «На городі». (с.10-11) <i>Робота з дитячою книжкою. Укр нар казка «Курочка ряба»</i>

5	25.01	Буква ь (<i>знак м'якшення</i>), позначення нею на письмі м'якості приголосних. Звуко-буквений аналіз слів. Читання вивчених букв в словах, реченнях і текстах (с.12-15)
6	26.01	Звук [х], позначення його буквами х, Х (ха). Звуко- буквений аналіз слів. Читання складів,слів. (с.16-17)
7	31.01	Закріплення звукового значення букви «ха». Читання слів, речень. Опрацювання тексту за Аллою Свашенко «Христинка». (с.18-19) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка» Курочка ряба»</i>
8	01.02	Звук [ж], позначення його буквами ж, Ж (же). Дзвінка вимова звука [ж] в кінці складів та слів. Читання складів, слів. Опрацювання тексту «Пізнавай хижих тварин». (с.20-23)
9	02.02	Звук [ш], позначення його буквами ш, Ш (ша). Читання складів, слів, речень. Зіставлення звуків [ж-ш]. (с.24-25)
10	07.02	Закріплення звукового значення букви «ша». Читання слів. Опрацювання вірша А.Качана «На березі береза». (с.26-27) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Рукавичка»</i>
11	08.02	Звук [ч], позначення його буквами ч, Ч (че). Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів, речень. (с.28-29)
12	09.02	Закріплення звукового значення букви «че». Опрацювання вірша М. Чумарної «Наш веселий перший клас». Опрацювання тексту «Річка Черемош». (с.30-32)
13	14.02	Звуки [ц], [ц'], позначення їх буквами ц, Ц (це). Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів, речень. (с.33-34)

		Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Колобок»</i>
14	15.02	Закріплення звукових значень букви «це». Читання слів, речень. Опрацювання вірша за Ф. Петровим «Скільки олівців?». (с.35)
15	16.02	Буква «я», позначення нею сполучення звуків [йа]. Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів, речень. (с.36-37)
16	21.02	Буква «я», позначення нею звука [а] та м'якості попереднього приголосного. (с.38). Закріплення звукових значень букви я. Читання слів, речень. Опрацювання віршів Л. Цілик «Сонечко» та Г. Манів «Сонечкова донечка». (с.39) Робота з дитячою книжкою <i>Укр нар казка «Котик і Півник»</i>
17	22.02	Буква «ю», позначення нею буквосполучення звуків [йу]. Читання слів, речень. Звуко-буквений аналіз слів. (с.40-42)
18	23.02	Буква «ю», позначення нею звука [у] та м'якості попереднього приголосного. Звуко-буквений аналіз слів. Опрацювання тексту за К.Михалициною «Вишня». (с.43-44) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Солом'яний бичок»</i>
19	28.02	Буква «є», позначення нею сполучення звуків [йє].Звуко-буквений аналіз слів. Робота над віршем А.Качана «Сині дні». (с.45-46)
20	01.03	Буква «є», позначення нею звука [є] та м'якості попереднього приголосного. Звуко-буквений аналіз слів. (с.47-48)
21	02.03	Закріплення звукових значень букви «є». Опрацювання тексту В.Коваленко «Буруля». Словниково-логічні вправи. (с.49) Робота з дитячою книжкою <i>Укр нар казка «Пан Коцький»</i>

22	09.03	Буква «ї», позначення нею буквосполучень звуків [йі]. Звуко-буквений аналіз слів. (с.50-51)
23	12.03	Закріплення звукового значення букви «ї». Опрацювання тексту «Українська держава» (с.52)
24	14.03	Читання слів, речень, текстів. Заучування віршів напам'ять. Звуко-буквений аналіз слів з буквою ї. (с.53-54) Закріплення букв, їхнього звукового значення, вміння читати вивчені букви в словах, реченнях і текстах. Ознайомлення з творчістю Тараса Шевченка та Лесі Українки (с.55) Робота з дитячою книжкою Укр нар казка «Цап та Баран»
25	15.03	Буква «ща», позначення нею звукосполучень [шч]. Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів, речень. (с.56-57)
26	16.03	Закріплення звукового значення букви «ща». Опрацювання тексту В.Сухомлинського «Яке щастя?». Словниково-логічні вправи. (с.58) Закріплення звукового значення букви «ща». Опрацювання тексту «Удома краще» за Тетяною Волгіною. (с.59) Робота з дитячою книжкою. Укр нар казка «Лисичка - сестричка»
27	21.03	Звук [ф], позначення його буквами ф, Ф. Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів, речень. (с.60-61)
28	22.03	Закріплення звукового значення букви «еф». Опрацювання тексту «Виставка малюнків». Словниково-логічні вправи. (с.62-63) Робота з дитячою книжкою. Укр нар казка «Хитрий засець»
29	23.03	Закріплення звукового значення букви «еф». Опрацювання тексту «Фунікулер у

		Києві». Словниково-логічні вправи. (с.64-65)
30	04.04	Звуки [дз], [дз'], позначення їх буквосполученням дз. Відпрацювання зливої вимови звуків [дз], [дз']. Звуко-буквений аналіз слів. Опрацювання віршів. (с.66-67)
31	05.04	Звук [дж], позначення його буквосполученнями дж. Звуко-буквений аналіз слів. Опрацювання тексту «Цілющі джерела». (с.68-69) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Лев і Мишеня»</i>
32	6.04	Закріплення звукових значень буквосполучень дз, дж. Звуко-буквений аналіз слів. Опрацювання тексту «Дзюдо». (с.70-71).
33	11.04	Апостроф. Роль апострофа в українській мові. Вимова і написання слів з апострофом. (с.72-73)
34	12.04	Апостроф. Вимова і написання слів з апострофом. Опрацювання тексту «Як ми виграли комп'ютер». (с.74-75) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Хитрий їжак»</i>
35	13.04	Підсумковий урок буквеного періоду. Опрацювання вірша Бориса Заходера «Буква «Я»». (с.76-79).
36	18.04	Читаю і відгадую загадки. Опрацювання текстів «У лісовій школі» та «Солодке слово». (с.80-81)
37	19.04	Читаю і слухаю дитячі пісні. Українська народна пісня «Вийди, вийди, сонечко». (с. 82-83) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Як вовк гусям грав»</i>
38	20.04	Читаю лічилки. (с.84-85)
39	26.04	Читаю українську народну казку. «Рукавичка». (с.86-87)

40	27.04	Читаю авторську казку. Ольга Зубер «Як заєць сон шукав». (с.88-89) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Ведмідь і бджола»</i>
41	03.05	Читаю вірші про пори року. Федір Петров «Від зими і до зими». Катерина Перелісна «У якому місяці?». (с.90-91)
42	04.05	Читаю про дні тижня. Степан Жупанин «Хто молодець?». (с.92-93) Читання вголос
43	10.05	Читаю про кольори у природі. Єлизавета Гуменко «Олівці». (с.94-95) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Вовк, собака і кіт»</i> Читання вголос
44	11.05	Читаю про родину. Леся Вознюк «Татко і матуся». (с.96-97) Читання вголос
45	16.05	Читаю оповідання про дітей. Оксана Кротюк «Несправжня вулиця». (с.98-99)
46	17.05	Читаю про дружбу і друзів. Людмила Савчук «Бігла білка». (с.100-101) Робота з дитячою книжкою. <i>Укр нар казка «Хитрий півень»</i>
47	18.05	Читаю про дитячі ігри. Лідія Дяченко «М'ячик-пустунець». (с.102-103)
48	23.05	Читаю про користь спорту. Оксана Кротюк «Найдужчий». (с.104)
49	24.05	Узагальнення і систематизація знань учнів. Вправи для розвитку навички читання.
50	25.06	Підсумковий урок

НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ПИСЬМО II семестр

№ з/п	Дата	Тема уроку
1	17.01	Письмо малої букви г. (с.2)

		<i>Розвиток зв'язного мовлення. «Спогади про зимові канікули».</i>
2	18.01	Письмо великої букви Г. (с.3)
3	19.01	Письмо малої букви г. (с.4-5)
4	21.01	Закріплення вивчених букв.
5	24.01	Письмо великої букви Г. (с.6-7) <i>Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про спорт».</i>
6	25.01	Письмо букви Ь окремо та у поєднанні з іншими літерами.(с.8)
7	26.01	Письмо малої букви х. (с.11)
8	28.01	Письмо складів і слів з буквою Ь (знак м'якшення). (с.9-10)
9	31.01	Письмо великої букви Х. (с.12-13) <i>Розвиток зв'язного мовлення. «Складання загадок про зиму».</i>
10	01.01	Письмо малої букви ж. (с.15)
11	02.01	Письмо великої букви Ж. (с.16)
12	04.02	Письмо малої букви ш. (с.17)
13	07.02	Письмо великої букви Ш. (с.18) <i>Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про звірів».</i>
14	08.02	Письмо малої букви ч. (с.19)
15	09.02	Письмо великої букви Ч. (с.20-21)
16	11.02	Закріплення вміння писати слова, речення. (с.14)
17	14.02	Письмо малої букви ц. (с.22) <i>Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про звірів».</i>
18	15.02	Письмо великої букви Ц. (с.23-24)
19	16.02	Письмо малої букви я. (с.25)
20	18.02	Закріплення вивчених букв.
21	21.02	Письмо великої букви Я. (с.26) <i>Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про птахів».</i>
22	22.02	Письмо малої букви ю. (с.27)

23	23.02	Письмо малої та великої букв ю, Ю. (с.29)
24	25.02	Закріплення вміння писати слова, речення з буквою ю. (с.28) Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про птахів».
25	28.03	Письмо малої букви є. (с.30)
26	01.03	Письмо великої букви Є. (с.31)
27	02.03	Закріплення вміння писати слова, речення з буквою є. (с.32-34)
28	04.03	Закріплення вивчених букв. (с.35) Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про пори року».
29	09.03	Письмо малої букви ї. (с.36)
30	11.03	Письмо великої букви І. (с.37)
31	12.03	Закріплення вміння писати слова, речення з літерою ї. (с.38)
32	14.03	Закріплення вивчених букв. Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про пори року».
33	15.03	Письмо малої букви щ. (с.39)
34	16.03	Письмо великої букви Щ. (с.40-41) Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про пори року».
35	18.03	Закріплення вміння писати слова, речення з вивченими літерами
36	21.03	Письмо малої літери ф. (с.42)
37	22.03	Письмо великої літери Ф. (с.43) Розвиток зв'язного мовлення. «Поговоримо про явища природи».
38	23.03	Закріплення вміння писати слова, речення з великою літерою Ф. Списування з друкованого тексту. (с.44-45)
39	25.03	Тренувальні вправи. Списування з друкованого тексту.
40	04.04	Письмо буквосполучень дз, Дз. (с.46)
41	05.04	Письмо буквосполучень дж, Дж. (с.47)

		Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Поговоримо про професії».</i>
42	06.04	Закріплення вміння писати слова, речення з буквосполученнями дз, дж. (с.48-49)
43	08.04	Списування з друкованого тексту
44	11.04	Апостроф. Письмо слів з апострофом. Закріплення вивчених букв. Тренувальні вправи. (с.50-51)
45	12.04	Закріплення вміння писати слова з апострофом. (с.56-58)
45	13.04	Закріплення вивчених букв. Тренувальні вправи.(с.52-55) Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Поговоримо про професії».</i>
46	15.04	Підсумковий урок буквеного періоду. Написання вивчених букв. (с.59-63)
		Післябуквений період
47	18.04	Знайомство зі словом. Поділ слів на склади (с.3-5)
48	19.04	Звуки і букви. Звуко – буквений аналіз слів 10-11 Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Поговоримо про професії».</i>
49	20.04	Діалог . Слова ввічливості (с.12-15) .
50	22.04	Алфавіт. Діалог (с.16; 20 - 21; 24)
51	26.04	Спостерігаю за вимовою звуків, які позначає буква ю (с.29-30)
52	27.04	Спостерігаю за вимовою звуків, які позначає буква я. (с.33-34) Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Поговоримо про транспорт».</i>
53	29.04	Спостерігаю за вимовою звуків, які позначає буква є. (с.37-38).
54	03.04	Спостерігаю за вимовою звуків, які позначає буква і. (с.41;45). (с.24-27)
55	04.04	Спостерігаю за вимовою звуків г, ґ . Апостроф (с.49-50, 77)
56	06.04	Спостерігаю за вимовою звуків (шч) (с.57-58)

		Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Поговоримо про рослини».</i>
57	10.04	Розрізняю слова, які відповідають на питання що? і хто? Знаю, які слова писати з великої букви. (с.85, 81, 89)
58	11.05	Розпізнаю слова, які відповідають на питання який? яка? яке? які? 93, 97
60	13.05	Добираю слова, які відповідають на питання що робить? що роблять? (с.101)
61	16.05	Слова, протилежні за значенням (с.105) Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Мрію про канікули».</i> 108
62	17.05	Легко розпізнаю службові слова. Складаю і записую речення. (с.107)
63	18.05	Списування
64	20.05	Буква ь. Перенос слів з буквою ь (69, 73)
65	23.05	Складаю і записую речення із знаком оклику. Складаю розповіді. (с. 106)
66	24.05	Описую словами предмети. Розвиток зв'язного мовлення. <i>«Здрастуй, літо золоте!»</i>
67	25.05	Закріплення вміння писати слова, речення
68	27.05	Підсумковий урок

2 КЛАС
УКРАЇНЬСЬКА МОВА
(автор: К.І.Пономарьова (2019))
«Українська мова та читання»
І семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
Узагальнюємо і впорядковуємо знання і вміння за 1 клас		
1	01.09	Вступ. Нумо знайомитись! Повідомлення (впр. 1-13, с. 4-5).

Досліджую звуки і букви, склад, наголос		
2	02.09	Розрізняю мовні звуки і букви. Складання речень (впр.1-12, с. 6-7).
3	06.09	Розпізнаю голосні звуки. Спостереження за істотними ознаками голосних звуків. Букви, що позначають голосні звуки (впр. 1-11, с. 8-9).
4	07.09	Розпізнаю голосні звуки. Спостереження за істотними ознаками голосних звуків. Букви, що позначають голосні звуки (впр. 1-9, с. 10-11).
5	08.09	Голосні та приголосні звуки. Спостереження за істотними ознаками голосних та приголосних звуків.
6	09.09	Спостерігаю за м'якими приголосними звуками. Букви, що позначають м'якість приголосних. Звуко-буквений аналіз слів (впр. 1-10, с. 11-12).
7	13.09	Правильно записую слова з «ьо» і «йо». Складання речень за малюнками (впр. 1-7, с. 13-14).
8	14.09	Розвиток зв'язного мовлення 1. Тема: «Згадую про літо» (Усно)
9	15.09	Досліджую слова з подовженими приголосними звуками. Звуко-буквений аналіз слів. Написання оголошення (впр. 1-9, с. 14-15).
10	16.09	Закріплення вмінь записувати слова з «ьо» і «йо», подовженими приголосними звуками. Звуко-буквений аналіз слів.
11	20.09	Розпізнаю слова зі звуками [дж], [дз], [дз']. Звуко-буквений аналіз слів. Складання і записування речень (впр. 1-11, с. 16-17).
12	21.09	Спостерігаю за словами з буквами г, щ. Робота над вимовою і написанням слів із цими буквами. (впр. 1-11, с. 17-18).
13		Досліджую, коли букви я, ю, є позначають

	22.09	два звуки. Написання тексту за поданими запитаннями (впр. 1-10, с. 19-20).
14	23.09	Досліджую, коли букви я, ю, є позначають два звуки. Звуко-буквений аналіз слів.
15	27.09	Правильно пишу слова з апострофом. Тверда вимова приголосних звуків, позначених буквами б, п, в, м, ф та р, перед апострофом. Написання запрошення (впр. 1-10, а 21-22).
16	28.09	Розвиток зв'язного мовлення 2. Тема: «Жовте листячко летить, під ногами шелестить» Поширення речень образними словосполученнями.
17	29.09	Правильно вимовляю дзвінкі приголосні звуки в кінці слів і складів. Складання і записування речень (впр. 1-7, с. 23-24).
18	30.09	Дзвінкі приголосні звуки. Звуко-буквений аналіз слів. Складання і записування речень.
19	04.10	Спостерігаю за наголосом у словах. Роль наголосу в словах. Правильна вимова слів. Складання речень за малюнками (впр. 1-7, с. 24-25).
20	05.10	Правильно наголошую слова. Робота зі словником. Звуковий аналіз слів. Складання речень (впр. 1-10, с. 26-27).
21	06.10	Досліджую слова з ненаголошеними звуками [е], [и]. Правильна вимова слів. Правило вживання букв у ненаголошених складах (впр. 1-8, с. 28-29).
22	07.10	Слова з ненаголошеними звуками [е], [и]. Правило вживання букв у ненаголошених складах. Складання і записування речень.
23	11.10	Розвиток зв'язного мовлення 3. Тема: «Друзі природи». Робота над деформованим текстом, добір заголовка до нього.

24	12.10	Діагностична робота. Диктант «Ранок»
25	13.10	Аналіз д/р. Конструюю слова зі складів. Уявлення про складотворювальну роль голосних звуків. (впр. 1-11, с. 30-31).
26	18.10	Поділяю слова на склади для переносу. Перенос слів зі збігом приголосних звуків. Записування відповідей на запитання (впр. 1-11, с. 32-33).
27	19.10	Правильно перенесу слова. Перенос слів із буквосполученнями «дж» і «дз», буквами й, ь та апострофом. Звуко-буквений аналіз слів (впр. 1-11, с. 34-35).
28	20.10	Закріплення вмінь правильно переносити слова зі збігом приголосних звуків, буквосполученнями «дж» і «дз», буквами й, ь та апострофом.
29	21.10	Розташовую слова за алфавітом. Вправлення у розташуванні слів за алфавітом з орієнтацією на першу букву слова. Навчальний діалог. »Запросили на день народження», «Разом до школи», «Розмова по телефону» с. 34 (впр. 1-11, с. 36-37).
30	01.11	Шукаю слово у словнику за алфавітом. Робота з орфографічним словником. Складання речень (впр. 1-9, с. 37-38).
31	02.11	Узагальнення та систематизація знань учнів із розділу «Досліджую звуки і букви, склад, наголос».
32	03.11	Розвиток зв'язного мовлення 4. Тема: «Тваринка в моєму домі.» Редагування тексту шляхом заміни повторів того самого слова близькими за значенням словами.
Досліджую значення слова		
33	04.11	Спостерігаю за значенням слова. Інтерв'ю. Перегляд мультфільму, складання і

		записування речень за його змістом (впр. 1-9, с. 39-40).
34	08.11	Розпізнаю пряме і переносне значення слів. Складання розповіді про море за картиною і поданими словами (впр. 1-12, с. 41-42).
35	09.11	Складання і записування речень за малюнками.
36	10.11	Розрізняю значення слів. Складання і записування речень із словами, які мають різне значення (впр. 1-9, с. 43-44).
37	11.11	Добираю протилежні за значенням слова (впр. 1-7, с. 44-45).
38	15.11	Добираю близькі за значенням слова (впр. 1-8, с. 46-47).
39	16.11	Закріплення вмінь добирати протилежні та близькі за значенням слова.
40	17.11	Розвиток зв'язного мовлення 5 . Тема: « Дружба – найдорожчий скарб». Робота над деформованим текстом.
41	18.11	Добираю слова, які прикрашають мовлення складання речень із порівняннями (впр. 1-8, с. 47-48).
42	22.11	Уживаю ввічливі слова. Інтерв'ю. Складання речень (впр. 1-10, с. 49-50).
43	23.11	Складання і записування речень з використанням ввічливих слів.
44	24.11	Об'єдную слова в групи за певною ознакою. Складання речень (впр. 1-10, с. 51—52).
45	25.11	Діагностична робота. Диктант «Дніпро»
46	29.11	Аналіз диктанту. Добираю слова на певну тему (впр. 1-8, с. 52-53). Складаю та записую речення.
47	30.11	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую значення слова».

48	01.12	Розвиток зв'язного мовлення 6. Тема: «Звірі готуються до зими». Робота над деформованими реченнями.
Досліджую іменники		
49	02.12	Ставлю питання до назв предметів. Розпізнавання слів — назв предметів за питаннями хто? що? (впр. 1-11, с. 54-55).
50	06.12	Розпізнаю іменники. Складання речень (впр. 1-9, с. 56-57).
51	07.12	Розпізнаю іменники. Складання та записування речень за малюнками.
52	08.12	Добираю іменники. Складання речень (впр. 1-12, с. 58-59).
53	09.12	Діагностична робота. Списування. «Шишкаррики»
54	13.12	Аналіз списування. Пишу з великої букви імена, по батькові, прізвища. Складання речень (впр 1-10, с. 60—61).
55	14.12	Дізнаюсь про походження імен і прізвищ. Доповнення речень (впр. 1-12, с. 62-63).
56	15.12	Розвиток зв'язного мовлення 7. Тема: «За вікном летить сніжок». Складання речень з використанням допоміжного матеріалу.
57	16.12	Закріплення вмінь писати з великої букви імена, по батькові, прізвища.
58	20.12	Пишу з великої букви клички тварин. Доповнення речень (впр. 1-8, с. 64-65).
59	21.12	Пишу з великої букви назви міст і сіл. Складання речень (впр. 1-8, с. 65—66).
60	22.12	Пишу з великої букви назви гір, річок, озер і морів. Складання речень (впр. 1-11, с. 67-68). Закріплення вмінь писати з великої букви клички тварин, назви міст і сіл, гір, річок, озер і морів.
61	23.12	Діагностична робота. Перевірка мовних знань і вмінь. «Досліджую іменники»

62	28.12	Розвиток зв'язного мовлення 8. Тема: «Весело взимку на гірці». Складання речень за запитаннями.
63	29.12	Аналіз д/р. Розпізнаю іменники, які називають один предмет і багато. Звуковий аналіз слів (впр. 1-11, с. 69-70). Розпізнаю іменники, які називають один предмет і багато. Записування відповідей на запитання (впр. 1-7, с. 70-71).
64	30.12	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую іменники». Підсумковий урок-квест.

II семестр

№ п/п	Дата	Тема уроку
Досліджую прикметники		
1.	17.01	Розпізнаю слова— назви ознак. Доповнення речень. Інтерв'ю (впр. 1-9, с. 72-73).
2.	18.01	Добираю прикметники. Складання речень. Написання розповіді про свою улюблену пору року (впр. 1-11, с. 74-75).
3.	19.01	Утворюю прикметники. Складання речень (впр. 1-8, с. 76-77).
4.	20.01	Розвиток зв'язного мовлення. Турбота зігріває взимку
5.	24.01	Поєдную прикметники з іменниками. Записування відповідей на запитання (впр. 1-11, с. 77-78).
6.	25.01	Змінюю прикметники за числами. Складання рецепту за запитаннями (впр. 1-8, с. 79-80).
7.	26.01	Розпізнаю близькі за значенням прикметники. Складання речень (впр. 1-7, с. 80-81).
8.	27.01	Добираю прикметники, протилежні за значенням. Редагування тексту (впр. 1-8, с. 82-83).
9.	31.01	Розрізняю пряме і переносне значення

		прикметників. Складання і відгадування загадок. Складання речень (<i>впр. 1-7, с. 83-84</i>).
10.	01.02	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую прикметники».
11.	02.02	Розвиток зв'язного мовлення. Справжній друг
Досліджую дієслова		
12.	03.02	Розпізнаю слова — назви дій. Доповнення речень. Складання розповіді за світлиною (<i>впр. 1-9, с. 85-86</i>).
13.	07.02	Добираю дієслова. Складання відповіді на запитання за запрошенням. Складання речень за світлинами (<i>впр. 1-10, с. 87-88</i>).
14.	08.02	Використовую дієслова в мовленні. Читання в ролях. Квиток на атракціон. Доповнення речень (<i>впр. 1-7, с. 89-90</i>).
15.	09.02	Змінюю дієслова за числами. Читання в ролях. Складання речень (<i>впр. 1-7, с. 90-91</i>).
16.	10.02	Розпізнаю близькі за значенням дієслова. Складання речень про персонажів мультфільмів (<i>впр. 1-8, с. 92-93</i>).
17.	14.02	Розрізняю протилежні за значенням дієслова. Написання смс-повідомлення. Складання речень (<i>впр. 1-9, с. 93-94</i>).
18.	15.02	Закріплення знань про близькі та протилежні за значенням дієслова.
19.	16.02	Розвиток зв'язного мовлення. Струмочки нам співають
20.	17.02	Спостерігаю за багатозначними дієсловами. Складання речень (<i>впр. 1-9, с. 95-96</i>).
21.	21.02	Розрізняю пряме і переносне значення дієслів. (<i>впр. 1-10, с. 96-97</i>).
22.	22.02	Розрізняю пряме і переносне значення дієслів. Доповнення речень. Реклама.
23.	23.02	Діагностична робота: Перевірка мовних одиниць з теми: «Прикметник. Дієслово».

24.	24.02	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую дієслова».
Досліджую числівники		
25.	28.02	Розпізнаю слова — назви чисел. (впр. 1-9, с. 98-99).
26.	01.03	Розпізнаю слова — назви чисел. Інтерв'ю за поданими запитаннями. Складання речень.
27.	02.03	Розвиток зв'язного мовлення. Струмочки нам співають про весну
28.	03.03	Добираю числівники. Записування відповідей на запитання. Складання речень (впр. 1-11, с. 100-101).
29.	09.03	Утворюю числівники. Звуковий аналіз слів. Складання речень (впр. 1-12, с. 102-103).
30.	10.03	Поєдную числівники з іменниками. (впр. 1-8, с. 103-104).
31.	12.03	Поєдную числівники з іменниками. Складання розповіді про клас за поданими запитаннями (впр. 1-8, с. 103-104).
32.	14.03	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую числівники».
Досліджую службові слова		
33.	15.03	Розпізнаємо службові слова. Складання і записування речень за малюнком (впр. 1-8, с. 105-106).
34.	16.03	Пишу службові слова окремо від інших. Складання речень. Відгадування загадок (впр. 1-8, с. 106-107).
35.	17.03	Розвиток зв'язного мовлення. Перші весняні квіти. Підсніжник.
36.	21.03	Використовую службові слова. Доповнення тексту службовими словами (впр. 1-14, с. 108-109).
37.	22.03	Розрізняю частини мови за питаннями. Складання речень (впр. 1-12, с. 110-111) Діагностична робота: Діалог (усно)

38.	23.03	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую службові слова». Діагностична робота: Діалог (усно)
Досліджую речення		
39.	24.03	Розпізнаю речення. Складання речень із поданих слів (<i>впр. 1-10, с. 112-113</i>).
40.	04.04	Досліджую розповідні речення. Розділові знаки наприкінці розповідних речень. Складання речень за коміксами (<i>впр. 1–10, с. 114-115</i>).
41.	05.04	Досліджую питальні речення. Редагування тексту. Складання речень за малюнками (<i>впр. 1-8, с. 115-116</i>). Діагностична робота: Діалог (усно)
42.	06.04	Досліджую спонукальні речення. Розділові знаки наприкінці спонукальних речень. Складання тексту для реклами (<i>впр. 1-8, с. 117-118</i>).
43.	07.04	Розвиток зв'язного мовлення. Птахи - наші пернаті друзі.
44.	11.04	Розрізняю окличні і неокличні речення. Складання речень за малюнками (<i>впр. 1-7, с. 118-119</i>).
45.	12.04	Визначаю головні слова в реченні. Доповнення тексту. (<i>впр. 1-11, с. 120-121</i>).
46.	13.04	Визначаю головні слова в реченні. Написання розповіді за малюнком та поданими словами (<i>впр. 1-11, с. 120-121</i>).
47.	14.04	Поширюю речення за питаннями. Складання речень (<i>впр. 1-10, с. 122-123</i>).
48.	18.04	Складаю речення. Складання розповіді про весну (<i>впр. 1- 121, с. 123-124</i>).
49.	19.04	Діагностична робота: Перевірка мовних одиниць з теми: «Досліджую речення».

50.	20.04	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Досліджую речення».
Досліджую текст		
51.	21.04	Розвиток зв'язного мовлення. Сонечко, сонечко, заглянь у віконечко.
52.	26.04	Розпізнаю текст. Написання тексту за малюнком (<i>впр. 1-10, с. 125-126</i>).
53.	27.04	Добираю заголовок тексту. Складання тексту за поданим заголовком і світлиною (<i>впр. 1-10, с. 127-128</i>).
54.	28.04	Діагностична робота: Списування. Багатства України (с. 38)
55.	03.05	Досліджую будову тексту. Редагування тексту. (<i>впр. 1-10, с. 129-130</i>).
56.	04.05	Досліджую будову тексту. Складання тексту за серією малюнків (<i>впр. 1-10, с. 129-130</i>).
57.	05.05	Розрізняю текст-розповідь. (<i>впр. 1, 2, с. 131</i>)
58.	10.05	Розпізнаю текст-опис. Складання тексту-опису білки за поданими запитаннями. (<i>впр. 3-6, с. 131-132</i>)
59.	11.05	Розвиток зв'язного мовлення. Посади своє дерево
60.	12.05	Виявляю слова, які прикрашають текст. Доповнення тексту словами з довідки. Написання тексту за світлиною і поданими запитаннями (<i>впр. 1-11, с. 133-134</i>).
61.	16.05	Прикрашаю текст. Читання в особах. Інтерв'ю за поданими запитаннями. Написання тексту за поданим початком (<i>впр. 1-11, с. 135-136</i>).
62.	17.05	Удосконалюю текст. Інтерв'ю за поданими запитаннями. Редагування тексту (<i>впр. 1-10, с. 137-138</i>).
63.	18.05	Діагностична робота: Диктант. Берізка (с. 89)

64.	19.05	Розвиток зв'язного мовлення. Незабаром літо
65.	23.05	Повторюю вивчене (<i>впр. 1-15, с. 139-140</i>). <i>Частини мови. Речення за метою висловлювання.</i>
66.	24.05	Закріплюю вивчене (<i>впр. 1-6, с. 141</i>). <i>Текст. Заголовок. Слова протилежні за значенням.</i>
67.	25.05	Закріплюю вивчене (<i>впр. 7-14, с. 142</i>). <i>Розділові знаки в кінці речень. Текст</i>
68.	26.05	Підсумковий урок

3 КЛАС
УКРАЇНСЬКА МОВА
(автори: К.І.Пономарьва та Л.А.Гайова (2020))
«Українська мова та читання»

I семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
1.		Знайомство з підручником. Державні символи України (с.1-3)
2.		Розрізняю голосні і приголосні звуки. Створення висловлення за власними спогадами та поданими запитаннями (с.4-5; 1-8).
3.		Розпізнаю м'які приголосні звуки. Побудова звукових схем слів. (с.6-7; 1-12).
4.		Розвиток зв'язного мовлення. Спогади про літо
5.		Пригадую слова з апострофом і звуками [дж], [дз], [дз'] (с. 8-9; 1-10)
6.		Правильно вимовляю дзвінкі приголосні звуки в кінці слова і складу. (с.10-11; 1-10).
7.		Правильно записую слова із сумнівними приголосними звуками. (с.12-13; 1-8).
8.		Розпізнаю слова з ненаголошеними звуками [е], [и]. (с. 14-15; 1-11).
9.		Правильно записую слова з ненаголошеними звуками [е], [и]. (с. 16-17; 1-11).
10.		Пригадую правила переносу слів. (с. 18-19; 1-7).
11.		Розвиток зв'язного мовлення. «Осінь зачаровує красою». Малюю словами осінь
12.		Пригадую і використовую алфавіт. (с. 19-21; 1-9).
13.		Шукаю слова в словнику за алфавітом. (с. 21-

		22; 1-7).
14.		Повторення і закріплення знань про звуки й букви, умінь правильно переносити слова, записувати слова в алфавітному порядку
15.		Діагностична робота. Диктант Осінь у парку (с. 5)
16.		Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи.
17.		Розрізняю пряме і переносне значення слів. (с. 23-24; 1-9).
18.		Розпізнаю синоніми. (с.25-26; 1-26)
19.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді за серією малюнків і складеними запитаннями. «Пікнік».
20.		Добираю синоніми. Написання тексту про своє бажання . (с.27-28; 1-7).
21.		Розпізнаю і добираю антоніми. Складання розповіді на задану тему (с.28-30; 1-7).
22.		Розпізнаю слова, які мають кілька значень. (с.30-32; 1-8).
23.		Спостерігаю за словами, які звучать однаково, але мають різні значення. (с.32-33; 1-7).
24.		Повторення і закріплення знань про лексичне значення слова.
25.		Навчальний переказ.
26.		Діагностична робота. Письмовий переказ Рятівниця горобина. (с. 10)
27.		Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи.
28.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за колективно складеним планом. «Покинуте кошеня».
29.		Визначаю корінь слова. Написання розгорнутої відповіді на запитання (с.34-35;

		1-7).
30.		Розпізнаю спільнокореневі слова (с.36-37; 1-8).
31.		Спостерігаю за чергуванням голосних у коренях слів. (с.37-39; 1-8).
32.		Спостерігаю за чергуванням приголосних у коренях слів. (с.39-41; 1-7).
33.		Розрізняю корені з однаковим звучанням, але різним значенням. Написання тексту за світлиною (с.41-43; 1-9).
34.		Розвиток зв'язного мовлення Побудова розповіді за коміксом і складеними запитаннями. «Весела дитяча пригода»
35.		Визначаю закінчення в словах. (с.43-45; 1-7).
36.		Спостерігаю за призначенням закінчень у мовленні. Складання і записування розповіді за поданими запитаннями (с.45-47; 1-7).
37.		Спостерігаю за призначенням закінчень у мовленні. Складання і записування розповіді за поданими запитаннями (с.47-48; 1-10).
38.		Розрізняю спільнокореневі слова і різні форми одного слова. (с.49-50; 1-8).
39.		Визначаю префікс у словах. Написання розповіді за поданими запитаннями. (51-52; 1-8).
40.		Утворюю слова за допомогою префіксів. Відновлення тексту в буклеті. (с.53-54; 1-8).
41.		Складання діалогів (письмово)
42.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за колективно складеним планом. «Небезпечна пригода на річці».
43.		Складання діалогів (письмово)
44.		Діагностична робота. Діалог (письмово) Твої розваги (с. 13)

45.		Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
46.		Розрізняю префікси і службові слова. Складання тексту про свої вподобання (с.54-56; 1-7).
47.		Спостерігаю за написанням слів із префіксами роз-, без-. (с.56-57; 1-9).
48.		Досліджую написання слів із префіксами з-, с-. (с.58-59; 1-10).
49.		Спостерігаю за вживанням апострофа після префіксів. (с.60-61; 1-7).
50.		Правильно переносу слова з апострофом після префіксів. Написання розповіді за запитаннями на основі прочитаного тексту (с.61-63; 1-8).
51.		Визначаю суфікс у словах. Написання розповіді за поданими запитаннями на основі прочитаного тексту (с.63-65; 1-10).
52.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді на основі малюнка, вірша, вражень від музичного твору та власних спостережень. «Зима прийшла».
53.		Діагностична робота. Списування Ч II, с. 65(55 слів)
54.		Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
55.		Утворюю слова за допомогою суфіксів (с.65-67; 1-9).
56.		Визначаю будову слова. Написання тексту про свої вподобання (с.67-68; 1-8).
57.		Розбираю слова за будовою. Написання розгорнутої відповіді на запитання (с.69-70; 1-9).
58.		Розпізнаю слова з орфограмами. Написання розповіді за поданими

		запитаннями (с.71-72; 1-7).
59.		Перевіряю написання ненаголошених [е], [и] в коренях слів. (с.72-74; 1-12).
60.		Пишу записку і СМС-повідомлення. Вправління у написанні слів з ненаголошеними [е], [и] в коренях (с.74-76; 1-11).
61.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за колективно складеним планом. «Не врода прикрашає людину, а добрі справи».
62.		Перевіряю написання слів з ненаголошеними [е], [и] за словником. (с.76-77; 1-6).
63.		Діагностична робота. Перевірка мовних знань і вмінь Спостерігаю за значенням слова. Досліджую будову слова (с. 6)
64.		Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи

II семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
1.	18.01	Розрізняю власні і загальні іменники. Написання тексту за поданими запитаннями (с. 80-81; 1-7).
2.	17.01	Розрізняю іменники — назви істот і неістот. Складання речень (с. 78-79; 1-7).
3.	19.01	Записую власні назви з великої букви. (с.81-83; 1-7).
4.	20.01	Розвиток зв'язного мовлення. Пишу враження від новорічного свята (60)
5.	24.01	Розпізнаю іменники, які утворилися від дієслів і прикметників. Редагування тексту (с. 83-85; 1-10).

6.	25.01	Визначаю рід іменників. Записування відповідей на запитання (с. 85-87; 1-7).
7.	26.01	Змінюю іменники за числами. Написання власних і загальних іменників (с. 88-89; 1-9).
8.	27.01	Дізнаюсь про іменники, які не змінюються за числами. Складання речень (с. 90-91; 1-9).
9.	31.01	Розвиток зв'язного мовлення. Переказ тексту « Віщуни природи» (67)
10.	1.02	Розпізнаю прикметники. Складання речень (с. 92-93; 1-10).
11.	2.02	Діагностична робота. Диктант Друзі (с. 60)
12.	3.02	Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
13.	7.02	Встановлюю зв'язок прикметників з іменниками. Добір прикметників до іменників (с. 94-95; 1-8).
14.	8.02	Змінюю прикметники за числами. Складання речень (с. 96-97; 1-9).
15.	9.02	Змінюю прикметники за родами. Встановлення зв'язку прикметників з іменниками (с. 97-99; 1-7).
16.	10.02	Визначаю родові закінчення прикметників. Складання речень (с. 99-100; 1-7).
17.	14.02	Прикрашаю своє мовлення прикметниками (с. 101-102; 1-11).
18.	15.02	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Дізнаюся більше про прикметники».
19.	16.02	Розвиток зв'язного мовлення. Переказ тексту « Випадок в автобусі» (81)
20.	17.02	Пригадую числівники. Робота з географічною картою (с. 103-104; 1-9).
21.	21.02	Правильно наголошую і записую

		числівники. Складання речень (с. 105-106; 1-10).
22.	22.02	Правильно читаю числові вирази. Складання тексту (с. 106-107; 1-8).
23.	23.02	Розпізнаю дієслова. Складання тексту (с. 108-109; 1-8).
24.	24.02	Правильно записую дієслова на -ться, -шея. Складання тексту за малюнками (с. 110-111; 1-7).
25.	28.02	Розвиток зв'язного мовлення. Переказ тексту «Дружні шпаки» (109)
26.	1.03	Розрізняю часові форми дієслів (с. 111-113; 1-7).
27.	2.03	Змінюю дієслова за часами. Складання розповіді про козаків (с. 113-11; 1-105).
28.	3.03	Правильно пишу не з дієсловами. Написання порад (с. 115—116; 1-7).
29.	9.03	Встановлюю зв'язок дієслів з іменниками. Редагування тексту (с. 117-118; 1-9).
30.	10.03	Добираю дієслова — антоніми і синоніми. Складання розповіді про стародавній ярмарок (с. 119- 120; 1-9).
31.	12.03	Пригадую службові слова (с. 121—122; 1-7).
32.	14.03	Розвиток зв'язного мовлення. Переказ тексту «Зозуля» (116)
33.	15.03	Діагностична робота. Перевірка мовних знань і вмінь Досліджую прикметники. Дізнаюся більше про дієслова (с. 18)
34.	16.03	Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
35.	17.03	Розпізнаю прийменники. Сполучення прийменників з іменниками (с. 122-124; 1-9).
36.	21.03	Розрізняю частини мови. Робота з афішею (с. 124-126; 1-10).

37.	22.03	Узагальнення і систематизація знань учнів із розділу «Частини мови».
38.	23.03	Розрізняю розповідні, питальні і спонукальні речення, окличні й неокличні (с. 127-129; 1-9).
39.	24.03	Вживаю речення зі звертанням. Навчальний діалог (с. 129—130; 1-9).
40.	4.04	Розвиток зв'язного мовлення.
41.	5.04	Визначаю в реченні головні і другорядні члени. Складання речень за малюнками (с. 131-133; 1-9).
42.	6.04	Встановлюю зв'язок слів у реченні. Складання речень (с. 133-134; 1-8).
43.	7.04	Утворюю словосполучення. Головне і залежне слово у словосполученні (с. 134-136; 1-11).
44.	11.04	Утворюю словосполучення. Головне і залежне слово у словосполученні (с. 134-136; 1-11).
45.	12.04	Будую різні види речень. Встановлення зв'язку слів у реченні (с. 137-138; 1-11).
46.	13.04	Діагностична робота. Перевірка мовних знань і вмінь. Будую речення (с. 22)
47.	14.04	Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
48.	18.04	Розвиток зв'язного мовлення.
49.	19.04	Пригадую будову тексту. Редагування тексту (с. 139-140; 1-8).
50.	20.04	Розрізняю тексти: розповідь, опис і міркування. Визначення типів текстів (с. 141-143; 1-8).
51.	21.04	Будую текст-міркування (с. 143-145; 1-8).
52.	26.04	Складаю есе. Порівняння текстів різних типів (с. 145-147; 1-7).
53.	27.04	Визначаю тему і мету тексту. Добираю

		заголовок Складання розповіді про Київ (с. 147-149; 1-9).
54.	28.04	Складаю план тексту. Доповнення речень (с. 149-151; 1-12).
55.	3.05	Розвиток зв'язного мовлення.
56.	4.05	Спостерігаю за зв'язком речень у тексті. Складання плану тексту (с. 151-153; 1-8).
57.	5.05	Розрізняю тексти різних стилів (с. 153-155; 1-10).
58.	10.05	Повторюю вивчене. Закріплюю вивчене Прикметник (с. 156; 1-7).
59.	11.05	Закріплюю вивчене Дієслово (с. 157; 8-12).
60.	12.05	Діагностична робота. Диктант «Липка» (с. 17)
61.	16.05	Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
62.	17.05	Застосовую вивчене Пояснення орфограм у виділених словах (с. 158-159; 1-5).
63.	18.05	Застосовую вивчене Написання числівників(с. 159; 7-11).
64.	19.05	Розвиток зв'язного мовлення.
65.	23.05	Застосовую вивчене
66.	24.05	Діагностична робота. Списування Україна (с. 15)
67.	25.05	Аналіз та коригування навчальних досягнень учнів за результатами діагностичної роботи
68.	26.05	Підсумковий урок за рік

4 КЛАС
УКРАЇНСЬКА МОВА
(автори: К.І. Пономарьова та Л.А. Гайова (2021)
«Українська мова та читання»)

I семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
1.		Ознайомлення з метою і завданнями уроків української мови в 4 класі, підручником з української мови й умовними позначеннями в ньому. Пригадування державних символів України та правил поведінки під час звучання гімну (с.1-3)
2.		Повторюю знання про звуки і букви. Пригадую, що я знаю про звуки і букви (с.4-5)
3.		Правильно пишу слова з ненаголошеними звуками [є], [и] в коренях (с.6-7)
4.		Пригадую слова з подовженими приголосними звуками й апострофом (с.8-9)
5.		Правильно вимовляю і записую слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці складу (с.9-11)
6.		Правильно наголошую слова (с.11-14)
7.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді про свої враження від побаченого. Тема для спілкування: «Враження від осінньої природи» (с. 4-6 зошит «Малюю словом»)
8.		Діагностувальна робота: Діалог(усно або письмово)
9.		Розташовую слова в алфавітному порядку (с.14-15)
10.		Правильно поділяю слова для переносу (с.15-16)
11.		Повторення і закріплення знань про звуки

		й букви, умінь правильно переносити слова, записувати слова в алфавітному порядку.
12.		Повторення і закріплення знань про звуки й букви, умінь правильно переносити слова, записувати слова в алфавітному порядку. Тематична робота з теми «Звуки і букви» (с. 1-6, посібник «Мої досягнення»)
13.		Розрізняю пряме і переносне значення слів. розгорнутої відповіді на подане запитання (с.17-18)
14.		Добираю синоніми й антоніми (с.19-18)
15.		Розпізнаю багатозначні слова (с.21-22)
16.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Хитрий Карло» (с. 7-9 зошит «Малюю словом»)
17.		Досліджую фразеологізми (с.23-24)
18.		Повторення і закріплення знань про лексичне значення слова
19.		Повторення і закріплення знань про значення слова.
20.		Повторення і закріплення знань про значення слова. Тематична робота з теми «Значення слова» (с. 7-12, посібник «Мої досягнення»)
21.		Діагностувальна робота : Диктант
22.		Визначаю будову слова (с.25-26)
23.		Розрізняю співзвучні префікси і прийменники (с.27-29)
24.		Досліджую слова із префіксами <i>пре-</i> і <i>при-</i> (с.29-31)
25.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання казки з використанням порівняльного опису. Тема для спілкування: «Казка про яблуню і березу» (с. 10-12 зошит «Малюю словом»)
26.		Утворюю слова за допомогою префіксів і суфіксів. (с.31-32)

27.		Повторення і закріплення знань про будову слова
28.		Тематична робота з теми «Будова слова» (с. 13-16, посібник «Мої досягнення»)
29.		Розрізняю іменники — назви істот і неістот, власні і загальні назви (с.33-34)
30.		Визначаю рід і число іменників (с.35-37)
31.		Досліджую відмінки і відмінкові питання (с.37-39)
32.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді за одним із поданих зачинів. Тема для спілкування: «Моє ставлення до школи» (с.13-15 зошит «Малюю словом»)
33.		Змінюю іменники за відмінками (с.39-40)
34.		Визначаю початкову форму іменників (с.41-42)
35.		Досліджую закінчення іменників жіночого роду в родовому відмінку однини (с.43-45)
36.		Вживаю паралельні форми іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини (с.45-47)
37.		Спостерігаю за чергуванням приголосних звуків у давальному і місцевому відмінках однини (с.48-50)
38.		Спостерігаю за чергуванням голосних звуків під час відмінювання іменників (с.50-52)
39.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Дві групі й одна» (с. 16-18 зошит «Малюю словом»)
40.		Діагностувальна робота: Письмовий переказ
41.		Досліджую закінчення іменників жіночого роду в орудному відмінку однини (с.52-55)
42.		Досліджую закінчення іменників чоловічого роду в орудному відмінку однини (с.55-57)

43.		Досліджую написання іменників жіночого роду з основою на приголосний звук в орудному відмінку однини (с.58-59)
44.		Досліджую закінчення іменників у родовому і місцевому відмінках множини (с.60-61)
45.		Розбираю іменник як частину мови (с.61-62)
46.		Повторення і закріплення знань про іменник
47.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді за поданим планом. Тема для спілкування: «Мій улюблений журнал» (с. 19-21 зошит «Малюю словом»)
48.		Діагностувальна робота : Списування
49.		Повторення і закріплення знань з теми «Дізнаюся більше про іменники».
50.		Повторення і закріплення знань з теми «Дізнаюся більше про іменники». Тематична робота з теми «Іменник» (с. 17-22, посібник «Мої досягнення»)
51.		Пригадую вивчене про прикметник (с.63-65)
52.		Спостерігаю за відмінюванням прикметників (с.65-68)
53.		Визначаю початкову форму прикметників (с.68-69)
54.		Досліджую закінчення прикметників жіночого роду в давальному і місцевому відмінках (с.70-71)
55.		Утворюю прикметники за допомогою префіксів і суфіксів (с.72-74)
56.		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Шкідливість куріння» (с. 22-24 зошит «Малюю словом»)

57.		Досліджую прикметники з суфіксами -ськ-, -зьк-, -цьк- (с.74-75)
58.		Визначаю рід, число і відмінок прикметників (с.76-77)
59.		Розбираю прикметник як частину мови (с.78-79)
60.		Повторення і закріплення знань з теми «Дізнаюся більше про прикметник». Тематична робота з теми «Прикметник» (с. 23-28, посібник «Мої досягнення»)
61.		Повторення і закріплення знань з теми «Дізнаюся більше про іменник. Дізнаюся більше про прикметник».
62.		Діагностувальна робота: Перевірка мовних одиниць з теми : «Дізнаюся більше про іменник. Дізнаюся більше про прикметник».
63.		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Про розум і вдячність диких тварин» (с. 25-27 зошит «Малюю словом»)
64.		Узагальнення вивченого. Підсумковий урок за I семестр.

II семестр

№ уроку	Дата уроку	Тема уроку
Пригадую числівники		
1.	17.01.	Розпізнаю числівники в реченні і тексті (с.80-82)
2.	18.01.	Досліджую форми родового відмінка числівників 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 (с.82-84)

3.	19.01.	Правильно вживаю форми числівників на позначення часу протягом доби (с.84-85)
4.	20.01.	Закріплення і застосування знань про числівник
Досліджую займенник		
5.	24 .01.	Розпізнаю займенники (с.86-87)
6.	25.01.	Досліджую особові займенники (с.88-89)
7.	26.01.	Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді про своє ставлення до персонажів тексту. Тема для спілкування: «Стосунки між однолітками» (с. 28-31 зошит «Малюю словом»)
8.	27.01.	Спостерігаю за відмінюванням займенників 1-ої і 2-ої особи (с.90-92)
9.	31.01.	Досліджую відмінювання займенників 3-ої особи (с.92-94)
10.	01.02.	Розбираю займенники як частину мови (с.94-96)
11.	02.02.	Діагностувальна робота: Диктант
12.	03.02.	Закріплення і застосування знань про займенники
13.	07.02.	Повторення і закріплення знань з тем: Пригадую числівники і досліджую займенник. Тематична робота з тем «Пригадую числівники» і «Досліджую займенник» (с. 29-34, посібник «Мої досягнення»)
Дізнаюся більше про дієслово		
14.	08.02.	Розпізнаю дієслова (с.97-99)
15.	09.02.	Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Справжня дружба» (с. 32-34 зошит «Малюю словом»)
16.	10.02.	Розпізнаю неозначену форму дієслова (с.99-101)
17.	14.02.	Змінюю дієслова за числами (с.101-103)
18.	15.02.	Визначаю часи дієслів (с.103-105)

19.	16.02.	Перевіряю написання закінчень дієслів теперішнього часу (с.106-107)
20.	17.02.	Утворюю різні форми дієслів майбутнього часу (с.108-109)
21.	21.02.	Правильно записую закінчення дієслів майбутнього часу (с.110-111)
22.	22.02.	Розвиток зв'язного мовлення. Складання розповіді про власні інтереси. Тема для спілкування: «Моє хобі» » (с. 35-37 зошит «Малюю словом»)
23.	23.02.	Утворюю дієслова минулого часу (с.112-113)
24.	24.02.	Досліджую дієслова на -ся (с.114-115) Розбираю дієслово як частину мови (с.116-117)
25.	14.03.	Закріплення і застосування знань про дієслово. Повторення і закріплення знань з тем : Дізнаюся більше про дієслово. (с.35-40, посібник «Мої досягнення»)
26.	15.03.	Діагностувальна робота: Перевірка мовних одиниць з теми «Дізнаюся більше про дієслово».
Досліджую прислівник		
27.	16.03.	Спостерігаю за прислівниками (с.118-119)
28.	17.03.	Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Бурулька» (с.38-40 зошит «Малюю словом»)
29.	21.03.	Розрізняю прислівники і прикметники (с.120-122)
30.	22.03.	Правильно записую прислівники (с.123-124)
31.	23.03.	Утворюю прислівники (с.124-125)
32.	24.03.	Закріплення і застосування знань про прислівник.

33.	28.03.	Тематична робота з теми «Досліджую прислівник» (с41-46, посібник «Мої досягнення»)
Будую речення		
34.	29.03.	Пригадую знання про речення. (с.126-127)
35.	30.03.	Розвиток зв'язного мовлення. Написання розмірковування на задану тему. Тема для спілкування: «Мій рідний край» (с.41-43 зошит «Малюю словом»)
36.	31.03.	Розпізнаю і будує речення різних видів (с.128-129)
37.	04.04.	Визначаю головні і другорядні члени речення (с.130-131)
38.		Встановлюю зв'язок слів у реченні (с.132-133)
39.	05.04.	Спостерігаю за однорідними членами речення (с.134-135)
40.		Складаю речення з однорідними членами (с.136-138)
41.	06.04.	Застосовую знання про речення (с.138-139)
42.	07.04.	Розвиток зв'язного мовлення. Написання вибіркового переказу тексту. Тема для спілкування: «Кмітливий грак» (с.44-46 зошит «Малюю словом»)
43.	11.04.	Повторення і закріплення знань про речення. Тематична робота з теми «Будую речення» (с47-50, посібник «Мої досягнення»)
44.	12.04.	Діагностувальна робота: Перевірка мовних одиниць з теми «Будую речення».
Застосовую знання про текст		
45.	13.04.	Пригадую будову тексту (с.140-141)
46.	14.04.	Визначаю тему і мету тексту (с.142-143)
47.	18.04.	Складаю план тексту (с.145-146)
48.	19.04.	Розрізняю різновиди текстів (с.146-148)

49.	20.04.	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Написання чарівної казки. Тема для спілкування: «Якби я був чарівником (була чарівницею)» (с.47-48, зошит «Малюю словом»)
50.	21.04.	Будую текст-опис (с.149-150)
51.	26.04.	Будую текст-міркування (с.150-152)
52.	27.04.	Складаю есе (с.152-154)
53.	28.04.	Розрізняю стилі текстів (с.154-155)
54.	03.05.	Діагностувальна робота: Письмовий твір
55.	04.05.	Повторення і закріплення знань про текст
56.	05.05.	Тематична робота з теми «Застосовую знання про текст» (с. 51-56, посібник «Мої досягнення»)
57.	10.05.	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Миколка, Вітя і цуцик» (с.49-51, зошит «Малюю словом»)
Повторюю і застосовую вивчене		
58.	11.05.	Діагностувальна робота: Диктант
59.	12.05.	Пригадую вивчене (с.156-157)
60.	16.05.	Застосовую знання з мови (с.158-159)
61.	17.05.	Повторення і закріплення вивченого.
62.	18.05.	Державна підсумкова атестація
63.	19.05.	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Написання розповіді про свою мрію. Тема для спілкування: «Моя заповітна мрія» (с.52-55, зошит «Малюю словом»)
64.	23.05.	Повторення і закріплення вивченого.
65.	24.05.	Діагностувальна робота: Списування
66.	25.05.	Повторення і закріплення вивченого.
67.	26.05.	Підсумковий урок за рік

ЗРАЗКИ КОНСПЕКТІВ УРОКІВ

Урок навчання грамоти

1 клас

Добуквений період

Тема. Закріплення правильної звуковимови голосних звуків українського алфавіту . Розвиток мовного дихання (виспівування голосних).

Мета. Закріпити у дітей знання голосних; розвивати вміння учнів виконувати дихальні та голосові вправи; вчити склади з буквами які позначають голосні звуки; виділяти голосні звуки у словах; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати зв'язне мовлення.

Обладнання: Малюнок палацу, букви що позначають голосні звуки а, о, у, и, і, е, квітки, листочки з складами , лялька Мотринка, надруковані скоромовки з малюнками та пісенька про голосні, зайчик, білочка, малюнки до голосових вправ.

Тип уроку: Засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Організаційно-вступна частина

Учитель.

Всі за парти ми сідаєм
До роботи приступаєм
Щойно пролунав дзвінок –
Час почати нам урок!

Установочно-мотиваційний етап

Учитель. Діти, який у вас настрій? Усміхніться, поділіться гарним настроєм з товаришами, доторкніться долоньками до долоньок товариша по парті.

- Покажіть мімікою задоволення, радість.

II. Оголошення теми уроку.

Учитель. Як хочеться, щоб такий настрій був у вас до кінця уроку. А він і не може бути іншим, адже сьогодні ми з вами здійснимо подорож у Казкову країну. Як ви думаєте, хто живе у цій країні?

- Там живуть всі-всі букви, а ми з вами завітаємо до голосних, але спочатку давайте з вами виконаємо дихальні вправи

II.1 Логопедична хвилинка

1. «Кульбабка»

Бубоніла діду баба,
Ой, не дмухай на кульбабу,
Бо із неї полетять,
Сто малих кульбабенят.

(Потрібно легенько вдихнути носиком і видихнути через рот, губки скласти трубочкою).

2. «Сонько»

Щось сонько малий притих,
Вдих і видих, вдих і видих.
Вдих і видих, знову вдих.

(Потрібно спокійно дихати носиком).

3. «Гарячий чай»

Ти гарячий чай любила п'яти?
Спочатку його треба постудити!

(Потрібно подути декілька разів і потягнути повітря до себе).

4. «Вітер»

Сильний дужий вітер дме,
До землі дерева гне.

(Потрібно широко відкрити рот і глибоко вдихати і видихати).

5. «Квітка»

Як духмяно пахнуть квіти
Задоволені всі діти.
Кожен з них відчути рад,
Цей чудовий аромат.

(Потрібно глибоко вдихнути носиком і видихаючи через ротик казати: «Чудово»).

III. Місточок скоромовок і чистомовок

Вчитель.

- Щоб дістатися до Казкової країни, нам потрібно перейти через чарівну річку місточком скоромовок і чистомовок.

- Ой, дивіться, хто це? Та це ж дуже красива і розумна дівчинка Мотринка. Вона навчить вас правильно і красиво говорити. Мотринка буде уважно слідкувати за тим, як ви будете вимовляти слова та звуки в скоромовках та чистомовках.

Вчитель.

- Давайте пригадаємо, які скоромовки ми з вами вивчили.

Ай-ай-ай — ми підемо в гай,

Ав-ав-ав – не лови гав,

Ар-ар-ар – вправний кухар,

Ар-ар-ар - кипить наш самовар,

Ам-ам-ам — нікому не дам.

Я зик угору - ша-ша-ша,

Наша Маша в ліс пішла.

Язык донизу - са-са-са,

Укусила в ніс оса.

Язык угору - ши-ши-ши,

Машу в лісі ми знайшли.

Язык донизу - си-си-си,

Вуса, вуса у оси.

Вітерець у лісі - ш-ш-ш,

повзе вуж у траві - с-с-с,

прилетів жук - ж-ж-ж,

заспівав комарик - з-з-з,

чайник пару випускає - к-к-к.

– А тепер пригадаємо пісеньку про голосні і проспівачемо її.

А-а-а – котика нема.

О-о-о – його ми знайдемо.

У-у-у – он він у кутку.

Е-е-е – мишку нам несе.

І-і-і – он він на печі.

И-и-и – доглядає сні.

Вчитель.

- Молодці діти! Ви гарно пройшли через «Місточок скоромовок і чистомовок». Мотринка вами задоволена.

IV. Цікаві листочки**Вчитель**

- Продовжуємо мандрівку. Дивіться, хто це нас зустрічає? Та це ж наш товариш Зайчик. Пам'ятає, він приходив до класу подивитися, як вчать діти у підготовчому класі. (Вчитель прикріплює на дошку листочки, на яких написані склади).

- Перш ніж іти далі, давайте допоможемо Зайчику прочитати склади, адже він не ходить до школи і не знає голосні звуки.

АУ УА АО ОА АУО УАО

- Молодці діти, ви правильно і гарно прочитали склади. Мотринка дуже вами задоволена і радіє за вас.

V. Фізкультхвилинка

- Ви, напевно, трішки стомилися, подорожуючи. Наша Мотринка не тільки розумна, а й ще прихильниця спорту і активного відпочинку, тому вона приготувала для вас цю фізкультхвилинку.

Хмара сонечко закрила,

Слізки дрібнії зронила.

Ми ті слізки позбираєм,

У травичці пошукаєм.

Пострибаєм, як звірята,

Політаєм, як пташата.

Потанцюємо ще трішки,

Розімнемо ручки, ніжки.

Всі веселі, от чудово!

За роботу сіли знову!

VI. Завдання білочки**Вчитель.**

- Ось, діти, ми з вами дійшли до дрімучого лісу. На жаль далі немає стежки і ми можемо заблукати. Та щоб цього не сталося одна тваринка погодилася нам допомогти:

Що за дивна непосида

На стежинку шишки кида?

З гілки скік та скік на гілку

Ви впізнали? Та це ж (Білка)

- Вона нас проводить далі, якщо ми виконаємо голосові вправи.

Голосові вправи

(Назвати голосні в словах)

БУЛКА СІМ ВІТЕР НЕБО МАШИНА КАША ВІКНО

- Молодці, діти. Ви впоралися із завданням білочки, і вона проведе нас через дрімучий ліс.

VII. Казковий палац голосних

Учитель.

- Ось ми і дісталися до казкового палацу. Зараз відчиняться ворота замку і перед нами з'явиться Мотринка.

- Ой, а що ж, це вона нам приготувала, погляньте!

Діти. Букви.

Учитель. Давайте їх назвемо.

Діти. А, О, У, И, І, Е.

Учитель. Молодці. А які вони позначають звуки – голосні чи приголосні?

Діти. Голосні.

Учитель. А чому?

Діти. Тому що ми їх можемо співати.

Учитель. То ж давайте всі разом голосно їх проспівасмо.

Діти. (співають а, о, у, и, і, е).

Учитель. А ще чому вони голосні?

Діти. Тому що ми вимовляємо їх тільки за допомогою голосу, без усіляких перешкод.

Учитель. Розумнички. А тепер давайте згадаємо віршик-правило і всі разом його повторимо.

Як ротик відкриваємо,

То звуки вимовляємо.

Як олівець беремо в руки,

То букви пишем, а не звуки.

- Так що ж ми вимовляємо.

Діти. Звуки.

Учитель. А пишемо ми що?

Діти. Букви.

VIII. Гра «Впізнай звук»

Учитель.

- Нещодавно у палаці голосних був бал-маскарад. Це дуже веселе свято, та, нажаль, деякі слова переплуталися. Давайте разом з Мотринкою допоможемо їм і зберемо до купи слова, які починаються на звук О.

- А який це звук голосний чи приголосний?

Діти. Голосні

О А С (оса) К О О (око) Л І О В Е Ц Ь (олівець) Н О Е Ь Л (олень) Х О (ох).

Учитель.

– Тож приготуйте свої долоньки. Якщо почуєте, що слово починається на звук О, голосно плескайте один раз в долоньки. Домовились?

Діти. Так.

Учитель.

– Альбом, дерево, оса, айболит, око, олівці, морква, олень, сом, ох.

- Молодці, ви впоралися із завданням.

IX. Підсумок уроку.

Вчитель.

- Ось і закінчилася наша чарівна подорож до Казкової країни. Ви всі дуже гарно працювали на уроці, впоралися із всіма завданнями і перешкодами. Мотринка впевнилася

*З досвіду роботи вчительки початкових класів
Тисовецького ЗЗСО І-ІІ ступенів ім. Ганни Душак
Цуркан Наталії*

Буквенний період

Тема: Звук [і], буква І, і. Звук [і] в ролі окремого слова.

Мета: Ознайомити учнів з артикуляцією звука [і], позначення його буквою «і». Вивчити букви «І, і». Пояснити дітям, що буква «і» позначає м'якість попередніх приголосних звуків. Збагачувати активний словник учнів. Розвивати навички читання складів та слів з буквою «і», фонематичний слух, пам'ять, увагу, спостережливість; удосконалювати вміння робити звуко-буквенний та звуко-складовий аналіз; дати уявлення про «І» як звук і окреме слово. Вдосконалювати вміння дотримуватись правил дорожнього руху. Виховувати інтерес до навчання.

Обладнання: Казковий герой Світлофор Моргаймо; сигналики червоного, жовтого, зеленого кольорів; картки з розсипаними словами; фішки для звуко-буквеного аналізу; дзеркальце; каса букв; склади на парашутах; предметні малюнки тематичної групи «Транспорт»; сигнальні картки.

Хід уроку

1. Організація класу до уроку

1.1. Привітання

Привітаємось.

Я – з вами,

Ви – зі мною

І з гостями.

Всі до мене поверніться,

Один одному всміхніться.

Ми сідаємо за парти –

Урок уже почати варто.

1.2. Створення психологічного мікроклімату

- Сьогодні на уроці нам потрібні уважні, розумні, організовані, кмітливі, а ще дружні і веселі діти.

(Роздаю дітям фішки – червоні, жовті, зелені)

- Кожен з вас отримав фішки певного кольору. Я не даремно обрала саме ці кольори, адже вони допоможуть нам на уроці,

а ще вони є певною підказкою для зустрічі того, хто буде з вами протягом всього уроку. Підніміть фішки вгору. Де можна зустріти одночасно ці три кольори? (*На світлофори*)

- Що означає кожен з цих кольорів?

- Я відкрию вам секрет. У нас проходить місячник правил дорожнього руху, саме тому Світлофор Моргайко буде супроводжувати нас на уроці.

- Для чого потрібні світлофори?

- Отож, червоний – увага, жовтий – підготуватися, зелений – даю сигнал на початок плідної роботи.

2.Актуалізація навчальної діяльності

- Увага! Розпочинаємо урок, готуємо наші вухка і ротик до уроку.

2.1.Мовне дихання

- Здуйте кульбабку.
- Подуйте на гарячий чай.
- Подуйте на пелюстки квітки, що на долоні.

2.2.Артикуляційна зарядка

- А зараз підготуйте ротик до уроку.

Вітерець у полі – ш-ш-ш.

Прилетів комарик – з-з-з.

Повзе вуж у траві – с-с-с.

Заспівав жучок – ж-ж-ж.

Сердитий вовчок – р-р-р.

Пролетів птах – шух-шух-шух.

Запахкав їжачок – пих-пих-пих.

Забриніла бджола - дж-дж-дж.

Дзюркоче вода - дз-дз-дз.

2.3.Фронтальна робота

- Що ви щойно вимовляли – окремі звуки чи слова?

- Тварини спілкуються звуками, а як розуміють одне одного люди?

- З чого складається речення?

- Що речення виражає?

- З чого складаються слова?

- З чого складаються склади?

- З якими звуками ми вже знайомі?

- Що можна сказати про звуки [а,о,у,и]?
- А про звук [м]?
- Якими буквами позначаються звуки [а,о,у,и,м]?

2.4.Гра «Букви розсипались»

Робота в групах

- Ви знаєте, коли я ішла до вас на урок, то несла слова, з якими хотіла познайомити, але на порозі класу пчихнула і всі букви у словах розсипалися. Допоможіть мені продовжити урок і складіть слова із цих букв. Слів було 3, тому вам треба об'єднатися у 3 групки, щоб їх скласти.

(Об'єднання в групи за кольорами – червоний, жовтий, зелений)

(Розсипані слова записані на картках відповідних кольорів)

1 група – море

2 група – муха

3 група – мішок

- Які слова у вас утворилися?

2.5.Робота зі словами

Робота в парах

- Назвіть перше слово. Поділіть його на склади. Назвіть перший склад цього слова. Викладіть його фішками на парті.

- Назвіть друге слово. Поділіть його на склади. Назвіть перший склад цього слова. Викладіть його фішками на парті.

- Назвіть третє слово. Поділіть його на склади. Назвіть перший склад цього слова. Викладіть його фішками на парті.

- Подивіться на ці склади. Вимовіть їх ще раз.

- Що в них спільного?

- Чим вони відрізняються?

- Який звук у цих складах для вас є новим? (Звук [i])

3.Робота з новим матеріалом

3.1.Ознайомлення із звуком

- Сьогодні ми познайомимосся із звуком [і].

3.2.Вимовлення звука в «чашечку»

(Діти складають долоні у вигляді «чашечки» і промовляють у неї звук)

3.3.Робота з дзеркальцем

(Діти вимовляють звук і дивляться у дзеркальце)

- Коли ми вимовляємо зкув [i], наші губи розкриті у посмішці, кінчик язичка впирається у нижні зуби, повітря проходить через рот.

- Вимовте цей звук за мною ще раз. Чи є перешкоди у вимові?

- Який цей звук?

- Чому він голосний?

3.4.Гра «Впіймай звук»

- Зараз я називатиму слова, ваше завдання: якщо в слові є звук [i] – ви плескаєте в долоні, якщо нема – не плескаєте.

Сова, сіно, мило, село, літак, лікоть, мак, лак, сік, місто, миска, мірка.

3.5.Добір слів зі звуком [i]

3.6.Позначення звука буквою

Представлення молоту і великої літери «і»

- Звук [i] позначається буквою «і».

- На що схожа ця буква?

Буква «і» - неначе свічка,

З ясним вогником вгорі.

А погасне – чорний гнотик

Стане крапкою над «і».

3.7.Заселення літери у касу

- У касі буква «і» живе біля «и».

3.8.Гра «Впіймай букву»

- Зараз ми пограємо у гру «Впіймай букву». Я показуватиму вам букви, а ви їх будете читати пошепки, якщо а покажу букву «і», то ви будете читати дуже голосно.

МАІОІУИІАІІОІУ

3.9.Опрацювання великої літери

- Коли вживають велику літеру «І»? (*Велику букву «І» вживають на початку речення, коли пишуть імена чи прізвища*)

- Придумайте імена, які починаються на «І».

3.10.Робота зі складами

- Наш Світлофор Моргаймо пропонує вам завдання від своїх кольорів. Перше завдання від червоного кольору. Завдання вам доставив ЛІТАК.

- Вимовте це слово. Де чуєте звук [i]?
- З літака на парашутах спустилися склади, які ви маєте прочитати.

МА МО МУ МИ МІ – читають хлопчики.

АМ ОМ УМ ИМ ІМ – читають дівчатка.

- Чим відрізняються ці склади? (*У складах літери помінялися місцями*)

- Порівняйте вимову складів МИ і МІ. Який можна зробити висновок? (*І пом'якує попередній приголосний звук*)

3.11. Гра «Доповни слово»

- Ми попрацювали зі складами, а зараз пропоную ввести склади у слова. Тому наступне завдання від жовтого кольору. Воно прибуло до нас на МІКРОАВТОБУСІ.

- Вимовте це слово. Де чуєте звук [i]?
- Жовтий колір вже сам за себе говорить, що необхідно підготуватися і буди уважними, адже для вас є непросте завдання. На кожному світлі світлофорика є склад. Вам треба його доповнити, щоб утворилося слово.

Склади **МІ, ЛІ, ВІ**

3.12. Складання речень

(Викликаю кілька учнів хлопчик і хлопчик, хлопчик і дівчинка, дівчинка і дівчинка)

- Хто це?

(Діти називають пари утворюючи речення)

- Складіть схему речення.
- Зараз всі встаньте і парами візьміться за руки.
- (Вчитель показує на пару, а учні називають хто це)
- Отже, виявляється буква І може бути окремим словом у реченні.

- Отож, далі завдання від зеленого кольору, яке нам доставила ВАНТАЖІВКА.

- Вимовте це слово. Де чуєте звук [i]?
- Завдання наступне: скласти речення зі словом І, опираючись на схеми.

..... і – фрукти

..... і – овочі.

..... і – тварини.

4. Узагальнення вивченого матеріалу

4.1. Робота з «Букварем»

- Погляньте на сторінку «Букваря». Вгорі написано склади, ми їх вже читали, тому ми прочитаємо слова в колонці.

4.1.1. Читання «ланцюжком»

4.1.2. Читання з відповідною інтонацією

(Учні читають слово з такою інтонацією, як читає вчитель)

4.1.3. Опрацювання прочитаних слів

- Чим ці слова подібні?

- Чим вони відрізняються?

4.1.4. Робота з малюнками

- Погляньте нижче. Назвіть зображені предмети.

- У яких із цих слів є звук [і]?

- Коли потрібне світло свічки і місяця?

- Що можна сказати про літак і ракету?

- Де і як їде тролейбус та трамвай?

- Яким одним словом можна назвати літак, ракету, тролейбус, трамвай?

- Транспорт є наземний, водний і повітряний. Подумайте і скажіть, рух якого виду транспорту регулюється світлофором?

4.2. Гра «Так чи ні»

Робота з сигнальними картками

- Пропоную вам допомогти Світлофорові Моргайку регулювати рух транспорту. Для цього пограємо у гру. Я показуватиму вам картки з транспортними засобами. Якщо в назві є звук [і] – ви піднімаєте зелений сигналик, якщо нема – червоний.

5. Підсумок уроку

- З якою буквою ми сьогодні познайомилися?

- Який звук вона позначає?

- Доведіть, що він голосний.

6. Оцінювання уроку

З досвіду роботи вчительки початкових класів

Чернівецького ліцею №20

Косташ О.В.

Навчання грамоти 1 клас *Післябуквений період*

Тема: Читаю авторську казку «Як заєць сон шукав» Ольги Зубер. Робота з дитячою книгою Наталя Забіла «Плискачик».

Мета: закріпити знання учнів щодо змісту казки «Як заєць сон шукав», ознайомити зі змістом казки Наталі Забіли «Плискачик», учити орієнтуватися у тексті, аналізувати й виділяти головне в творі, оцінювати вчинки дійових осіб; розвивати мовлення, критичне мислення; виховувати любов до книги.

Обладнання: зображення казкових героїв; стікери, капелюхи, малюнки до фрагментів казки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мовно-фонетичні вправи

1) Гра «Спіймай зайве».

— Уважно слухайте рядки слів і плесніть у долоні, почувши зайве.

Білка, їжак, зайчик, цукерка.

Сосна, ялина, троянда, смерека.

Ніч, день, ранок, сон.

2) Робота над скоромовкою.

— Звідкіля ти, зайчику, звідкіля?

Зайчик засоромився: — я здаля!

Переїду зозулинець, звіровій.

Там — гайочок заячий — тобто мій!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Завдання за вибором. Вправа «Квест».

У кожному слові візьміть останню букву і складіть слово.

віник білка вуж Солов'ї (*Їжак*.)

Знайдіть зазначені букви. Зі знайдених букв складіть слово.

Перець Єнот Ваза

5, 6 1 3, 2

(*Заєць*.)

2) Вправа «Трибуна думок».

— Як ви гадаєте, що спільного у їжака і зайчика?

— У якій казці можна зустріти цих героїв?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми повторимо авторську казку «Як заєць сон шукав» Ольги Зубер і опрацюємо казку Наталі Забіли «Плискачик»

4. Закріплення змісту авторської казки «Як заєць сон шукав» Ольги Зубер (с. 88-89)

— Підготуйтеся до читання казки вголос для друга.

«Щоденні 5». Читання для друга.

Різновиди голосного читання.

«На буксирі», «ланцюжком», «сонечком», частинами.

Гра «Слідопити».

— Знайдіть і прочитайте, коли все почалося.

— Знайдіть і прочитайте, де зайчик шукав сон.

— Знайдіть і прочитайте, до кого він звернувся за порадою.

— Знайдіть і прочитайте, то де зайчик заснув.

Метод «Тонкі й товсті запитання».

Орієнтовні тонкі запитання

— Хто не міг заснути?

— З ким зустрівся зайчик?

— Чим закінчилася казка? *Орієнтовні товсті запитання*

— Чому зайчик не міг заснути?

— Як допомогла сова зайчикові?

— Що було б, якби зайчик не зміг знайти сон?

Використання стратегії «Сторітеллінг».

- Уявіть, що вам слід розповісти друзям про зайчика із казки.
 Робота над прислів'ям (*робота в парах*).
 — Як ви розумієте прислів'я?

Їжак	голками
їжака	не зляка.

Гра «Потрібно — не можна».

Дратувати зайчика у зоопарку.

Малювати тварину в альбомі.

Відвідувати цирк, щоб побачити, як зайчик грає на барабані.

У цирку годувати тварин їжею.

Милуватися звірком у лісі.

5. Робота з дитячою книгою. Наталя Забіла «Плискачик».

Прослуховування аудіо казки

Метод шести капелюхів

- Одягаємо **білий** капелюх.
- Визначить жанр тексту «Плискачик»
- Назвіть головного героя казки.
- Як Ви розумієте його ім'я?

*Одягаємо **чорний** капелюшок. Наша критика.*

- Як вчинив плискачик, коли йому „лежать набридло’’? Чому не можна так чинити, як вчинив головний герой казки? (дякую тим, хто приміряв чорні капелюхи)

Жовтий капелюх

- Що гарного у поведінці плискачика?
- Для кого і навіщо бабуся спекла цього пустуна? Як Ганнуся врятувала плискачика?

Червоний

- Який настрій твору в цілому? Чи змінювався він упродовж казки?
- У Вас на партах є конверти з смайликами. Виберіть і складіть по порядку смайлики у тій послідовності, як змінювався Ваш настрій.
- Прокоментуйте свій вибір.
- А який настрій у Вас тепер, після прочитання цієї казки? Підніміть відповідний смайлик і покажіть мені. Чудово. Тепер я

знаю більше про Вас.

Одягатимемо тепер по черзі зеленій капелюх ...

- Пограємо у гру. „Знайди заміну”

- Мандрувати - ... (подорожувати)
- Добрий на смак - ... (смачний)
- Запашилий - ... (духмяний, ароматний)
- Кепсько - ... (погано)
- Істи - ... (споживати)

Володарі зеленого капелюха – дуже талановиті люди. Вони володіють багатьма талантами. Уявіть себе співаком і заспівайте пісню плискачика, традиційно, як щирий українець.

- Уявіть, що плискачика спекла бабуся - жабка і він - плискачик – жабка, заспівайте тепер його пісеньку, як жабка.

- Уявіть себе плискачиком, який сидить на дні лисиччиної торбинки. Заспівайте цю пісню тепер з дна торбини. (Дякую)

Скласти СЕНКАН про плискача

1. Плискач
2. Який? _____, _____.
3. Що робить _____, _____, _____?
4. Речення з 4-х слів (по змісту тексту)
5. Синонім

Одягаємо **синій** капелюх і підводимо підсумок проробленої роботию. Проаналізуємо, доведемо значимість прочитаного нами тексту.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексійна вправа «Дерево зростання»

Для проведення вправи потрібно підготувати плакат, на якому зображено дерево, листочки зеленого, жовтого та червоного кольорів.

Зелений листочок — урок пройшов корисно, все зрозуміли, активно працювали.

Жовтий листочок — урок сподобався, але не все вдалося.

Червоний листочок — урок невдалий, багато незрозумілого.

**З досвіду роботи вчительки початкових класів
Чернівецького ліцею № 7
Хоменко Руслани**

Українська мова 2 клас

Тема: «Досліджую числівники»

Мета: вправляти учнів у правильному написанні числівників, учити формулювати та записувати власну думку; розвивати кмітливість; формувати компетентність спілкування рідною мовою; математичну, екологічну, культурну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій; виховувати взаємоповагу, вміння працювати в команді, виховувати любов до природи.

Хід уроку:

1. Організація класу.

Добрий ранок, діти милі. (Добрий ранок!)

Добрий ранок, діти щирі. (Добрий ранок!)

Добрий ранок всій родині,

Нашій славній Батьківщині! (Добрий ранок!)

2. Слухання пісні «Облетів журавель»

- Заплющить очі і уважно послухайте пісню.

*Проблемні запитання.

- Про що ця пісня? (Про любов і відданість до рідної землі.)

- Чи почули ви у пісні числівники?

- Чому говориться, що журавель облітав 100 земель?

- Подивіться на екран. Скільки пташок ви бачите?

- А скільки серед них зайвих? Чому?

3. Передбачення. Актуалізація опорних знань

- Тож про кого і про що ми будемо сьогодні говорити?

4. Уточнення теми і завдань уроку.

- Сьогодні ви дізнаєтесь багато цікавого про життя птахів взимку. Дізнаєтесь, як ми можемо їм допомогти. Навчимося правильно вимовляти і писати числівники.

5. Робота в парах.

- Спробуйте розгадати анаграми.

- До якої частини мови відносяться слова п'ятнадцять, шістнадцять, одинадцять?

– Давайте запам'ятаємо, як вимовляються і пишуться ці слова. *(Підкреслити маркером, позначити наголос.*

Повторити пару разів)

- До якої частини мови відносяться слова «синиця, горобець, снігур»?

-Скласти і записати речення, використовуючи числівник і іменник.

(Взаємооцінка за допомогою цеглинок Лего)

Фізхвилинка

6. Робота з кейсами.

-Роздивіться матеріал кейсу. Скажіть, яких з пташок вам доводиться бачити і взимку і влітку? А яких тільки взимку?

–Щоб більш чітко відповісти на це запитання, прочитайте коментар на картці. А читати ви будете з позначками

+ - знаю

! – нове

? – не зрозумів

(читають)

7.Лексична робота.

-Хто хоче побути в ролі консультанта і пояснити товаришам те, що їм здалося незрозумілим?

(Консультанти пробують пояснити)

- Що було відомо?

-Що ви дізналися нового?

- Давайте підсумуємо те, що дізналися. Птахи, яких можна зустріти в наших краях взимку, поділяються на осілих і зимуючих. *(Вішаємо на дошку слова)*

8.Вправа «Броунівський рух»

- Діти з коробочки виймають 1 картку червоного або синього кольору, із назвою птахів. Після чого діти виконують диференційоване завдання з обраної картки.

Картка червоного кольору

Визначте осілих птахів:

- снігур

- ворога

- голуб

Картка синього кольору

Визначте зимуючих птахів:

- снігур
- омелюх
- горобець

(Після виконання завдання, діти об'єднуються в групи за кольором і роблять спільну перевірку).

9. Мовна гра «Допоможи Гаджику розв'язати задачу».

- Записати повну відповідь до задачі.

1) У садок до годівниці прилетіли 3 синиці.

Потім ще 4 птаці.

Скільки птаць на годівниці?

2) Були у нашому дворі

2 горобці, 3 снігурі.

Хто може скласти лік птахам –

Всім горобцям і снігурам.

3) 3 ворони посварились,

Бо зернят не поділили.

На їх шум ще 3 примчало

Скільки разом птахів стало?

Пальчикова гімнастика

Пальці – голівка,

Долоні – це крила,

Ось мої ручки уже полетіли.

10. Самооцінка (розфарбувати сигнальну пташку зеленим – було легко, жовтим – потребував допомоги, червоним – було важко).

11. Рефлексія (за ментальною картою).

- На інтерактивній дошці записано «двоскладові»,

«трискладові» назви птахів, де дітям пропонується знайти

відповідність назви і кількості складів.

З досвіду роботи вчительки початкових класів

Чернівецького ліцею № 7

Полторак-Ковбінська Наталії

Українська мова 2 клас

**Тема: Вживання великої літери в іменах, по-
батькові, прізвищах людей.**

Мета: закріпити вміння вживання великої літери у власних назвах, удосконалити вміння розрізняти загальні та власні назви (без вживання терміну) та навички написання слів з великої літери; розвивати мовлення, спостережливість, пильність; сприяти вихованню любові до рідного краю та до оточуючого.

Хід уроку:

1. Організація класу до уроку

2. Актуалізація опорних знань учнів

2.1. «Незакінчені речення»

Учням даються варіанти незакінчених речень на пройдений теоретичний матеріал.

- Слова, що відповідають на питання Хто? Що? означають ...

- Питання хто? ставимо до ...

- Питання що? ставимо до ...

- Підмет і присудок – це ...

2.2. Робота в зошитах. Каліграфічна хвилинка.

Урок продовжимо без зупинки

З каліграфічної хвилинки.

Каліграфічна хвилинка – адресна

2.3. Словникова творча робота (самостійно)

(презентація)

- Спишіть слова, вставляючи пропущені букви.

***В...дмідь, д...ктант, д...ван, м...даль, за...яць,**
п...ртфель.*

2.4. Перевірка робіт у парах.

(учні один в одного перевіряють зошит з диктантом, виправляючи помилки)

(презентація)

***ВЕДМІДЬ** - Великий хижий ссавець з масивним тілом, довгою шерстю і короткими товстими ногами. Бурий ведмідь. Білий ведмідь. Про сильну, але неповоротку людину. Ведмежий слід. Ведмежа лапа.*

ДИКТАНТ - Письмова робота, вправа для засвоєння або перевірки грамотності, що полягає в записуванні тексту, що диктується.

ДИВАН - Вид меблів, як правило м'яких, для сидіння чи лежання.

МЕДАЛЬ - Знак переважно у вигляді круглої металевої пластинки з рельєфним зображенням і написом, що встановлює держава як нагороду за особливі заслуги, трудові та бойові подвиги.

ЗАЄЦЬ - Невеликий пологливий звірок, гризун; має довгі задні ноги і довгі вуха.

Пасажир або глядач без квитка. Заяче хутро. Заячі сліди. Їхати зайцем.

ПОРТФЕЛЬ - Спеціальна чотирикутна сумка, призначена для носіння ділових паперів, книг. Поспішаю я до школи із портфелем у руці. Посада міністра.

3.Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

-Послухайте загадку.

(презентація)

Всі хочуть, як народиться дитина,

Щоб я було красиве і дзвінке,

Бо носить все життя мене людина,

А відгадайте-но, що я таке? **(ІМ'Я)**

-Діти, як ви вже знаєте, усі предмети, що нас оточують, мають своє ім'я. Тобто «книжка» - це не зошит, бо зошит має своє ім'я. Так і люди. Як тільки маленька дитина народжується, їй дають ім'я.

-Які імена хлопчиків і дівчаток ви знаєте? Так, Галя, Оля, Олег – це **імена**.

-А от літніх людей, ваших батьків, вчительку кличуть не просто по імені, а й **по батькові**.

-Кожна людина має своє ім'я, по батькові, прізвище. Сьогодні ми спробуємо дослідити, як правильно пишуться вони, чому саме так, звідки прийшли до нас наші імена, яким способом утворились прізвища, по батькові. Навчимося правильно писати ці слова, бо грамоти вчиться – завжди знадобиться.

Для кожної людини її ім'я звучить найсолодше, тому імена тих, хто гарно працюватиме, міркуватиме, буде красиво писати, правильно сидіти, даватиме правильні відповіді на питання, звучатиме найчастіше. Це буде найкращим визначенням його хорошої роботи на уроці.

(На дошці вивішено слова: ім'я, прізвище, по батькові)

Подивіться на слова, що записані. Візьміть стікер і напишіть на ньому своє прізвище або ім'я. це допоможе нам впродовж уроку.

4. Сприймання й усвідомлення нового матеріалу.

4.1 Виділення невідомого

(презентація)

-З чого складається наше мовлення?

-Складіть речення зі слів та запишіть його в зошит:

(1 учень за дошкою)

Марійка, мамі, Сьогодні, господарству, по, допомагає

(Сьогодні Марійка допомагає мамі по господарству)

-Про кого йде мова у реченні?

-Визначте граматичну основу у реченні.

4.2 Казка про велику букву

(презентація)

Жила собі маленька буква. Її часто пропускали, інколи не помічали просто. Засмутилася маленька буква і вирішила все змінити.

Перейшла з середини речення на початок. І сталося диво. Почали поважати малу букву, писали її вже великою.

Але їй цього було замало. Захотілося дати йменні містам, селам, річкам, горам. Ще більше почали шанувати букву. Але їй і цього було мало! Задумала вона приєднатися до імен, по батькові, прізвищ. З тих пір всі слова, в які потрапила вона, пишуться з великої букви.

-Чи є така буква у нашому реченні?

-В яких словах?

-Чому слово Марійка написано з великої букви?

-Назвіть ваші імена «ланцюжком», швиденько

піднімаючись з місця.

4.3 Аналіз невідомого

(презентація)

-Ім'я дитини батьки вибирають за бажанням.

-Що означає вислів «добре ім'я»?

-Хіба може ім'я бути добрим чи злим? Як ви думаєте?

-Отже, тільки людина може бути доброю чи злою у своїх вчинках, і цим самим прославити чи зганьбити своє ім'я.

4.4 Гра

(робота в групах)

Діти діляться по групах відповідно до того, що записали на картах.

-Спробуємо утворити від імен дорослих дитячі імена.

А потім перевіримо, як вони будуть звучати.

1 група: записують імена дівчат

2 група: записують імена хлопців

(Іван, Марина, Петро, Наталія, Інна, Артем)

4.5 Творча робота над іменами

(презентація)

-Зараз ми спробуємо бути творцями імен багато імен зустрічається в назвах квітів. Ми будемо читати назву квітки і утворювати ім'я.

Грицики – Григорій, Іван-чай-Іван, любка-Любов, васильок-Василь, Петрів батіг-Петро, тимофійка-Тимофій.

5. Фізхвилинка

-Намалюйте своє ім'я.

-Воно неповторне, його неможливо намалювати словами. Тому спробуємо зобразити його рухами.

-Яке воно? Високе чи низьке, широке чи вузьке.

-Де воно?

-Ім'я неможливо намалювати словами чи зобразити рухами, його можна тільки вимовити, з ненавистю чи любов'ю, повагою чи зневагою.

6. Дослідницька робота

(презентація)

-Давайте поміркуємо, для чого людині прізвище?

(Бо багато однакових імен, щоб знати, якого ти роду...)

-Прізвище дитині дає батько. Адже він голова сім'ї і продовжувач роду. Кожне прізвище має свою історію.

-Спробуємо дослідити як утворюються прізвища

6.1. Дослід 1

(презентація)

-Деякі прізвища утворилися від імен людей. *Льїн* - від імені Ілля.

-Деякі від назв професій. *Паламар* – церковний служитель.

-Від пір року. *Мороз*.

-Від назв тварин. *Вовк*.

-Деякі від особливостей людей. *Тихонька, Рудей*.

-Від назв продуктів. Крупа - *Крупко*, олія - *Олійник*, паска - *Паскар*, твердий хліб - *Твердохліб*.

-Від предметів. *Топоровська, Лопатко*.

6.2 Дослід 2

(презентація)

-Прізвища винахідників часто ставали назвами їхніх винаходів.

Марка пістолета браунінг - *Браунінг Хай Пауер*

Дизель, двигун внутрішнього згорання – *Рудольф*

Дизель

Рентген – *Вільгельм Рентген*

6.3 Гра «Знайди помилку!» Робота в парах

-Ваше завдання виправити помилку: знайти слово, яке не є прізвищем.

Петренко, Івашенко, Григорошенко, Миколайчик, Зайцев, Льїн, Васильченко.

6.4 Гра «Встав потрібну літеру»

(презентація)

-Знову трапилась пригода. Загубилася у слові буква. Нам треба її віднайти.

(Учні об'єднуються в групи і записують правильно імена. По закінченні роботи обмінюються роботами і перевіряють. А вже після записують собі в зошити.)

...етянка, ...ленка, ...асилько.

(Учні самостійно записують в зошит)

-Прочитайте, що ви записали.

-До імені дитини додається ім'я батька. Якщо батька звать Василем, то дочка буде ..., якщо батько Іван, то син буде ...

-Цікаво, що в Німеччині до імен дитини додається ім'я не батька, а матері, тому їх імена звучать так:

Еріх-Марія, Сюзанна-Стефанія, Вільгельм-Тереза.

7. Введення правила та практичне засвоєння

-Чи знаєте ви своє ім'я та по батькові.

7.1. Робота в парах

(презентація)

-Запитайте один в одного прізвище, ім'я та по батькові і запишіть його в зошит.

-Прочитайте, що ви записали.

-Як написали кожне слово?

-Чому?

-Звіримо наші висновки з правилом на с.100.

-То як пишуться прізвища, імена і по батькові?

7.2. Гра «Подумай!»

(презентація)

-Чи можна, щоб іменем можна було передати вік людини?

Давайте прослідкуємо це на імені Іван від маленької дитини до людини похилого віку.

Маленька дитина – Івасик

Дитина в школі – Іванко

Старшокласник – Іван

Людина старшого віку – Іван Іванович.

-Як ми звернемося до Івасика? (ТИ)

-Як до Івана Івановича? (ВИ)

7.3. Робота з підручником. Вправа 216.

(презентація)

-Прочитайте текст. Назвіть імена та прізвища вжиті в тексті. Про кого з названих людей щось знаєте?

7.4. Видатні люди України.

(презентація)

1. Фото Т.Г.Шевченка

Назвіть прізвище цієї людини?

Ім'я, по батькові?

Які вірші цього відомого українського поета ви знаєте?

2. Фото Лесі Українки

Назвіть прізвище, ім'я цієї жінки.

Це псевдонім поетеси. Псевдонім — це придумане ім'я та прізвище, що ним користуються письменники, артисти, замість власного. Справжнє ім'я: Лариса Петрівна Косач.

3. Фото Б.Хмельницького

Богдан Хмельницький — полководець, гетьман українського козацтва.

4. Фото Г.Сковороди

Григорій Сковорода — письменник і священик. Мудра і обдарована людина.

8. Підсумок уроку

(презентація)

-Про що дізналися сьогодні на уроці?

-Як пишуться імена, по батькові і прізвища людей?

8.1. Гра «Найуважніший»

Одного разу Мишко з мамою Оленою Сергіївною та батьком Дмитром Івановичем поїхали на день народження до дідуся Івана.

-Чиїм батьком був дідусь Іван — тата чи мами? (Тата)

-Як називатимуть Мишка, коли він стане дорослим?
(Михайло Дмитрович)

*З досвіду роботи вчительки початкових класів
Чернівецького ліцею № 20
Косташи Олеси*

Інтерактивний урок з української мови

Тема: Закріплення вміння змінювати прикметники за числами та родами. Редагування тексту.

Мета: Удосконалювати вміння учнів визначати рід та число прикметників за іменниками, добирати прикметники-синоніми та прикметники-антоніми. Розвивати вміння школярів вживати прикметники у мовленні; здійснювати розвиток зв'язного мовлення шляхом вправлення у редагуванні тексту. Збагачувати словниковий запас учнів. Виховувати любов та бережливе ставлення до природи, до прекрасного.

Хід уроку:

1. Підготовча частина

Мотивація навчальної діяльності

-Українська мова для нас є рідною, неповторно... Ще якою? Хто зможе дібрати епітети виражені прикметниками, щоб детальніше розкрити поняття української мови.

(Акцентую увагу на епітеті «материнська».)

-Виявляється, що материнською може бути не лише мова. У Києві є Материнська школа, яка створена при Академії народознавства ім. Г.Сковороди. Науковцями цієї школи складено навіть квітковий гороскоп, де кожен за роком свого народження може знайти свою квітку. І, за твердженням вчених, вона дарує людині снагу до життя, поїть її серце ніжністю, любов'ю, силою добра. Недаремно ж легендарна Атлантида славилася щасливим, безхмарним буттям, здоров'ям і успіхами своїх мешканців, бо вони завжди керувалися квітковим гороскопом. Кожна квітка у природі має свій колір, який по-своєму, по-особливому милує око, викликає ніжність у серці. Я згадала про це недаремно, хочу, щоб на цьому уроці у нас на серці і на душі стало світліше, яскравіше. Сьогодні я пропоную поринути у казковий,

чарівний, веселковий світ яскравості і кольору. А допоможе нам у цьому таке чудове, казкове, фантастичне диво природи, як ... Назву спробуйте вловити у вірші самі:

*Квітка ніжнопелюсткова
Зі стебельцем веселковим.
Зветься всюди диво-квітка
Веселкова-Семицвітка.
У розмаї водограїв
Семицвітна виростає.*

-Яка назва цього дива природи?

-Ця чудова і казкова квітка увібрала в себе силу і красу семи різних кольорів райдуги, кожен з яких щось символізує.

-У кожного з вас на парті лежить така квітка-семицвітка, яка буде допомагати вам отримати оцінку за роботу на уроці. За кожне виконане на уроці завдання ви будете отримувати певну кількість балів і писати їх на відповідній пелюстці, а їх сума буде вашою оцінкою за роботу на уроці.

-Тема сьогоднішнього уроку: Закріплення вміння змінювати прикметники за числами та родами.

-Як ви гадаєте, які завдання стоять перед нами на уроці?

Закріпити:

- *прикметник, як частину мови;*
- *зв'язок прикметника з іменником;*
- *вміння визначати рід та число прикметника;*
- *вміння добирати прикметники-синоніми та прикметники-антоніми;*
- *вміння творчо працювати з текстом (редагувати текст).*

2.Основна частина

Виконання практичних завдань

-Хто з вас знає у якому порядку розміщені кольори веселки?

-Який колір є найпершим у цій кольоровій гамі?

2.1.Червоний колір – 1 БАЛ

-Які квіти червоного кольору ви знаєте?

-Червоний колір – це колір енергії і активності. Він символізує життя, свободу, урочистість, любов. Вже сам цей

колір налаштовує нас до активної роботи на уроці. Тому першим активним видом роботи буде «**Бліц-опитування**».

-Ваше завдання поставити один одному питання, що стосується теми сьогоднішнього уроку, але є одна умова, питання і відповідь повинні прозвучати на вушко один одному.

(Діти працюють в парах, задаючи на вушко питання один одному)

2.2.Оранжевий колір – 1 БАЛ

-Які квіти оранжевого (помаранчевого) кольору вам відомі?

-Оранжевий колір – це гордість. Саме тому, слід зауважити:

Прикметник, це дуже важлива частина мови.

Її нам треба знати обов'язково.

Слова ці цілий світ нам розкривають,

Іменників ознаки називають.

-Зверніть особливу увагу на продовження вірша.

(На дошці написано вірш)

Якби не ці слова, ми б і не знали,

Що тато – мужній, сильний, нелукавий.

Що мама – добра, ніжна і дбайлива.

Що річка – срібносяйно-мерехтлива.

Що світ – чудовий, а життя – щасливе.

Самостійна робота

-Ваше завдання: прогляньте ще раз уривок вірша, виберіть один прикметник, який вам найбільше сподобався і іменник, ознаку якого він називає. Запишіть на картку іменник із зв'язаним з ним прикметником та поставте питання до прикметника. Визначте рід прикметника.

-Хто вибрав прикметник жіночого роду? Назвіть його.

-Кому найбільше до душі прикметник чоловічого роду? Назвіть його.

-У кого прикметник середнього роду? Як він звучить?

ВИСНОВОК: -Пропоную зробити висновок. Як ми визначаємо рід прикметників? Прошу сформулюйте правило.
(Прикметник знаходиться у тому роді, що й іменник з яким він зв'язаний)

2.3.Жовтий колір – 1 БАЛ

-Які жовті квіти знаєте?

-Жовтий – це колір зірок, колір сонця і пшениці, колір урожаю, також це колір поваги до старших.

Робота в групах

-Зараз ви будете виконувати завдання в групах. Поділіться на три групи відповідно до того, прикметник якого роду ви вибрали. Кожна група має завдання: дібрати прикметники до жовтих слів.

1 група: зірка

2 група: сонце

3 група: колос

(Перевірка виконаної роботи)

ВИСНОВОК: -Підведемо підсумок. З якою частиною мови зв'язаний прикметник?

2.4.Зелений колір – 2 БАЛИ

-Зелений колір – це символ природи і спокою. Саме тому я пропоную вам спокійно попрацювати у парах.

Творча робота в парах

Ваше завдання: дібрати і вставити замість крапок потрібні за змістом прикметники. А також до утвореного тексту дібрати заголовок згідно теми.

Прихід весни

Настала ... весна. ... сонце зігнало сніг. Незабаром з'явиться ... травичка. Бруньки на деревах розгорнуться і випустять ... листочки.

(Перевірка виконаної роботи б кілька пар зачитують свої твори)

ВИСНОВОК: -Як прикметники змінили текст?

(Оцінку виставляє сусід сусідові)

2.5.Голубий колір – 2 БАЛИ

-Які квіти з голубими пелюстками вам відомі?

-Голубий колір – це колір неба і простору. Саме тому наступний вид роботи надасть простору вашим думкам, щоб ви могли справитися із завданням. Пропоную провести невеличке ток-шоу.

(Учні об'єднуються у 2 групи: хлопчики і дівчатка.)

Робота в групах

-Пропоную вам 6 фразеологізмів, значення яких вам необхідно пояснити. Невеличка підказка: значення фразеологізма має бути прикметником, відповідно до теми сьогоднішнього уроку.

- *Має кам'яне серце.*
- *Старий лис.*
- *Язык підвішаний.*
- *Світла голова.*
- *Високої проби.*
- *Висохлий на тараню.*

-Обговоріть у групах фразеологізми. Уважно слухайте відповіді своїх опонентів, якщо ви не згодні, то вказуйте свій варіант. Лише не перебивайте один одного, а поважайте.

(Правильність відповідей сигналізувати підняттям рук.)

!!! ВИСНОВОК: -В якому значення можуть вживатися прикметники?

!!!ДЗ – знайти і виписати 3 фразеологізми, значення яких буде прикметником.

2.6. Синій колір – 2 БАЛИ

-Які сині квіти вам відомі?

-Синій колір –це колір добра і довершеності, це безкінечний, сентиментальний і сумний колір. Пропоную нам з вами обрати слово «добро».

-Життя кожної людини складається з учинків, у вчинках дорослі і діти виявляють щирість, розум, доброту.

Добро необхідне людям як повітря. Без добра життя стає прісним, сірим, нікому не потрібним. Усе, що є кращого в житті людини, осяяне добром.

Засівайте у серцях людей зерна добра і справедливості. Тільки тоді вас пам'ятатимуть і згадуватимуть інші люди.

«Вільний мікрофон»

-Пропоную вашій увазі «Вільний мікрофон». Дайте відповідь на запитання: що для мене є добро?

Робота в парах

Гра «Наведи порядок»

-В кожного з вас на парті є конверт зі словами. Пропоную гру «Наведи порядок» - складіть із розсипаних слів прислів'я і подумайте над його значенням.

1. Де нема добрих, там і добра нема.

2.Доброго лиши у біді можна пізнати.

3.Якщо добре серце маєш, тебе інші поважають.

-Яке слово є спільним у цих прислів'ях? (Добро)

-Доберіть спільнокореневі слова до слова **добро**, виражені різними частинами мови.

ВИСНОВОК: -Для чого вживаються синоніми?

2.7.Фіолетовий колір – 3 БАЛИ

-Які квіти з фіолетовими голівками вам відомі?

-Фіолетовий колір – це колір серйозності. Тому наступне завдання у нас буде дуже серйозним і потребує високої уваги.

Робота в групах по колу

-Об'єднайтеся у три групи по прислів'ях із попереднього виду роботи. У кожної групи на парті є текст. У тексті є слова червоного, синього і зеленого кольорів. Виправте слово згідно кольору і завдання вашої групи і передайте листок далі.

Завдання:

Червоний колір – замінити слово синонімом.

Синій колір – замінити слово антонімом.

Зелений колір – виправити помилку в слові.

Вузька покручена доріжка вела через поле у бирезовий гай. Там, на галявені, у низькій траві росли маленькі лісові звіночки. Їх пахощі росносилися повсюди.

(Зачитування відредагованих текстів)

-Знайдіть словосполучення прикметника з іменником чоловічого роду.

-Знайдіть словосполучення прикметника з іменником жіночого роду.

-Знайдіть словосполучення прикметника з іменником у множині.

3.Заключна частина

Підведення підсумків

-Повернемося до таблиці завдань уроку. Що із запланованого ми виконали?

-Який інтерактивний вид роботи вам здається найбільш вдалим? Чому?

Діти виставляють бали на картці самооцінки і наклеюють її на весняну поляну.

*З досвіду роботи вчительки початкових класів
Чернівецького ліцею № 20
Косташ Олеси*

**Квест знавців української мови
4 клас**

*Ми друзі і вірні, і щирі,
Бо ми бережемо повсякчас
Пташок, що літають у вирій,
І тих, що зимують у нас.*

Учні діляться на дві команди (по класах). До ведучого підходять по 1 представнику від кожної команди.

Завдання:

Назвати іменник, який відповідає на питання хто?, а іншому учаснику на питання що?

1 пакет віддаю тому, чие слово починається на літеру, що швидше стоїть у алфавіті, відповідно віддаю 2 пакет.

І станція - ЗИМА:

-Як ви допомагаєте птахам взимку? (розвішуємо на деревах годівниці)

-Ви є друзями пташок (1 команда отримує слово №1 – друзі)

-Дійсно взимку пташки повсякчас потребують нашої з вами допомоги (2 команда отримує слово №2 – повсякчас)

Завдання:

Прочитати уважно речення і знайти назву дерева.

Я іду берегом річки. (дуб)

-Щоб завішати на дерево годівничку, треба спершу взяти драбину, сперти її на дерево, піднятися по щаблях вгору і завішати годівничку. Зараз і ми будемо підніматися по щаблях вивченого.

Завдання:

1 щабель: на яке питання відповідає слово дуб?

2 щабель: яка це назва? (власна чи загальна)

3 щабель: утворити множину від назви дерева

4 *щабель*: яке це поняття абстрактне чи конкретне?

5 *щабель*: дібрати два прикметники до іменника дуб.

-Отож, ми піднялися по щаблях і повісили нашу годівничку, до якої зможуть прилітати пташки.

Отримують пазл.

II станція - ВЕСНА:

-Що роблять птахи навесні? (прилітають з теплих країв, в'ють гнізда)

-Деякі пташині гнізда руйнуються і птахи змушені вити нові, а деякі зберігаються у хорошому стані і пташки повертаються до них. Так і у нашому тексті, деякі слова збережені, а деякі зруйновані.

Завдання:

Ваше завдання відновити текст:

Закінчиться зима і настане _____ . Зазеленіє молода _____ . Зрадіють весні дорослі і _____ .

-Поки пташки були у теплих краях, на полиці з їх назвами завівся книжковий хробачок, який повиїдав букви у назвах деяких птахів.

Завдання (в парах):

Відновити назву птахів, вказати хто зайвий і чому?

З..з..л.. л..ст..вк.. г..р..б..ць с...л...в...й
ж...йв...р...н...к

- Хто зайвий? Чому?

- Деякі птахи відновлюють свої покинуті гнізда, а деякі мають встигнути звити нові. Так і наші перелітні птахи хочуть звити собі гнізда, але спершу ви маєте їм допомогти і виконати завдання.

Завдання:

Змінити порядок букв у словах і утворити назви дерев.

Сказати на якому із дерев птахи зможуть звити гніздо, а на якому – ні і чому?

ПИЛА (липа) НАСОС (сосна)

- Щоб отримати наступний пазл, необхідно у слові ЛИПА замінити одну літеру так, щоб утворилося нове слово. (Липа – лапа, лупа).

Отримують пазл.

III станція – ЛІТО:

-Що роблять птахи влітку?

Завдання (в трійках):

Від іменників, що означають назви професій утворити дієслова. З кожним дієсловом скласти речення, щоб це дієслово означало дію птаха.

Співак –

Льотчик –

Вчитель –

-Чим найчастіше птахи годують своїх пташенят? (комахами)

Завдання (в парах):

Знайти шкідливу літеру-комашку, яка завелася у слові і є зайвою у ньому. Виправити помилку у слові.

Дятель, сойїка, синичька, чапеля, шпакь.

-Швидко наловивши комашок і смачно нагодувавши своїх пташенят, птахи хочуть побачити чи вмієте ви так швидко і влучно виконувати завдання, як вони виловлювати комах.

Завдання:

Швидко, точно і влучно дібрати антоніми.

Цукор солодкий, а сіль ...

Орел великий, а горобчик ...

Дерево високе, а кущ ...

Отримують пазл

IV станція – ОСІНЬ:

-Які турботи у птахів восени?

Завдання (в трійках):

Розв'язати граматичні приклади, утворити назви птахів і назвати зимуючого птаха.

Журнал-н-л+ве+ль= (журавель)

Сніг+кучуркги-кучу-и= (снігур)

Гора-ра+лу+бак-ак= (голуб)

-Що ми утворили? (назви птахів – 1 команда отримує слово №3 – пташок)

-Голуб – це який птах? (зимуючий – 2 команда отримує слово №4 – зимують)

Завдання:

Виправити помилку у реченні.

Голуб любе воркувати на даху.

-Дійсно, як кажуть у народі «Всяка пташка свою пісню має».

Завдання:

Відгадати пташку по її співу.

-На сам кінець, пташки підготували завдання-плутанку.

Завдання (робота в четвірках):

Відтворити прислів'я

Де багато пташок,

своє гніздо хвалить.

Кожна пташка

краща від золотої клітки.

Воля пташиці

там нема комашок.

Отримують пазл.

По закінченні учні двох команд складають з отриманих частин пазлів пташок (соловей, синичка), що є завданням для проектної роботи на тему «Пташка року України»

Також після виконання завдань учні зможуть прочитати вірш, до якого вони доклали слова під час виконання завдань.

*З досвіду роботи вчительки початкових класів
Чернівецького ліцею № 20
Косташ Олесі*

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білявська Т.М. Методика навчання української мови: практикум. Миколаїв: СПД Румянцева, 2020. – 180 с. http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/756/1/Білявська_Методика%20навчання%20української%20мови%2С%202020.pdf
2. Вашуленко М. С. Українська мова. Буквар: у 2 частинах. – Ч.1: підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти / М.С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. – 112 с.
3. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладах загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. Київ: видавничий дім «Освіта», 2019, 192 с.
4. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі: методичний посібник. / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2019.
5. Вашуленко М.С, Дубовик С.Г. Українська мова і читання: підруч. для 2 класу для закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2019. 1 частина. Режим доступу: http://www.osvita-dim.com.ua/free/2_01_01.pdf 2 частина. Режим доступу: http://www.osvita-dim.com.ua/free/2_01_02.pdf
6. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук.ред. М.С.Вашуленка. К.: Літера ЛТД, 2012, 364с.
7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red.Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. — 160 с.
8. Новий Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018р.
9. Організація освітнього процесу в початковій школі: Методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-

- тематичні плани. 3 клас. – Харків: Вид.-во «Ранок», 2020. – 144 с.
10. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Р.Б.Шияна. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
 11. Ткачук В., Грибчук Л. Післябукварик: читаємо, пишемо, розвиваємо мовлення. В.-во: Підручники і посібники, 2020. – 112 с.
 12. Цєпова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей. – Х.: Вид.-во «Ранок», 2009. – 128 с.
 13. Петрук О. Діалогічне мовлення як складова комунікативної компетентності учнів // Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу : збірник тез Всеукраїнської наукової конференції, Київ, 21 квітня 2021 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білокаленко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021.С.21.
 14. Алілуйко Н. Мандрівка сторінками Букваря / Ніна Алілуйко // Початкова школа. – 2017. - №9. – С.11-14.
 15. Бадер В. І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. – К.: АПН, 2000.
 16. Бадзюк О. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу. II цикл навчання (3-4 класи) // Початкова школа. – 2020. - №5-6. – С.6-8.
 17. Большакова І. О. Навчання грамоти. 1 клас. Навчальний зошит: У 4 ч. Ч. 1 / І. О. Большакова, М. С. Пристінська. — Харків: Вид.-во «Ранок», 2017. – 48 с.
 18. Вашуленко М., Дубовик С. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови// Початкова школа. – 2020. - №4. – С.18-23.
 19. Вашуленко О. Методичні рекомендації щодо роботи за новим підручником «Українська мова та читання. 3 клас.

- Частина 2» / О.Вашуленко // Початкова школа. – 2020. - № 9. – С.14-20.
20. Вітковська Л. Розвиток дослідницьких навичок молодших школярів під час засвоєння словникових слів / Лідія Вітковська // Початкова школа. – 2017. - №6. – С.10-12.
 21. Вітюк В. В. Правописне портфоліо як індикатор індивідуальної траєкторії формування та вдосконалення правописної компетентності майбутніх учителів Нової української школи. Acta paedagogica volynienses. 2021. Вип. 3. С. 49–57.
 22. Дубовик С. Культура професійного монологічного мовлення сучасного вчителя початкової школи// Початкова школа. – 2020. - №5-6. – С.1-4.
 23. Думанська О. Свято «Прощання з Букварем» // Початкова школа. – 2020. - №4. – С.60.
 24. Заїка А.М. Прописи з калькою для лівшів. Мій перший зошит. 1 клас. У 2 ч. – Х.: Веста: Вид – во «Ранок», 2009.
 25. Захарійчук М. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом з української мови до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 1» /Маряна Захарійчук// Початкова школа. – 2020. - № 9. – С.20-26.
 26. Зінченко Н. Вчимося писати есе / Наталія Зінченко // Початкова школа. – 2017. - №6. – С.14-15.
 27. Іваниця Г. Українська мова та читання 3 клас. Інтегрований навчальний посібник у 2-х частинах. Частина 1, 2020. 64 с.
 28. Кабельнікова Н. Подолання фонематичних помилок на початкових етапах оволодіння навичками письма / Наталія Кабельнікова // Початкова школа. – 2017. - №4. – С.11-13.
 29. Каніщенко А. П. Вчимо дітей писати твори. Навч.-метод.посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
 30. Каніщенко А. П., Дорош Г.О. Вивчення прислівника у

- початкових та середніх класах. – Навч.метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
31. Каніщенко А. П., Семеренко Г.В., Ткачук Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над іменником: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
 32. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. Збагачення активного словника учнів 2-4 класів у роботі над прикметником: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
 33. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. та інші. Інтегрований курс. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: підручник. – К.: Промінь, 2008.
 34. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над вивченням дієслова: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
 35. Карнаухова Т. Урок української мови в 2 класі / Тетяна Карнаухова // Початкова школа. – 2017. - №6. – С.12-14.
 36. Кодлюк Я.П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: Підручник для магістрантів та студентів пед. факультетів. – К.: Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006.
 37. Кузнецова С. Комбінований урок-подорож з української мови та мистецтва в 3 класі // Початкова школа. – 2020. - №5-6. – С.5-6.
 38. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів (на матеріалі вивчення теми «Прикметник» у 2 класі) / Зінаїда Машина // Початкова школа. – 2017. - №9. – С.15-18.
 39. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій: навчальний посібник для вчителів початкових класів. / Н.В. Боднар, О.Ю Прищепа. За ред. В.А.Трунової. – Х.: «Ранок», 2017. – 464 с.
 40. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу 2019-2020 рр. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/65481/.
 41. О.М. Петрук Підручник української мови як засіб формування стратегій мовленнєвого спілкування //

- Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. — О.М.Топузов]. — К.: Педагогічна думка, 2021. — Вип. 26. С.165-175.
42. Організація освітнього процесу в початковій школі: Методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 3 клас. — Харків: Вид.-во «Ранок», 2020. — 144 с.
43. Палійчук О. Методика каліграфічного письма: Навчальний посібник. / Оксана Палійчук. — Чернівці: Букрек, 2010. — 344 с.
44. Петрук О. Версифікація як засіб розвитку мовленнєвих здібностей учнів // Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. Вип. 2(22): Сучасні проблеми обдарованості особистості: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 трав. 2021 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Демченко І., Івлєва Н. [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. С.103-106.
45. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення. 3 клас. /Тетяна Пилипенко // Початкова школа. — 2017. - №3. — С.5-7
46. Пономарьова К. Засвоєння орфограм на уроках української мови в 3 класі / Катерина Пономарьова // Початкова школа. — 2017. - №4. — С.44-47.
47. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі /Катерина Пономарьова // Початкова школа. — 2020. - №9. — С.1-7.
48. Романюк С.З., Піц І.І. Практикум з методики навчання української мови: навчання грамоти: навчально-методичний посібник. — Чернівці-Вижниця, 2014. — 210 с.
49. Сінна І. Урок української мови в 3-му класі // Початкова школа. — 2020. - №4. — С.23.
50. Сіранчук Н. Лінгводидактичні принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра / Наталія Сіранчук // Початкова школа. — 2017. - №1. — С.47-49.

51. Терещук А. Підсумковий урок української мови / Алла Терещук // Початкова школа. – 2017. - №4. – С.52-53.
52. Цєпова І.Д. Дивослово. Навчання грамоти. Навчальний зошит для 1 класу ЗЗСО у 4 частинах.– Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 48с.
53. Юшук І. П. Українська мова. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.
54. Ялоза О. Урок розвитку зв'язного мовлення. 4 клас. /Ольга Ялоза // Початкова школа. – 2017. - №6. – С.16-17.
55. Янко Н.О., Якунько О.В. Принципи реалізації функціонально-стилістичного підходу в процесі вивчення граматичного матеріалу в початковій школі. Молодий вчений, 2018. № 2.1 (54.1). С. 149-153.
56. Типова освітня програма початкової освіти цикл І (1-2 класи)/ під керівництвом Р.Б.Шияна. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/news/opublikovaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty>.
57. Типові освітні програми для закл. Загальної середньої освіти: 1-2 класи. К.: ТД «Освіта-Центр», 2018. 240 с.
58. Типові освітні програми для ЗЗСО 1-2, 3-4 клас під керівництвом О.Я Савченко та Р.Шияна. – Ранок, 2020. - Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт МОН України. – <http://www.mon.gov.ua/ua/>
2. Офіційний сайт журналу «Початкова школа» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pochatkova-shkola.net/journal.htm>.
3. Методичний портал. Інтернет-ресурси для вчителів початкових класів. – <http://methodportal.net/node/595> 4. www.osvita.ua.com.
4. Навчальні програми для 1-4 класів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednyaosvita/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

5. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Navchannya-gramoty-1klas-Navchalnyj-zoshyt.pdf>
6. Нова українська школа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nus.org.ua/>.
7. Розумники. Все для навчання від А до Я // Освітній портал [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rozumniki.ua/>.
8. Плани уроків для інтерактивної дошки SMART Board // SMART exchange [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://exchange.smarttech.com/#tab=0>
9. Panaboard для образования [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://edu.panaboard.ru/index.htm>.
10. SMARTNotebook [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://onlinehelp.smarttech.com/ru/windows/help/notebook/1080/index_Left.htm.

11. *Навчальне видання*

Світлана Захарівна **Романюк**, Оксана Іванівна **Костащук**

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ:
УКРАЇНСЬКА МОВА**

*Навчально-методичний посібник
для студентів ОР бакалавр*

Відповідальна за випуск **Романюк С.З.**

Літературний редактор **Лукул О.В.**

Технічний редактор **Чорасва Г.К.**

Підписано до друку 00.06.2023. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 9,2.

Обл.-вид. арк. 10,0. Тираж 00. Зам. Н-000.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.